

február 2018

novinky z radnice

život a kultúra trnavy

foto: Elena Ursinyová

mesto trnava ■ ročník XXIX ■ číslo 1 ■ nepredajné!

Pavol Tomašovič

Obstáť v čase

Ikarov sen o prekonávaní diaľok pomocou lietania je dnes už realitou. Používanie lietadla pri väčších vzdialenostiach berieme ako samozrejmosť. No odpútanie sa od zeme vyžaduje isté predpoklady. Pri odlete alebo prilete potrebujeme rozbehové či pristávacie plochy, pričom treba rešpektovať zákonitosti pohybu i zemskej príťažlivosti. Podobne je to aj s naším myslením.

Radi opúšťame realitu a vzlietame do výšok fantázie, túžob a očakávaní. Pre život človeka je to, samozrejme, dôležité a obohacujúce. Opustiť limitujúci priestor seba v prítomnosti a hľadať nové možnosti realizácie

či vízie v budúcnosti. Dokážeme prekonávať vlastné obmedzenia a vytvárať podhubie pre pokračovanie života. Podobne ako pri letoch lietadlom, aj pri premýšľaní je dôležité odraziť sa od zeme a vrátiť sa naspäť k nej. Aplikovať idey na základe rešpektovania a porozumenia reality. Aj pri myslení je dôležité mať pôdu pod nohami vystavanú na overiteľných faktoch.

Nielen na tých zverejnených, ktoré sa nás len emocionálne či vizuálne dotkli, ale predovšetkým na faktoch, ktoré obstáli v čase. Vďaka takémuto prístupu k realite generácií pred nami sme sa dožili i prvých mesiacov nového roka. V širšom vnímaní faktov a kontinuity života si môžeme v novom roku pripomenúť viacero zlomov:

780. výročie udelenia kráľovských výsad mestu Trnava, storočnicu spoločného štátu či štvrtstoročie samostatnosti našej republiky. Je dôležité pamätať si kľúčové medzníky našich dejín a porozumieť ich významu. S úctou k tomu, čo obstálo, z čoho nám bol darovaný život. Inak sa nám ľahko môže stať, že to, čo považujeme za samozrejmé, rýchlo stroskotá. Pádom na zem ako Ikarov let.

Pýcha z výšok a nerešpektovanie vzdialenosti od slnka ho definitívne ukončili. Toto rozprávanie je poučné aj dnes.

Nie sme aj my presvedčení o tom, že dokážeme všetko a pritom nepotrebujeme konfrontáciu s realitou ani s minulosťou?

Niekedy mám obavu, že sme sa natoľko odpútali od toho, čo je prirodzené, ľudské a konkrétne, že už nevieme jasne rozpoznať realitu. Lietame si vo výškach svojich túžob a predstáv, ktoré nereflektujú komplexnosť, ale odrážajú sa len od selektívne zvoleného mediálneho a virtuálneho diania. Až napokon prepadáme dojmu, že nestíhame. Bol nám však dopriaty ďalší konkrétny rok. Možnosť vystavať svoj život i jeho pokračovanie na reálnom konaní tu a teraz. Patrí doň, prirodzene, aj snívanie.

Snívanie, ktoré sa vynára z poznania ťažoby i radosti dňa, z reálnych túžob i obmedzení ľudského tela i duše.

Snívanie konfrontované s rozdielnosťou i harmóniou, harmóniou života v jeho celku.

S minulosťou, s ľuďmi vedľa nás i s budúcnosťou.

Letíme životom spoločne. Jeho naplnenie i pokračovanie závisí na nás. Udržujme preto správny kurz i dostatočnú vzdialenosť od pýchy.

NOVINKY Z RADNICE

Život a kultúra Trnavy

Vydavateľ: Mesto Trnava

IČO: 00313114

Evidenčné číslo: EV 2899/09

ISSN 1339-8989

Náklad 5 000 ks

Šéfredaktorka: Elena Ursinyová

Redaktorka: Miroslava Kuracinová Valová

Redakčná rada: Dušan Vančo, Martin Jurčo

Redakcia: Radnica, Hlavná 1,

917 71 Trnava

Číslo telefónu: 033/32 36 344

E-mail: elena.ursinyova@trnava.sk

Grafická úprava: Andrej Grossmann

Tlač: Váry s. r. o.

Hlavná 54, 917 01 Trnava

Periodicita vychádzania:

desaťkrát do roka, august / september

a december / január ako dvojčíslo

.....

Novinky z radnice nájdete

aj na nzs.trnava.sk

(vm)

Samospráva ako jedna z prvých na Slovensku nahradila tri služobné autá elektromobilmi

Trnavská samospráva obnovila svoj vozový park a vymenila tri staršie služobné vozidlá za nové modely – nie však klasické, ale elektromobily. Dva z nich sú štvormiestne, jeden e-mobil je dvojmiestny. Všetky jazdia na elektrickú energiu a budú slúžiť zamestnancom mesta na presun za pracovnými povinnosťami v rámci mesta, napríklad na obhliadku stavieb či pri organizácii podujatí.

Zámerom bolo zníženie prevádzkových nákladov na služobné vozidlá, ktoré boli pri starších typoch už neúmerné ich výkonu, a tiež zníženie emisií CO₂. Samospráva totiž koncepcne pristupuje k otázke udržateľnej mobility v meste a chce ísť sama príkladom. Nové elektromobily majú šesťročnú záruku, bezplatný šesťročný servis a tiež záruku na batériu v cene.

Okrem elektromobilov zakúpilo mesto aj štyri stojanové nabíjacie stanice. Dve z nich stoja priamo pred budovou mestského úradu na Trhovej ulici, ďalšia je nainštalovaná v areáli mestského priemyselného parku TTIP na Priemyselnej 5 a štvrtá pribudla na parkovisku

na križovatke Halenárskej s Dolnopotočnou. Stanice sú odolné voči vode, prachu i vandalizmu. V blízkej dobe budú sprístupnené aj verejnosti.

Mestský úrad zabezpečil vo vlastnej réžii preškolenie zamestnancov, ktorí budú služobnými vozidlami jazdiť. Skúsenosti s novými e-autami sú zatiaľ pozitívne, pracovníci oceňujú ich jednoduchú a príjemnú obsluhu.

V rámci racionalizácie vozového parku sa uvažuje o postupnom nahradení ďalších referentských vozidiel elektromobilmi, svoje vlastné vozidlo na elektrickú energiu má od novembra minulého roka aj mestská polícia. ■

Jedna otázka pre Matúša Škvarku, energetického manažéra odboru územného rozvoja a koncepcii MsÚ

Aký prínos očakávame od elektromobilov?

Udržateľná mobilita patrí v súčasnosti k najvýznamnejším cieľom ľudskej spoločnosti. Nielen kvôli dopravným zápcham, ktoré spomaľujú osobnú dopravu a spochybňujú jej účelnosť v mestách, ale aj kvôli rastúcim emisiám výfukových plynov a finančnej náročnosti prevádzky. Trnavská mestská samospráva preto patrí k prvým na Slovensku, ktoré začali využívať ako služobné vozidlá elektromobily. Aký prínos môžeme od nich očakávať?

Autá mestského úradu najazdia za rok priemerne 10 000 km. Ak zavedieme online rezervačný systém, predpokladám, že tri elektromobily nám na jazdy v meste postačia. Pokiaľ ide o tankovanie, resp. dobíjanie, 1 kWh elektriny stojí približne 0,13 eur. Elektromobily majú spotrebu približne 15 kWh na 100 km, to znamená, že jazda na túto vzdialenosť nás bude stáť 1,95 eur. Pre porovnanie, benzín do Fabie so spotrebou vyše 6 litrov na 100 km po meste pri cene 1,30 eur za liter stojí približne 8 eur, teda štyrikrát viac. Navyše, servis a údržba benzínového auta je drahšia ako elektrického. Rozdiel v cenách jazdenia elektromobilu a bežného

auta je 6 eur na 100 km, teda 600 eur na 10 000 km za rok. Ale aby sa elektromobily rozšírili masovejšie, je potrebné buď znížiť ich ceny, alebo zvýšiť dotácie. O dojazde a nabíjacej infraštruktúre nehovoriac.

Spotreba 15 kWh na 100 km pri nájazde 10 000 km znamená, že za rok jeden Smart, podobne ako hociktoré iné elektroauto, spotrebuje 1 500 kWh. Pre porovnanie, ročná spotreba verejného osvetlenia Trnavy je približne 3 200 000 kWh. Takže keby po meste behalo aj 1 000 Smartov, ročne by spotrebovali približne toľko energie, ako naše verejné osvetlenie. Výmenou za ušetrené peniaze na benzín, hluk, exhaláty.

Pokiaľ ide o ekológiu, elektromobily sú tiché a ekologickjšie ako benzínové autá. Fabia vyprodukuje približne 14,25 kg CO₂ na 1 km, Smart 3,8 kg na 100 km. Ak vymeníme jednu Fabiu za Smart a budeme jazdiť rovnako 10 000 km ročne, ušetríme na emisiách CO₂ až 10 420 kg za rok. Pri troch Smartoch môžeme hovoriť o 31 tonách CO₂ emisií, čo je vykurovanie približne 10 rodinných domov. Je zaujímavé, že 1 kg benzínu vyprodukuje 3 kg emisií, ale hovoríme o CO₂ ekvivalente. To znamená, že v benzíne sa nachádza zložka, ktorá má násobne vyšší skleníkový efekt ako CO₂ – napríklad metán CH₄ má 25-krát vyšší skleníkový efekt... ■

(mkv)

Mestská samospráva vypracovala Stratégiu riešenia problematiky ľudí bez domova .....

Mestské zastupiteľstvo schválilo 12. decembra 2017 Stratégiu riešenia problematiky ľudí bez domova na území mesta Trnavy. Jej napĺňanie je súčasťou aktivít Komunitného plánu sociálnych služieb mesta Trnavy na roky 2016 – 2020. Cieľomestskej samosprávy je systematické vytváranie siete služieb sociálnej pomoci ľuďom bez domova vrátane prevencie bezdomovectva v spolupráci s Trnavskou arcidiecéznou charitou a ďalšími poskytovateľmi sociálnych služieb.

Na tvorbe stratégie sa podieľali zamestnanci a zástupcovia Mesta Trnavy, zástupcovia Trnavskej arcidiecéznej charity a Trnavskej univerzity. Odbornú garanciu a metodickú podporu poskytol PhDr. Peter Kadlečík, PhD., ktorý dlhodobo pracuje s ľuďmi bez domova v Bratislave.

Spracovanie stratégie prebiehalo od marca do októbra 2017. Zrealizovaný bol prieskum súčasného stavu poskytovania sociálnych služieb pre ľudí bez domova (LBD) na území mesta a anketa, v ktorej sa podarilo získať informácie od sto ôsmich respondentov. Výsledky z mapovania aktuálnej situácie boli prenesené do konkrétnych návrhov riešenia problematiky LBD v siedmich oblastiach.

Najrozsiahlnejšia je prvá oblasť zameraná na rozšírenie sociálnych služieb. Sem patrí rozšírenie kapacity nocľahárne prevádzkovej Strediskom sociálnej starostlivosti, rozvoj jej služieb a revitalizácia priestorov. Kapacitu, prevádzkové hodiny aj personálne obsadenie odbornými sociálnymi pracovníkmi potrebuje rozšíriť aj nízkoprahové denné Centrum pomoci človeku. Na podchytenie LBD je nutné zvýšiť dosah a flexibilitu streetworku v meste. Chýba aj útulok, ktorý by mal už čoskoro vzniknúť na Coburgovej ulici, v budúcnosti aj v inej lokalite mesta. Potrebné je aj vytvorenie nízkoprahového centra na pomoc mladým LBD do 30 rokov, lebo táto skupina narastá, pričom má najväčšie možnosti sa ešte zamestnať a vyriešiť svoje problémy. Druhá oblasť rieši prístup k cenovo dostupnému bývaniu, ktoré

umožní bezdomovcom návrat z ulice. Mesto sa tu zaväzuje vytvoriť program podpory bývania pre LBD a poskytovať poradenstvo pri jeho udržaní. Zaujímavým podporným krokom je vytvorenie dvoch jednotiek sociálneho bývania pre pilotné spustenie projektu Housing first. Ide o v zahraničí veľmi dobre osvedčený spôsob, tzv. „bývanie ako prvý krok“, keď je LBD poskytnuté cenovo dostupné bývanie, ktoré ich stabilizuje a naštartuje k riešeniu ich problémov.

Prioritou v tretej oblasti je aktivácia ľudí bez domova. Zčať chodiť z ulice alebo provizórneho bývania do práce, kde by mal byť človek oddychnutý a vydržať minimálne 8 hodín, je takmer nemožné. Nehovoriac o tom, že bezdomovci často trpia závislosťami a stratili pracovné návyky. Preto je potrebné vytvárať podmienky pre ich návrat do práce prostredníctvom nízkoprahového pracovného programu, vzdelávania a rekvalifikačných programov zameraných na získanie pracovných zručností. Ruka v ruku s týmito problémami ide štvrtá oblasť, ktorá reflektuje často zlý zdravotný stav LBD. Mnohí z nich pre svoj životný štýl nemajú zabezpečený prístup k zdravotným službám, potrebujú ošetriť kožné či iné problémy, prehliadku u všeobecného lekára a liečbu závislostí. Je veľmi náročné uviesť do praxe tento druh pomoci, keďže nemá oporu v legislatíve, ale zúčastnení stále hľadajú nové cesty, ako LBD pomôcť. Piatu oblasť tvorí starostlivosť o rodiny s deťmi, ktorým hrozí

bezdomovectvo. Pomoc rodinám v kríze zahŕňa nielen sociálne poradenstvo a krízovú intervenciu (napr. psychológa, sociálneho pracovníka), ale aj veľké a finančne náročné projekty: výstavbu útulku pre rodinu a jednotlivcov s deťmi a vybudovanie bytov na dočasné bývanie pre rodiny a jednotlivcov s deťmi (na Čulenovej ulici).

Šiesta je oblasť prevencie, ktorá sa zaoberá problémami ľudí ohrozených bezdomovectvom, či už z dôvodu nekvalitného bývania, alebo nízkych príjmov, ktoré neumožňujú udržanie trvalého bývania. Predchádzanie bezdomovectva si vyžiada vznik samostatnej pracovnej skupiny, ktorá na základe predchádzajúcich skúseností dokáže mapovať a vyhľadávať osoby a rodiny ohrozené vysťahovaním. Mesto má povinnosť vytvoriť pre nich podporované samostatné a cenovo dostupné bývanie spojené so sociálnym poradenstvom. To však predpokladá, že samospráva spracuje koncepciu riešenia sociálneho bývania na území mesta a prostredníctvom vlastných aj grantových zdrojov zabezpečí výstavbu bytov pre sociálne najzraniteľnejšie vrstvy obyvateľstva.

Siedmu oblasť tvorí komunikácia s verejnosťou a osвета o problematike ľudí bez domova, ktorú postupne pomáhame naplňovať aj v Novinkách z radnice.

Veľké množstvo práce na tvorbe stratégie odvieďa Trnavská arcidiecézna charita, ktorá pomáha bezdomovcom nielen formou streetworku, ale pracuje s ni-

mi aj nízkoprahovom dennom Centre pomoci človeku. „Z praxe vnímame nárast počtu ľudí bez domova, preto oceňujeme, že zodpovední na meste majú odhodlanie tento problém riešiť. Sme presvedčení, že spojením síl dokážeme pomáhať ešte efektívnejšie. V stratégii sú definované okruhy konkrétnych problémov, ktorým sa musíme venovať. Popísané sú v nej tiež služby, ktoré treba zachovať, rozvíjať či doplniť. Sú v nej navrhnuté opatrenia v oblasti sociálnych služieb súvisiace s bývaním, prácou a zdravím pre túto cieľovú skupinu. Trnavská arcidiecézna charita deklaruje pripravenosť aktívne spolupracovať s mestom a ďalšími subjektmi pôsobiacimi v tejto oblasti. Sme odhodlaní dlhodobo udržať projekt streetwork v uliciach Trnavy, ktorý nám pomáha dostávať klientov z ulice do nášho centra, kde s nimi vieme pracovať v so-

ciálnej poradni. Do budúcnosti ponúkame spoluprácu aj pri poskytovaní služieb v nocľahárni. Plánujeme sa tiež cielene venovať prevencii, v tejto súvislosti sme ponúkli špecializované sociálne poradenstvo venované osobám a rodinám, ktorým hrozí bezdomovecť,“ povedal riaditeľ TTADCH Miroslav Dzurech. Každá spoločnosť je taká silná, ako sa vie postarať o svojich najslabších členov. Hoci sa nám to nezdá, v dnešnej dobe sa môže stať človekom bez strechy nad hlavou (prežívajúcim v rôznych provizórnych podmienkach) naozaj každý. Preto je dôležité, aby malo mesto Trnava vytvorenú záchrannú sieť, ktorá zadrží a nepustí na úplné dno čo najviac svojich občanov a pomôže im, aby si aj sami dokázali pomôcť. O konkrétnych krokoch realizácie Stratégie riešenia problematiky ľudí bez domova budeme priebežne informovať. ■

(red)

Je tu znova súťaž o detské ihrisko Žihadielko, dajte Trnave svoj hlas

Do stredy 28. februára 2018 majú Trnavčania opäť možnosť získať pre svoje mesto detské ihrisko s motívom včielky Maje a jej kamarátov. Stačí sa prihlásiť na stránku zihadielko.sk, udeliť svoj hlas Trnave a zopakovať to aj na ďalší deň až do konca februára. Hlasovať sa dá raz za 24 hodín, a ak si zahráte aj interaktívnu hru, získate ďalší hlas navyše.

Jedno Žihadielko v hodnote 87 000 eur už vďaka usilovnému klikaniu obyvateľov Trnavy v našom meste stojí – vyrástlo v lete minulého roku na sídlisku V Jame. Vďaka novej kategórii pre mestá, ktoré v súťaži vyhrali v roku 2016 a 2017, máme teraz reálnu šancu získať ďalšie, lebo v čase uzávierky tohto vydania Trnava viedla pred Trenčínom o 35 hlasov. V prípade výhry bude ihrisko postavené na Hospodárskej ulici. Či sa podarí náskok nášho mesta udržať, záleží len na nás. Snahu

hlasujúcich odmení mestská samospráva každý týždeň peknými darčekom. Stačí kliknúť na svoje meno, čím sa zobrazí štatistika hlasovania hráča. Zo zobrazenej podstránky je potrebné spraviť tzv. screenshot a poslať ho na adresu sutaz@trnava.sk. Každý pondelok zverejňujeme na našom webe trnava.sk aj facebookovej stránke Mesto Trnava mená troch výhercov za predošlý týždeň. Na konci celej súťaže vylosujeme zo všetkých súťažiacich jedného hráča, ktorý získa špeciálnu odmenu. ■

Vyhlásenie súťaže o dotácie Mesta Trnavy v roku 2018

Mesto Trnava vyhlásilo súťaž o získanie dotácií v roku 2018 na aktivity v oblastiach športu, mládeže, výchovy a vzdelávania, záujmovej umeleckej činnosti a kultúrnych aktivít, charity, zdravotne znevýhodnených, zdravia a drogovej prevencie, ekológie, životného prostredia, adaptácie na zmeny klímy a v oblasti prorodinne orientované mesto. Na tieto účely vyčlenila samospráva v rozpočte mesta spolu 154 853 eur.

Žiadosti o získanie dotácií je potrebné doručiť do 16. februára 2018 na vzorových tlačivách na adresu Mesto Trnava, Hlavná 1, 917 71 Trnava.

Vzorové tlačivá sú zverejnené na internetovej stránke mesta trnava.sk v sekcii Občan / Úradné tlačivá. Každá žiadosť musí povinne spĺňať kritériá v zmysle Všeobecne záväzného nariadenia č. 482, ktorým sa určuje metodika poskytovania dotácií z rozpočtu mesta Trnavy. V zmysle tohto VZN môže každý subjekt môže predložiť v jednom roku maximálne dve žiadosti o dotáciu a ich účel sa nesmie zhodovať. Žiadosti, ktoré nespĺňajú túto podmienku, budú zo súťaže vyradené.

Dotáciu nemôže získať ani žiadateľ, ktorý v predchádzajúcom roku použil poskytnutú dotáciu na iný účel, ako bolo stanovené v zmluve, nepredložil zúčtovanie dotácie v súlade s VZN alebo nedodrжал zmluvné podmienky o poskytnutí dotácie. Viac informácií nájdete na stránke trnava.sk v sekcii Dotčný systém mesta, kde sú zverejnené aj mená a e-mailové adresy osôb, ktoré poskytnú uchádzačom poradenstvo v jednotlivých oblastiach, a prehľady udelených dotácií v uplynulých rokoch.

Martin Jurčo, foto: autor

Pamätník osloboditeľom má dostať rovnako dôstojné miesto

Mesto Trnava avizovalo počas minulého roka zámer zrevitalizovať Námestie SNP a prinavrátiť mu podobu zo začiatku 20. storočia. Súčasťou námestia je aj pamätník Víťazstvo od sochára Ladislava Snopeka z konca 50. rokov. Plastika je súčasťou pamätníka oslobodeniu Trnavy Červenou armádou a konca 2. svetovej vojny. V čase avizovanej rekonštrukcie mesto prezentovalo výsledky statických posudkov, podľa ktorého pamätník nemá dobré základy a postupne sa nakláňa. Je to dané aj tým, že jeho základ stojí čiastočne na nestálom mieste pôvodného koryta Trnávky. Mesto preto uvažovalo v rámci rekonštrukcie námestia pamätník premiestniť na Študentskú ulicu. Tento návrh sa stretol s nesúhlasným stanoviskom Zväzu protifašistických bojovníkov v Trnave, zástupcov rôznych organizácií i jednotlivcov. Petičný výbor pod vedením Antona Prázdnovského odovzdal koncom roka petičné hárký primátorovi mesta Petrovi Bročkovi a našli spoločnú reč.

„Od začiatku tvorby projektu nebolo našou ideou dostať námestie do stavu zo začiatku 20. storočia. Prišlo k tomu až vtedy, keď vysvitlo, že pamätník je v takom stave, že jeho zachovanie na súčasnom mieste je technicky i ekonomicky náročné. Keď sme dostali výsledky zo statických posudkov, začali sme uvažovať o myšlienke, že ak už nemôže zostať na tomto mieste, mali by sme ho dať na iné dôstojné miesto,“ hovorí vedúci odboru územného rozvoja a koncepcií mestského úradu Tomáš Guniš. Išlo aj o plány nadväzujúceho projektu revitalizácie niekdajšieho Ružového parku, ktorý by sa mal priestorovo vyčistiť a dostať novú podobu. Navrhovaná loka-

lita pre pamätník Víťazstvo bola na Študentskej ulici aj preto, že je slohovo príbuzná s časom vzniku pamätníka. „Je to mestský bulvár, počítalo sa s tým, že v jeho závere bude nejaká figuratívna socha alebo súsošie. V starších návrhoch sa uvažovalo o soche Klementa Gottwalda, no k realizácii neprišlo. Táto lokalita sa však aktivistom petície nezdala vhodná aj pre veľkú vzdialenosť od pamätníka a požadovali zachovanie na pôvodnom mieste alebo iné a dôstojné miesto v blízkej lokalite, ak to bude odsúhlasené oboma stranami,“ hovorí Guniš.

„Okrem dôvodov premiestnenia vychádzajúcich z technických záležitostí, ktoré podľa nás nie sú pravdivé, ak ide o podložie pamätníka, nesúhlasíme najmä s návrhom preloženia, ktoré nezodpovedá dôležitosti pamiatky, na ktorú odkazuje. Je to znak vďaka armáde, ktorá 1. apríla 1945 oslobodila naše mesto. Padlo tu 129 príslušníkov Červenej armády a zhruba 800 na Trnavskej rovine. Žiaľ, okolo tejto témy prišlo k rôznym komunikačným šumom. Petíciu však podpísalo okolo dvestíc ľudí a k tomu ešte okolo 250 podpisov prostredníctvom internetu. Medzi signatármi petície je aj účastník SNP, dnes 94-ročný Juraj Biľo a zástupcovia všetkých vrstiev obyvateľstva,“ hovorí Jozef Petráš zo Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov a pripomína, že k stanovisku sa pripojila aj ruská ambasáda.

„Po zvážení všetkých alternatív sme dospeli k názoru, že prehodnotíme lokalitu na Študentskej ulici. Architekt predložil neoficiálny nový zámer. Na vyvolanom stretnutí s predsedom Slovensko-ruskej spoločnosti Jánom Čarnogurským sme sa dohodli, že pokiaľ získame definitívne návrhy, návrh statického zabezpečenia spolu s finančným

Dve percentá z dane pre Klub priateľov Trnavy

Klub priateľov Trnavy, občianske združenie, sa obracia na vás so zdvorilou žiadosťou o poskytnutie vašich dvoch alebo troch percent dane z príjmov fyzickej osoby podľa § 50 zák. č. 595/2003 Z.z o dani z príjmov odvedenej za rok 2017. V tomto roku môžu venovať 3 percentá z dane aj ľudia, ktorí odpracovali minimálne 40 hodín dobrovoľných aktivít (v takom prípade treba aj potvrdenie od organizácie).

KPT sa snaží podporovať a organizovať kultúrno-spoločenské aktivity, vzdelávanie mladých Trnavčanov, podporovať trnavských umelcov a v spolupráci s Mestom Trnavou skvalitniť život občanov.

Budeme vďační, ak sa rozhodnete venovať „svoje percentá“ zo zaplatených daní práve Klubu priateľov Trnavy. Z týchto finančných prostriedkov bude môcť klub i naďalej organizovať kultúrne aktivity.

Potrebné údaje na vyplnenie vyhlásenia o poukázaní sumy: KLUB PRIATEĽOV TRNAVY IČO: 36093823

Právna forma: občianske združenie
Sídlo: Hlavná 1, 917 01 Trnava

Vezmite celú rodinu na FestHry 2018

Od piatku 16. do nedele 18. februára 2018 sa v Mestskej športovej hale v Trnave uskutoční deviaty ročník veľkého festivalu spoločenských hier FestHry 2018. Pozývame všetkých, ktorí sa radi hrajú, na tradičné obľúbené podujatie s neopakovateľnou atmosférou, množstvom súťaží a turnajov o zaujímavé ceny. Na svoje si prídu všetky vekové kategórie. Pre deti i dospelákov sú pripravené strategické, rodinné i zábavné párty hry,

vyčíslením nákladov zachovania pamätníka, pristúpime k rokovaniu s ruskou ambasádou," hovorí Tomáš Guniš. Išlo by o predloženie návrhu týchto alternatív: zachovanie na pôvodnom mieste s vyčíslením nákladov na rekonštrukciu. Druhou alternatívou by bolo nájdenie iného vhodnejšieho miesta v blízkosti pamätníka, ktorú požadovali aj zástupcovia petičného výboru. „Technicky aj esteticky ideálne sa nám zdá umiestniť pamätník na mieste pokračovania Námestia SNP smerom k Hospodárskej ulici. Tam sa nachádza pamätník obetiam 1. svetovej vojny. Išlo by o vytvorenie sústredného pietneho miesta, kde by vznikol aj malý priestor na pietne akty,“ dopĺňa Tomáš Guniš. Ak by sa aj zástupcovia mesta s členmi petič-

ného výboru a ďalších organizácií dohodli, tento rok zostane všetko po starom. S revitalizáciou Námestia SNP sa v rozpočte mesta Trnava na rok 2018 nepočíta. ■

(mkv)

Úsmev ako dar štartuje aj v Trnave dva nové projekty

Mesto Trnava v rámci Komunitného plánu sociálnych služieb mesta Trnavy na roky 2016 – 2020 spolupracuje aj s neziskovou organizáciou Úsmev ako dar, ktorá svojou činnosťou napĺňa jednu z priorit KPSS – vybudovanie základnej siete služieb na podporu rodín s deťmi.

Pre náhradné rodiny a rodiny v ťažkej životnej situácii realizujú „úsmeváci“ od septembra 2017 až do júna 2021 dva projekty: Príprava a sprevádzanie náhradných rodín v Trnavskom kraji a Podpora a sprevádzanie ohrozených rodín v Trnavskom kraji. Úsmev ako dar ponúka pomoc rodinám v ťažkej životnej situácii, ktorá sa môže týkať zdravotných, psychických aj iných problémov. Projekty umožňujú Spoločnosti priateľov detí z detských domovov pokračovať v systémovej a odbornej práci s ohrozenými a náhradnými rodinami na celom Slovensku. Ponúkajú rodinám, ktorých členovia prežívajú ťažké obdobie, podliehajú závislosti a pod., lepšiu perspektívu, otvorenú budúcnosť a pomoc pri zabezpečení stability. Dávajú im šancu zlepšiť svoje prostredie, a tým pomáhajú deťom z týchto rodín získať šancu na lepší život.

Úsmev ako dar prevádzkuje v našom meste aj nízkoprahové denné centrum MAK na Coburgovej ulici a je ako neverejný poskytovateľ sociálnych služieb dlhoročným partnerom mestskej samosprávy. Táto spoločnosť už 35 rokov programovo a odborne realizuje svoju víziu „Aby každé dieťa malo rodinu“. „Úsmeváci“ si uvedomujú, že každé dieťa potrebuje pre svoj harmonický, plnohodnotný a všestranný rozvoj prostredie milujúcej a úplnej rodiny, preto sa zameriavajú aj na pomoc pri riešení problémov, ktoré môžu spôsobiť rozpad rodinného spoločenstva.

Kontakt pre rodiny, ktoré majú o službu poskytovanú v týchto projektoch záujem: SPDDD Úsmev ako dar, pobočka Trnava, Námestie Jozefa Herdu č. 1, 917 01 Trnava. Kontaktná osoba: Mgr. Zuzana Spiessová, 0910 781 773, spiessova@usmev.sk. ■

stavebnice, hlavolamy, stolný futbal, air-hockey, nebude chýbať ani tradičný šach. Novinkou pre LEGO® fanúšikov okrem klasického stavania budú motocykly, autá na diaľkové ovládanie, ale i balónový pohon a ďalšie prekvapenia. Na deti aj tento rok čakajú nafukovacie atrakcie, detský kútik, v rámci sprievodného programu divadielka, maľovanie na tvár, hodiny angličtiny či tanečné vystúpenie. Pri stoloch vám radi pomôžu naši skúsení promotéri, ak sa vám niektoré z hier zapáčia, môžete si ich hneď zakúpiť u predajcov.

Brány festivalu budú otvorené v piatok 16. februára od 15.00 do 20.00 h, v sobotu 17. februára od 10.00 do 20.00 h a v nedeľu 18. februára od 13.00 do 18.00 h.

Viac informácií nájdete na stránke www.festhry.sk.

Štatistické zisťovanie o financiách v domácnosti

Mesto Trnava bolo v rámci európskeho projektu HFCS (Household Finance and Consumption Survey) zaradené do prieskumu koordinovaného Európskou centrálnou bankou, ktorého cieľom je získať údaje o súčasnej ekonomickej situácii domácností v eurozóne. Do zisťovania je zapojených 150 obcí, v ktorých navštívia opytovatelia 2090 domácností. Od februára do apríla tohto roku navštívi zamestnanec poverený Štatistickým úradom Slovenskej republiky (ŠÚ SR) náhodne vybrané domácnosti v našom meste. Informácie, ktoré domácnosti poskytnú, budú spracované anonymne a využijú sa výhradne pre štatistické a vedecké analýzy nekomerčného charakteru. S odpoveďami bude narábané ako s citlivými údajmi. Opytovateľ je povinný preukázať sa služobným preukazom. ■

Martin Jurčo, vizualizácia: Ateliér Duma

Trnava je Enviromesto roka 2017, svoj titul si chce zaslúžiť aj v najbližšej budúcnosti .....

Naše mesto sa koncom minulého roka stalo v konkurencii štrnástich slovenských miest nositeľom titulu Enviromesto 2017, hlavnej ceny prvého ročníka rovnomennej súťaže vyhlásenej Ministerstvom životného prostredia SR a Slovenskou agentúrou životného prostredia. Cieľom súťaže bolo zviditeľniť a oceniť mestá, ktoré aktívne uplatňujú environmentálnu politiku v reálnom živote.

Okrem hlavnej ceny boli udeľené ocenenia aj v jednotlivých kategóriách súťaže. V oblasti Ochrana prírody a krajiny, zelená infraštruktúra získalo cenu mesto Nitra, v oblasti Mestská mobilita boli ocenené Malacky a v oblasti Adaptácie na zmeny klímy zvíťazil Zvolen.

Naše mesto bolo najlepšie vo všetkých hodnotených oblastiach. A nešlo len o minuloročné aktivity. Mestská samospráva už niekoľko rokov kladie zvýšený dôraz na tzv. zelenú politiku. Svedčia o tom aj ďalšie aktivity, a tiež titul Európske mesto stromov od Európskej arboristickej rady, s ktorým sa Trnava zaradila v starostlivosti o mestskú zeleň k významným európskym mestám. A nie je náhoda, že na jeseň 2017 práve Trnava hostila aj medzinárodnú konferenciu o cyklistike a alternatívnej doprave.

„Každá kategória súťaže Enviromesto 2017 mala samostatné vyhodnotenie. V rámci nej sa vyberal jeden výherca, a potom generálny výherca, ktorý naplňoval všetky kategórie,“ hovorí vedúci odboru územného rozvoja a koncepcií Mestského úradu v Trnave Tomáš Guniš. „V kategórii ochrany prírody a krajiny sme prihlásili zmeny územného plánu. V ňom sme zrežovali potrebu zelených striech a zelene na parkoviskách. Ďalšou časťou bolo vytvorenie mobilných kvetinových záhonov v centrálnej mestskej zóne a celé podujatie Májový kvet ako originálna aktivita, ktorá dostáva zeleň do zastavaných plôch ulíc. Treťou podpoložkou bolo vytvorenie chráneného územia z Parku Janka Kráľa. Je to prvé takéto chránené územie na Slovensku. Tak sme získali mož-

Takýto alebo podobný príjemný vzhľad majú nadobudnúť aj dvory na Hospodárskej ulici

nosť lepšie regulovať a kontrolovať, čo sa deje so zeleňou v tomto parku. Do prihláseného projektu Enviromesto 2017 patrila i revitalizácia a obnova trávnikov, lužného lesa a otvorenie Parčíka Bela IV. To všetko spĺňalo požiadavky v kategórii ochrany krajiny,“ vysvetľuje Tomáš Guniš.

Druhou oblasťou, ktorú odborníci hodnotili, bola udržateľná mobilita v mestách. Trnava má na rozdiel od Trenčína či Nitry malé a relatívne kompaktné územie stredu mesta, ktoré je celkom na rovine. „To, čo vyzerá ako nevýhoda, dopravní inžinieri zaoberajúci sa udržateľnou mobilitou vyhodnocujú ako výhodu. Pretože mesto ma relatívne malé centrum, je ľahko obsluhiteľné aj pešo alebo na bicykli. Na druhej strane – riešenie obslužnosti mestskou hromadnou dopravou je na takomto malom území často neefektívne. Samotné ocenenie v súťaži Enviromesto sa týkalo projektu Dňa bez áut, keď sme uzavreli Štefánikovu ulicu pre dopravu a v spolupráci s mestskou políciou, školami a ďalšími partnermi sme tam pripravili viacero podujatí. Počas tohto dňa mali

majitelia obchodov možnosť prezentovať sa navonok, priestor sme poskytli aj rôznym iným subjektom,“ spomína Tomáš Guniš.

V tretej posudzovanej kategórii adaptácie na zmenu klímy išlo najmä o rôzne formy zazeleňovania mesta a prirodzeného ochladzovania zastavaných lokalít najmä v centre. „Robíme to, čo je v našej kompetencii, a to je regulovanie a usmerňovanie. Zväčšili sme povinný podiel zelene pri výstavbe rôznych objektov. Prihlásili sme sa aj Dňami zdravia a prvou komunitnou záhradou v Trnave. V posledných rokoch masívne sadíme stromy všade tam, kde nám to umožňujú vlastnícke pomery alebo siete. Dopady zmeny klímy sa snažíme zmierňovať aj odstraňovaním nefunkčných betónových plôch a ich nahrádzaním trávnatými plochami. Trávniky, ktoré nie sú intenzívne využívané, sa snažíme transformovať na rastlinné spoločenstvá, jednoducho povedané, lúky, kde kombinujeme trávny porast s rôznymi kvitnúcimi rastlinami, čím podporujeme aj biodiverzitu. Dobrý štartovací projekt tohto typu sme zrealizo-

vali na Študentskej ulici, ale lúka bola jednoročná a bude ju treba obnovovať. Sucho a nepriaznivé klimatické podmienky však minulý rok nedovolili vo väčšej miere realizovať podobné projekty nielen v Trnave, ale aj v mnohých iných mestách na Slovensku," povedal Tomáš Guniš.

O tom, že Trnava je naozaj mestom, kde sa kladie dôraz na zeleň, svedčia i projekty na rok 2018, ktoré zohľadňujú skutočnosť, že naše mesto nemá dostatočné prírodné zázemie. „V okolí Trnavy nedominovali ani v minulosti lesy, preto chceme takéto porasty nahrádzať. V rámci zimnej a jarnej výsadby chceme vysadiť aspoň tristo

stromov. Dominantnou lokalitou je Golianova ulica. Momentálne rokujeme s majiteľmi pozemkov o príprave parku, ktorý by mal vzniknúť na dnešnej voľnej ploche trávniku na strane záhradkárskej osady. Zatiaľ sme tam vysadili deväťdesiat stromov. Významnou investíciou bude revitalizácia hájika pri streleckom centre na Štrkoch. Máme spracovanú projektovú dokumentáciu a realizácia by mala byť už tento rok. Ide o vyčistenie lokality od invázných drevín, vytvorenie jazera v strede hájika ako stabilizačného prvku v území. Z vybranej zeminy chceme vytvoriť terénnu vlnu s kombináciou lúčnej a stromovej výsadby. Lokalita by

sa mala využívať na rekreačné účely. Pripravujeme aj štúdiu revitalizácie dolného povodia toku Parnej na území, ktoré sa volá Medziháj a pokračuje na Kočíšské. Z dlhodobého hľadiska by sme tu chceli obnoviť dubovo-cerový les, ktorý tu bol pred dvesto rokmi. Súčasnej poľnohospodárskej krajine by sme tak vrátili jej pôvodný charakter. Monokultúry poľnohospodárskych plôch predelíme alejami a remízkami. Výsledkom bude nielen rozšírenie prírodného zázemia mesta s prínosom pre jeho obyvateľov, ale aj rozšírenie biodiverzity a vytvorenie zázemia pre živočíchy," povedal T. Guniš. ■

Martin Jurčo, foto: autor

Psychiatria môže pomôcť mnohým trpiacim, ale cestu do ambulancie často skrížia predsudky.....

V dnešnej prechádzke históriou a súčasnosťou trnavského zdravotníctva sa pristávame pri medicínskom odbore psychiatrie. Zo starších zdrojov sa dozvedáme, že neuropsychiatrická liečebňa existovala v Trnave už v 19. storočí a bola zriadená vo vojenskom psychiatrickom oddelení v niekdajšom kláštore klarisiek. Neskôr bola ako zdravotnícke zariadenie pre vojakov presunutá do Ružomberka. V roku 1953 bola v Dolnej Krupej zriadená psychiatrická liečebňa so sto päťdesiatimi lôžkami, ktorá bola súčasťou spádovej oblasti Trnava, neskôr bola ako oddelenie presunutá pod vtedajší Krajský ústav národného zdravia.

Samostatný primariát v trnavskej nemocnici vznikol 1. novembra v roku 1958 a prvým prednostom sa stal Bohumil Klukan. Krátko nato vznikla aj protialkoholická poradňa, ktorú viedol psychiater a v roku 1961 aj protialkoholická záchytná stanica so siedmimi lôžkami. Zaujímavé je, že počas bolo psychiatrické oddelenie umiestnené v suteréne dnešného infekčného oddelenia a administratívne spojené s nervovým oddelením. Protialkoholická záchytná stanica Okresného ústavu národného zdravia (OÚNZ) existovala bez prerušenia, no neskôr sa stala trnavská psychiatria, nevedno prečo, nelôžkovým oddelením. Okrem spomínaného prednostu Bohumila Klukana bola lekárkou oddelenia Oľga Vokounová. Spádové oddelenie trnavského regiónu zabezpečovala Psychiatrická liečebňa v Sokolovciach pri Piešťanoch a sčasti

odborné pracoviská v Pezinku a Veľkom Záluží.

Pred desiatimi rokmi sa konečne aj pacienti trnavského regiónu dočkali nového psychiatrického oddelenia, ktoré vzniklo 1. januára 2008. Nájdeme ho v nemocničnom areáli vpravo v pavilóne niekdajšieho urologického oddelenia, kde pred desiatkami rokov sídlilo aj chirurgické oddelenie. Primárkou trnavskej psychiatrie je Dana Šedivá.

■ Dejiny trnavskej psychiatrie sú teda krátke, aj keď pokusy založiť lôžkové pracovisko tohto typu zrejme boli vždy. Je dnes až paradoxné, že pri potrebe liečby takýchto ochorení nemalo krajské mesto kliniku pre desiatky psychiatrických pacientov.

- Psychiatrické oddelenie vzniklo pred desiatimi rokmi ako samostatné lôžkové oddelenie trnavskej nemocnice. Predtým túto starostli-

vosť zabezpečovala liečebňa v Sokolovciach. Myslím, že bolo veľmi správnym rozhodnutím vtedajšieho vedenia nemocnice, že týmto dátumom

mom sa liečebňa zrušila a vzniklo samostatné oddelenie v Trnave. Stačí si predstaviť, že v minulosti každý pacient musel byť na rôzne vyšetrenia prevážaný zo Sokoloviec sem do Trnavy a späť. Bolo to neekonomické a nekomfortné. Naše oddelenie má v kompetencii spádovú oblasť celého Trnavského kraja okrem okresu Galanta, teda zhruba 460-tisíc obyvateľov. Zameraní sme najmä na akútne psychiatrické stavy, staráme sa o pacientov s duševnými chorobami ako je schizofrénia, akútne psychózy, depresívne a úzkostné poruchy až po demencie, ktoré sú dekompenzované do tej miery, že pacienti nie sú zvládnuteľní ambulantne a potrebujú ústavnú starostlivosť.

■ Narodili ste sa a žijete v Nitre, no teraz je už jedenásty rok vašim prechodným domovom Trnava. Aká bola vaša cesta k psychiatrii?

- Je to štandardný príbeh. Vyštudovala som medicínu a nenapadlo mi, že sa budem venovať psychiatrii. Na fakulte v odbore všeobecné lekárstvo sme mali minimum zo psychiatrie. Naše univerzity vychovávajú hlavne internisticky a chirurgicky zameraných lekárov. Po skončení štúdiá som inklinovala k urgentnej medicíne. Chcela som byť gynekologičkou, páčilo sa mi pôrodníctvo. No táto disciplína bola vtedy akoby vyhradená najmä mužom, nevyšlo to a dostala som sa na kožnú kliniku v Bratislave. Po roku som sa z rodinných dôvodov presunula do nemocnice v Nitre, ale nebolo voľné miesto a ponúkli mi prácu v Psychiatrickej liečebni vo Veľkom Záluží so štyristo lôžkami. Bolo to rok po skončení môjho štúdiá, a v tom čase psychiatrické nemocnice suplovali u chronicky chorých pacientov aj sociálne umiestnenie. Na našom oddelení bolo sto lôžok, dvaja lekári a primárka Mária Pešková. Bola to pre mňa veľká škola života a psychiatrie. Napríklad, mala som možnosť sledovať pacientov v čase prvého ataku schizofrénie, aj takých, čo boli na

oddelení štyridsať rokov. Tým, že vtedajšie lieky boli menej účinné, mnohí pacienti boli problematickí aj z hľadiska starostlivosti. Dnes sa všetko zmenilo, zdravotné poisťovne sledujú, ako dlho je pacient hospitalizovaný a sú rôzne limity. Po materskej dovolenke som sa dostala na oddelenie k primárke Anežke Imriškovej, známej sexuologičke, a postupne som sa začala venovať psychiatrickej sexuológii, z ktorej mám druhú špecializáciu. Na moje pôsobenie v psychiatrickej nemocnici spomínam s vďačnosťou, mnohé skúsenosti a postoje autorít, ktoré ma formovali, oceňujem aj po rokoch. Okrem odbornosti najmä ľudskosť a slušnosť. Po desiatich rokoch praxe som prijala miesto vedúcej lekárky v Ústave na výkon trestu odňatia slobody v Leopoldove. Pôsobila som na úseku protitoxikomanických a protialkoholických ochranných liečení na tridsaťsedemlôžkovom oddelení. Bola som jediným psychiatrom pre zhruba osemsto obvinených a odsúdených, druhá a tretia nápravno-výchovná skupina, doživotné a výnimkové tresty. Takáto skúsenosť sa nedá získať štúdiom. Potom prišla ponuka založiť oddelenie v Trnave. Začali sme budovať tím úplne od nuly. Dnes je nás pri lôžku desať lekárov, traja psychologovia, liečebná pedagogička, dvadsať zdravotných sestier a štyria sanitári. Veľkou oporou mi je vedúca sestra Edita Zezulková. Za desať rokov sa nám narodilo dvadsaťpäť detí. Štyri lekárky, tri psychologičky a jedna zdravotná sestra sú práve na materskej dovolenke.

■ Aké najčastejšie diagnózy liečite? Čo hovoria štatistiky a ako sa to prejavuje u vás na príjme? Ktoré diagnózy dominujú?

- Pokiaľ ide o množstvo, registrujeme veľký nárast komplikácií v súvislosti s užívaním drog – najmä toxické psychózy s paranoidno-halucinatórnym syndrómom. Je aj viac komplikácií alkoholizmu. Pribúdajú pacienti s úzkostnými a depresívnymi poruchami, ktoré súvisia s vysokým pracovným tempom alebo nepriaznivou životnou

situáciou. Samostatnou oblasťou sú demencie. Naša populácia starne, dožívame sa vyššieho veku, s tým narastajú aj psychické poruchy u starších ľudí. Podľa Svetovej zdravotníckej organizácie medzi desiatimi významnými poruchami, ktoré ovplyvňujú kvalitu života a ktorých liečba je ekonomicky najnáročnejšia, sú tri psychiatrické. Pacientov máme veľmi veľa a nestále pribúdajú.

■ Mení a zvyšuje sa počet pacientov aj podľa ročného obdobia?

- Jadrové duševné poruchy majú svoj štandardný priebeh. Isté okolnosti súvisia so životným štýlom, vekom, tradíciami. Vianoce sú ťaživým obdobím pre ľudí, ktorí sú osamelí, prípadne majú neriešiteľné problémy, citové traumy, či zdravotne strádjajú. V tomto období zachytávame viac samovražedných tendencií a pokusov. Zvýšený nápor na lôžka očakávame, minulý rok nebol výnimkou.

■ Prejdime sa oddelením. Je to bývalé urologické oddelenie, mnoho rokov predtým tu bola dokonca aj chirurgia. Zrejme, keďže máte akútne prípady, potrebovali by ste účelovo budované priestory pre psychiatriu.

- Začínali sme na prvom poschodí budovy. Spočiatku sme boli koncipovaní ako oddelenie pre akútne stavy. Nemali sme doliečovaciu časť a sanatórium pre pacientov ľahšieho typu. Predtým tu bolo urologické oddelenie s dvadsiatimi lôžkami a operačným traktom. Ten sme využili na komunitné sedenia, ergoterapiu, umeleckú a výtvarnú tvorbu. Aktuálne sa tieto priestory využívajú na liečbu elektrošokmi, ktorá je akceptovaná a využíva sa všade na klinikách vo svete pre jej výborné účinky. Pôvodných dvadsať lôžok nepostačovalo, tak sme sa v krátkej dobe prepracovali na štyridsaťpäťlôžkový fond. Priestor bol postupne dopĺňaný potrebnými prvkami, nepostačujú iba mreže na oknách. Akútna psychiatria musí mať napríklad ochranné fólie na okná, kamerový systém na lepší monitoring pacientov, súčinnosť

so strážnymi bezpečnostnými službami. Materiálno-technickým vybavením a dodržiavaním bezpečnostných postupov sa snažíme minimalizovať paticky motivované správanie pacientov navonok. Treba pripomenúť, že mnohí akúttni pacienti so závažnými ochoreniami si nie sú vedomí svojho ochorenia, sú odklonení od reality a pod vplyvom choroby sú potenciálne nebezpeční pre seba aj okolie. Snažia sa z oddelenia utiecť. V tomto je psychiatria špecifická.

V roku 2014 sme lôžkový fond rozšírili o pätnásť lôžok sanatórnej časti umiestnenej na prízemí. Poskytuje starostlivosť pacientom s ľahšími poruchami, veľký priestor je venovaný psychoterapii.

V roku 2011 sme založili denný stacionár. V súčasnosti sa nachádza v zmodernizovaných priestoroch na prízemí so samostatným vchodom. Je určený pre kompenzovaných pacientov, ktorí prešli liečením a teraz sú v ambulantnej starostlivosti. Duševné choroby v pravom zmysle vyžadujú celoživotnú liečbu psychofarmakami. Mnohí klienti stacionára sú na invalidnom dôchodku, ich ochorenie si vyžiadalo daň vo výdrži a energii, no ich potreby a intelekt zostali zachované. Väčšinou zostávajú izolovaní doma v rodine, majú preto nízke sebahodnotenie. Pod vedením liečebnej pedagogičky a terapeutky Angeliky Drličkovej postupne vytvorili komunitu, ktorá je po rokoch veľmi životaschopná a podporná pre nových členov. Pacienti sa každodenne stretávajú, súčasťou ich aktivít je ergoterapia, ručné práce, práca s textilom, výjazdové skupiny do prírody, výlety. Popri lôžkovej starostlivosti disponujeme aj psychiatrickou ambulanciou. Za šesť rokov existencie psychiatrického oddelenia sa nám podarilo vytvoriť všetky stupne psychiatrickej starostlivosti.

■ Ako postúpili možnosti liečby od 90. rokov, keď ste sa začali venovať psychiatrii? Sledujete výrazné rozdiely?

- Rozdiel je veľmi veľký v účinnosti liečby aj prognóze pacienta. Far-

maceutické firmy prišli s novými molekulami, ktoré významne navýšili efekt liečby. Kým napríklad pred dvadsiatimi rokmi sme pri schizofrénii vedeli ovplyvniť maximálne halucinácie a bludy, dnes pri správnej a včasnej medikamentóznej liečbe vieme nastaviť pacienta tak, že laik nepostrehne, že pacient má túto závažnú diagnózu. Úspešne dokážeme ovplyvniť aj únavový syndróm a sekundárne depresívne prežívanie, ktoré nastúpilo po zvládnutí psychózy. Psychóza je niekedy surová voči pacientovi – pri prvom ataku môže „spadnúť“ aj o dve intelektové pásma. Dnes môžeme tento úpadok minimalizovať.

Mojim profesionálnym želaním je, aby sa moja generácia psychiatrov dožila bodu, keď budeme vedieť ovplyvniť demenciu tak, ako vieme ovplyvniť psychózu a depresie. Tam ostáva pole neorané, v súčasnosti nepoznáme skutočne účinný liek. Podľa literatúry každý dvadsiaty človek po 65. roku života trpí Alzheimerovou demenciou. Ich počet stúpa lineárne s vekom. Predpokladá sa, že v roku 2030 bude na Slovensku viac než 60-tisíc pacientov s rozvinutou chorobou, a k tomu pričítajme ďalšie tisíce s cievnou demenciou, ktorá vzniká cievnym poškodením mozgu následkom vysokého tlaku, cukrovky, cievnej príhody.

■ Je známe, že svetové pracoviská dnes skúmajú potenciál rôznych látok ako je napríklad LSD (presne nazvaný diethylamid kyseliny lysergovej) napríklad pri liečbe niektorých neuróz alebo psychóz, dokonca sa hovorí aj o alkoholizme. Niektoré inštitúcie majú skúsenosť z takéhoto výskumu z minulých desaťročí. Napríklad, v 60. rokoch bolo Československo na špičke výskumu rôznych psychedelík. Zostali nejaké zvyšky z tej známej československej školy psychiatrie?

- Československá psychiatrická škola bola kedysi veľmi silná a čerpala z nemeckej a neskôr z ruskej psychiatrickej školy. Doteraz pre-

trvali overené psychoterapeutické postupy, napríklad metodika liečby závislostí patrí k najlepšie rozpracovaným na svete. Ďalej zostáva, že pri závažných duševných ochoreniach s odklonom od reality, preberáme za pacienta zodpovednosť aj proti jeho vôli. Teda do bodu, keď ochorenie ustúpi do tej miery, že je schopný za seba rozhodovať a ukotviť sa v situácii. V akútnej fáze choroby pacienti nevedia domyslieť dôsledky svojho konania, môžu počuť neexistujúce hlasy, ktoré im prikazujú konať, majú pocity prenasledovania, veria vo svoj výnimočný pôvod a pod. V takomto stave nemôžu byť prepustení na vlastnú žiadosť. Samozrejme, všetko je legislatívne ošetrené tak, aby sme konali v záujme pacienta a nebolo to zneužiteľné. V súlade so zákonom komunikujeme s príslušným súdom. V Česku a na Slovensku doteraz používame klasické sieťové posteľe ešte zo 70. rokov, kde má pacient oveľa väčší komfort a voľnosť pohybu v porovnaní s fixovaním do popruhov. Žiaľ, dnes takéto posteľe už nikto nevyrába.

■ Veľmi dôležité je prezentovať význam psychiatrie, pomoci pacientom, pretože predsudky voči psychiatrii stále pretrvávajú. Významným krokom v tejto zmene bola aj prezentácia umeleckých diel pacientov na Mestskom úrade v Trnave alebo výroba rôznych drobných predmetov, ktoré ste predávali napríklad aj na adventných trhoch. Už teraz pacienti vyrábajú veľkonočné suveníry.

- Aktívne sa snažíme propagovať činnosť denného stacionára. Kresby prezentované v roku 2017 na výstave na mestskom úrade sú dielom pacientov akútneho oddelenia. Vznikali pod dohľadom mladej psychologičky Márie Krausovej, ktorá sa venuje pacientom v období, keď trpia závažnými symptómami ochorenia. Svoje emócie a pocity dávajú navonok cez kresbu.

■ Stále vnímate predpojatost voči psychiatrii ako medicínskej disciplíne? Mnohí z nás majú rôzne drobné neurózy, ktoré by

azda psychiater veľmi jednoducho vylicil, no veľké množstvo pacientov sa do psychiatrickej ambulancie nikdy nedostane. Okrem plných čakární im bráni predsudky.

- Ľudia sa vždy snažili potlačiť to, čomu nerozumeli alebo čoho sa báli. V minulosti boli možnosti ovplyvnenia závažných prejavov duševných chorôb mizivé. Spoločnosť ich preto vytláčovala na perifériu, mimo rámec „ozajstnej“

medicíny. Pacienti boli odsúdení na izoláciu v odľahlých liečebniach. S predsudkami sa stretávame aj u kolegov z ostatných medicínskych odborov. Silné je aj antipsychiatrické hnutie, ktoré tvrdí, že duševné choroby neexistujú, že sa netreba liečiť, že stačí zmeniť stravovanie, farbu kresla a podobné nezmysly. Nepríjemné situácie sa občas vyskytnú aj s príbuznými pacientov. Istej skupine spomedzi nich nevysvetlíte, že ich

otec, mama či syn sú odklonení od reality a môžu ublížiť sebe aj iným. Takéhoto pacienta podľa zákona nemôžeme pustiť do domáceho liečenia. Problémom je, že príbuzní nevnímajú ochorenie blízkeho v celej svojej šírke. A tak sa neraz stáva, že členovia personálu sú slovné aj fyzicky atakovaní, očierňovaní na sociálnych sieťach, či kriminalizovaní. Ešte asi dlho potrvá, kým psychiatrii začneme viac dôverovať. ■

Mgr. J. Mička

Zaujímavý poštový doklad k Hospodárskej banke

Naše mesto je bohaté na historické a kultúrne pamiatky. V uplynulom období boli mnohé z nich zrekonštruované. Pri rekonštrukcii budovy Knížnice Juraja Fándlyho našli reštaurátori na čelnej fasáde pod omietkou celé desaťročia skrytý nápis HOSPODÁRSKA BANKA, označujúci pôvodný účel budovy, ktorý bol po dohode s pamiatkarmi obnovený. Budovu projektoval významný slovenský architekt Milan Michal Harminc začiatkom minulého storočia. Pozerať sa na ňu iba ako na bývalú banku alebo súčasnú knižnicu by však bola veľká chyba, lebo jej význam je z historického hľadiska oveľa väčší.

Ako zistil dr. Peter Horváth, práve v budove Hospodárskej banky sa krátko po vyhlásení Československej republiky pred 99 rokmi zišla skupina národne a politicky orientovaných občanov Trnavy. Na jej čele stál prvý predseda Národného výboru v Trnave statkár Jozef Slezák. Na schôdzke sa prihlásili po rozpade Rakúsko-Uhorskej monarchie k novo sa rodiacej Československej republike. Po telefonickom rozhovore J. Slezáka odišla trojčlenná delegácia (M. Slezák, J. Kukliš a G. A. Bežo) na koči do Hodonína, kde dočasne sídlila Slovenská národná rada, so žiadosťou o vyslanie vojska do Trnavy a zaistenie poriadku v meste, lebo všetky úrady v Trnave, železničná stanica a iné boli ešte v maďarských rukách. Je všeobecne známe, že za významný štátoprávny akt 1. ČSR sa pokladá telegram Matúša Dulu, ktorý poslal Národnému výboru v Prahe s textom Martinskej deklarácie. Medzi jej prvými deklaratmi nájdeme aj podpis Gustáva Adolfa Beža, trnavského typografa a tlačiaru. (Myslím, že by bolo vhodné uctiť si tohto významného občana Trnavy 28. októbra pri tohoročných oslavách 100. výročia

vzniku Československa pomenovaním niektorej z nových ulíc jeho menom.) Ale vráťme sa ešte k Hospodárskej banke.

Vo svojej zbierke mám poštový lístok (maďarskú celinu) s 10 fil. maďarskou známkou, ktorá zobrazuje svätoštefanskú korunu. Lístok píše do Čiech Miloš Dlouhý v auguste r. 1919 svojmu priateľovi – filatelistovi a staviteľovi Ing. Fr. Morávkovi (do Lomnice n/Popelkou) ako „posledný pozdrav ze Slovače“. Ďalej uvádza, že ho do Trnavy vyslala Agrobanka v zastúpení Ľudovej banky, aby tu viedol obilné oddelenie Hospodárskej banky. Pisateľ na druhej strane

lístka uvádza doslovne: „Práce až-až!“. Lístok svedčí o tom, ako pri nedostatku slovenských úradníkov vypomáhali slovenským inštitúciám českí odborníci, ktorí nahrádzali pôvodných maďarských, ktorí odišli zo svojich miest. Trnavská pošta zrejme ešte stále používala maďarské tlačivá aj poštové lístky, ktorých mala v zásobe v tomto období dostatok.

Zaujímavosťou je však aj to, že maďarský poštový lístok je už dofrankovaný 5 hal. známkou Hradčany, ktorá je prvou československou poštovou známkou. Prvé československé známky s obra-

Raritná pohľadnica z Myjavy: Prečítanie deklarácie slovenského národa v prvý deň slobody. Vydal Daniel Pažický, knižkupectvo Myjava, ktorý bol spolupracovníkom G. Beža. Zo zbierky Antona Kollára

zom Hradčian ako symbolu českej štátnosti a nadobudnutej slobody od secesného maliara Alfonza Muchu boli vydané 18. decembra 1918. Nepoznáť skoršie použitie známok Hradčian trnavskou poštou. Znáмка je znehodnotená neúplným odtlačkom pečiatky trnavskej pošty s domicilom Nagyszombat, rozlišovacie písmeno E. Výmena za československé poštové pečiatky s domicilom Trnava a označením Č.S.P. (Československá pošta) sa zatiaľ neuskutočnila, prebehla až neskôr. Trnavský historik dr. Hadrián Radváni v knihe Trnava v sieti poštových spojov uvádza obrázky výstrižkov z listov

so známkami Hradčian a poštovou pečiatkou TRNAVA Č.S.P. až v roku 1920. Uvedený poštový lístok so známkou svätoštefanskej koruny je zaujímavým „trnavikom“ aj z iného dôvodu. Vytlačená známka na poštovom lístku zobrazuje kráľovskú korunu, ktorá, ako je známe, bola v Trnave ukrývaná v období nepokojov za Thökölyho povstania v budove Domu hudby Mikuláša Schneidera Trnavského. Dokumentuje to na priecheli domu latinský (pôv.?) zlatý text so symbolom kráľovskej koruny, ktorý uvádza, že „V tomto dome som prebývala ako súputnica“. ■

Ľudia a udalosti . . .

- **1. 2. 1953** – V Trnave vznikla Okresná hygienicko-epidemiologická stanica (65. výročie).
- **2. 2. 2003** – V Trnave umrela autorka poviedok z trnavského prostredia písaných v trnavskom dialekte MAGDALÉNA ŠRUTEKOVÁ (15. výročie).
- **3. 2. 1928** – V obci Lubi na pri Starej Turej sa narodil bibliograf, historik, farmaceut a odborný publicista VOJTECH STRELKA, absolvent trnavského gymnázia a knižovník Spolku sv. Vojtecha v Trnave, kde aj umrel (90. výročie).
- **4. 2. 1573** – V Trnave sa narodil pedagóg, diplomat, náboženský spisovateľ a prekladateľ JURAJ KÁLDI, rektor jezuitského kolégia v Trnave a prefekt útulku pre chudobných študentov (445. výročie).
- **4. 2. 1923** – V Liskovej pri Ružomberku sa narodil hudobník a učiteľ hry na akordeón JINDRICH RICHTER, ktorý pôsobil ako riaditeľ Hudobnej školy v Trnave, kde aj umrel (95. výročie).
- **6. 2. 1998** – V Trnavskom divadle sa uskutočnila slávnostná prezentácia Malého slováka trnavaško-slovenského, prvého slovníka trnafačiny, ktorý zostavil známy trnavský lokálpatriot, historik a publicista Peter Horváth (20. výročie).
- **8. 2. 1988** – V Bratislave umrel trnavský rodák, spisovateľ a publicista ALFRÉD WETZLER, ktorému sa podarilo utiecť a priniesť svedectvo z koncentračného tábora Osvienčim. Roku 2008 mu bolo udelené Čestné občianstvo mesta Trnava in memoriam a jeho pamiatku pripomína pamätná tabuľa v priestoroch trnavskej synagogy (30. výročie).

Adriena Horváthová

Deväťdesiatpäť rokov Miestneho odboru Matice slovenskej .....

**Ist hanC aeDem Thalle posVit senatVs aC popVLVs TirnaVlensIs
Tento stánok Tálie dal postaviť senát a obyvateľstvo trnavské**

Možno sa bude niekomu zdať divné, že začínam chronostikonom (nápisom) na budove trnavského divadla, ale národné povedomie sa v Trnave začínalo prebúdať práve v tejto budove, aj keď až v 38. roku jeho existencie (v r.1869). V rokoch 1934 – 44 pôsobil Miestny odbor Matice slovenskej v Panónii (tak sa vtedy hovorilo divadlu) a od roku 1996 až do dnešných dní sídli na druhom poschodí divadla a zdieľa spoločnú miestnosť s hasičmi. Nápis na trnavskom divadle zostáva i naďalej v pozornosti náhodných návštevníkov, ktorí si neuvedomujú jeho vnútorný zmysel. Latinské čísla sú veľmi vtipne zakomponované do nadpisu. Keď si zrátame všetky: I (1), C (100), D (500), V (5), M (1000), tak dostaneme rok 1831. Pozoruhodná na výstavbe trnavského divadla zostáva i dodnes skutočnosť, že bolo postavené za jedenásť mesiacov (!) a navyše, jeho výstavba prebiehala v čase, keď v meste zúrila cholera.

V Dejínach Trnavy sa píše, že „...Trnava patrí medzi mestá s najbohatšou divadelnou históriou v Uhorsku...“ a že „...barokové divadlo tu malo najzaujímavejšie dejiny zo všetkých slovenských miest“ (autor L. Čavojský). Ďalej o tom, že na blízkej fare v Majcichove pôsobil vtedajší náš najobľúbenejší dramatik Ján Palárik, ktorý bol v Trnave a v divadle ako doma. A čo je zaujímavé, v dobe, keď bola najsilnejšia maďarizácia, na zádušnej sv. omši za prvého predsedu Matice slovenskej biskupa Štefana Moyseša (1869), v bazilike predniesli

po slovensky „smútočný spev“ na Palárikov text.

Prvé slovenské divadelné predstavenie (už v r. 1869) v divadle v Trnave bolo síce v preklade do slovenčiny od vtedy najúspešnejšieho nemeckého autora (Kotzebueho), ale jeho dej bol o grófovi Beňovskom z Vrbového. Neskôr, na ďalšie tri roky, patrili divadelné dosky v Trnave Palárikovým hrám. Trnava sa tak stala, ako napísal J. Palárik v Orle – ohniskom „rezkejšieho národného života“ pre celý „prešporsko-nitriansky slovenský vidiek“. Do Trnavy vtedy radi chodievali všetci národovci: Hodža so svojimi krásnymi dcérami Elenkou a Boženkou, Svetozár (neskôr pokrstený na Hurbana-Vajanského), jeho syn účinkoval takmer vo všetkých inscenáciách. Božena sa neskôr vydala do Trnavy za advokáta a ochotníckeho divadelného režiséra Vendelín Kutlíka. Jeho žena iniciovala aj založenie spolku slovenských žien Živeny (1869) v Trnave a jej manžel Vendelín Kutlík založil Besedu slovenskú (1870) v Trnave, ktorá sa neskôr, po vzniku prvej ČSR, pretvorila na Slovenskú národnú jednotu (SNJ) v Trnave. Neskôr prišiel do Trnavy ďalší populárny a veľmi plodný dramatik Ferko Urbánek, ktorý sa 3. marca 1923 stal prvým predsedom Miestneho odboru Matice slovenskej v Trnave. Stalo sa to na valnom zhromaždení SNJ, kde tak oduševnene rečnil tajomník MS Štefan Krčméry, že VZ jednotne prijalo vznik Miestneho odboru Matice slovenskej (MO MS) v Trnave a v malom bulletinu vydanom v roku 1923 F. Urbánek

Ľudia a udalosti .....

■ **8. 2. 2008** – V Trnave umrel umelecký fotograf a hudobník JOZEF FILÍPEK, autor viacerých fotografických výstav dokumentujúcich život Trnavy, nositeľ Uznania za zásluhy a reprezentáciu mesta Trnava (10. výročie).

■ **11. 2. 1913** – V Trnave sa narodil architekt, vysokoškolský profesor a predseda Zväzu slovenských architektov ŠTEFAN LUKAČOVIČ, projektant budovy Hlavnej pošty v Trnave a viacerých verejných budov v Bratislave. Nositeľ Ceny mesta Trnava za rok 1999 (105. výročie).

■ **12. 2. 1853** – V Trnave sa narodil literárny historik, publicista, stredoškolský profesor a autor učebníc EDUARD MOLLER (165. výročie).

15. 2. 1753 – V Trnave začali budovať podľa plánov Maximiliána Hella univerzitné astronomické observatórium (265. výročie).

■ **15. 2. 1948** – V Cíferi sa narodil novinár, publicista a športový komentátor MARIÁN PAVLÍK, redaktor a šéfredaktor Trnavského hlasu, Trnavských novín a mesačníka Cíferpress (70. narodeniny).

■ **15. 2. 2017** – V Bratislave umrel etnológ, vysokoškolský pedagóg a odborný publicista JÁN PODOLÁK, profesor, zakladateľ Katedry etnológie a v rokoch 1999 – 2002 rektor Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave (1. výročie).

■ **16. 2. 1908** – V Turčianskom Svätom Martine umrel botanik, archeológ, etnograf, odborný publicista a kňaz ANDREJ KMEŤ, tajomník Spolku sv. Vojtecha v Trnave, spoluzakladateľ Matice slovenskej

píše, že „...týmto sme najokázalejšie zasvätili 60 ročné trvanie našej Slovenskej Matice.“ Naše mesto bolo pôsobiskom mnohých slovenských dramatikov či literátov. Po Ferovi Urbánkovi prišiel Milo Urban, začas v Trnave pôsobil ako právny koncipient Svetozár Hurban, pôsobil tu Jozef Gregor Tajovský, vo svojom čase Peter Jilemnický a mnohí ďalší... Pomaly, ale isto sa nám darí zaplňať historickú tajničku našich predsedov. Od roku 1924 to bol Dr. Pavol Žiška, významná osobnosť. V dobovej tlači sa píše, „...to je už postava ďaleko presahujúca rámec nášho mesta a podstatne presahujúca i do dejín slovenského národa. Bol to opravdu veľký kresťanský duch, zasvätil celý svoj život národnému kolektívu, pomáhal, kde sa len dalo, rozdal všetky svoje príjmy a majetok, nepoznal hraníc v láske k blížnemu, o čom by mohli svedčiť stovky študentov trnavského gymnázia...“ Pavol Žiška, rodák zo Skalice, bol v období rokov 1924 – 38 hlavným rečníkom Trnavy na všetkých politických, či kultúrno-spoločenských stretnutiach. Bol to on, kto má zásluhu na postavení sochy M. R. Štefánika v Trnave (prvej na Slovensku), ako aj ďalším slovenským národovcom po Slovensku. A žiaľ, dodnes nemá ani len vlastný hrob v Skalici, či bustu v Trnave... Od 1. januára 1934 bolo na návrh mestskej rady na desať rokov schválené Uznesenie žiadosti MO MS Trnava na prenájom viacerých miestností na 1. aj 2. poschodí v budove „Pannonie“, „...v ktorých sa poriadali plesy, zábavy a iné podujatia jednotlivých spolok a korporácií“. Teda MO MS Trnava bol centrom kultúrno-spoločenského života nášho mesta. V roku 1942 boli v desiatich väčších slovenských mestách zriadené sekretariáty MS. V Trnave bol vedúcim sekretariátu Ján Brezina,

ktorý bol dva roky (50. roky) mojím triednym učiteľom. Dnešnou terminológiou by sme to nazvali profesionalizovanie MS.

V roku 1947 sa predsedom MO MS Trnava stala vtedy už nielen v našom meste významná osobnosť, národný umelec Mikuláš Schneider Trnavský. V jeho autorskej knihe Úsmevy a slzy sa dočítame, že s Ferkom Urbánkom boli priatelia a keď M. Schneider potreboval text, niekoľko básničiek pre svoje piesne do učebnice spevu, F. Urbánek mu ich rád a obratom ruky napísal pätnásť. A M. Schneider ich okamžite aj bez klavíra zhudobnil. Sú to dnes tie najznámejšie a pomaly zľudované Schneiderove piesenky Hoj, vlast' moja, Ružičky, Ja som šuhaj z Trenčína, Keby som bol vtáčkom a ďalšie.

Vieme, že 50. ani 70. roky Matici slovenskej nepriali, ale Matica si žije svoj život naďalej. Náš MO MS Trnava bol obnovený od roku 1989. Jeho predsedom bol František Hlavička. Od roku 1992, s výnimkou jedného volebného obdobia (v rokoch 2001 - 2004 bol predsedom Miroslav Orihel) je vo funkcii predsedníčky autorka týchto riadkov Adriena Horváthová, ktorá by sa rada dožila aj 100. výročia MO MS Trnava.

Trnavskí matičiari si na slávnostnej členskej schôdzi, resp. na valnom zhromaždení 1. marca 2018 pripomenú 95. výročie MO MS Trnava a 155. výročie Matice slovenskej.

A čo dodať na záver? Keď prídete do Divadla Jána Palárika, jeho busta vás uvíta priamo vo foyeri (vstupe) divadla. Keď vystúpite na 1. poschodie, vítajú vás Ferko Urbánek a o kúsok ďalej Mikuláš Schneider Trnavský. Veď boli našimi „šéfmi“ v takom poradí. Možno na nás ešte bude, aby sme vzdali nejakým umeleckým aktom poklonu aj Pavlovi Žiškovi, osobnosti dlhodobo pôsobiacej v Trnave. ■

Ľudia a udalosti . . . . .

a prvý predseda Muzeálnej slovenskej spoločnosti, ktorý študoval na trnavskom gymnáziu (110. výročie).

■ **20. 2. 1558** – Arcibiskup MIKULÁŠ OLÁH vydal pravidlá mestskej školy v Trnave a navrhol jej absolventom udeľovať titul bakalára a magistra (460. výročie).

■ **22. 2. 2003** – V Trnave začalo vysielať Rádio Naj (15. výročie).

■ **24. 2. 1698** – V Trnave bola povodeň, ktorá spôsobila veľké škody (320. výročie).

■ **24. 2. 1908** – V Borovej sa narodil kňaz, športovec, organizátor a funkcionár Slovenského orla, redaktor týždenníka Trnavské noviny a publicista ALEXEJ IZAKOVIČ, ktorého mesto Trnava ocenilo roku 2005 udelením čestného občianstva in memoriam (110. výročie).

■ **24. 2. 1928** – V Suchej nad Parnou sa narodil básnik, prekladateľ a literárny vedec VILIAM TURČÁNY, absolvent trnavského gymnázia a nositeľ Ceny mesta Trnava za rok 1997 (90. narodeniny).

■ **25. 2. 1948** – Robotnícke milície obsadili a strážili všetky závody v Trnave a uskutočnili sa aj verejná manifestácia na podporu komunistického prevratu (70. výročie).

■ **27. 2. 1428** – Husitské vojsko obklúčilo Trnavu (590. výročie).

■ **28. 2. 1943** – V Trnave sa narodil učiteľ, školský inšpektor, filatelista a publicista JÁN MIČKA, spoluzakladateľ filatelistického klubu Tirnavia, nositeľ ceny mesta Trnava za propagáciu mesta v oblasti filatelie za rok 2013 (75. narodeniny).

P.R.

Erika Juríková, Trnavská univerzita, Katedra klasických jazykov

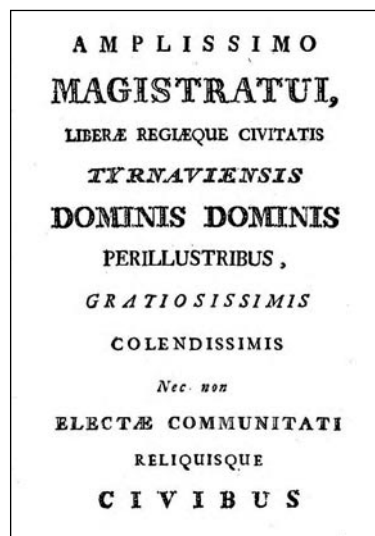
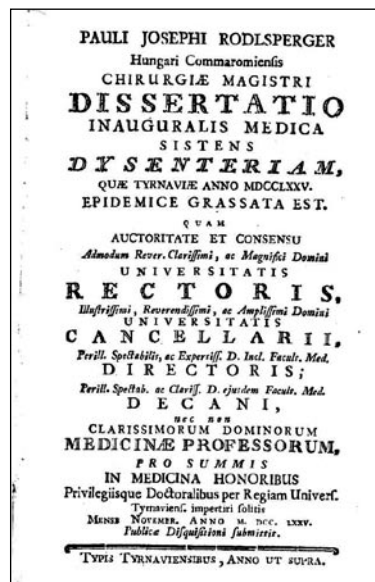
Známi i neznámi autori historickej Trnavskej univerzity XXIX.

Pavol Jozef Rodlsperger: v meste študoval, Trnavčanov liečil

V súčasnosti kulminuje epidémia chrípky, ktorá sa dá ľahko zvládnuť pomocou bežne dostupných liekov a niekoľkoďňového oddychu. Nie vždy však bolo potlačenie chorôb, najmä tých infekčných, také jednoduché a rýchle. Zdravotná starostlivosť o obyvateľstvo bola koncom 17. storočia na našom území na nízkej úrovni, následkom čoho ho sužovali opakované epidémie moru a dyzentérie, pričom nemocnice fungovali len v niektorých vybraných mestách. Navyše sa na nedobrom zdravotnom stave obyvateľstva odzrkadľoval nedostatok lekárov, ránhojčov i pôrodných báb.

Zaujímavosťou o štúdium medicíny museli odchádzať na zahraničné univerzity, najčastejšie do Prahy, Viedne a Krakova alebo do vzdialenejších v Padove či Bologni, prípadne na lekárske fakulty do nemeckých a neskôr aj holandských miest. Začiatkom 18. storočia sa snažila Kráľovská miestodržiteľská rada nasmerovať študentov na viedenskú lekársku fakultu, ale táto regulácia ich odchod, najmä na nemecké univerzity, celkom nezastavila. Situácia v úrovni lekárskej starostlivosti sa radikálne zmenila, keď sa osobným lekárom panovníčky Márie Terézie stal Gerhard von Swieten, odchovanec vynikajúcej leidskej fakulty. Zároveň začal pôsobiť ako profesor na Lekárskej fakulte Viedenskej univerzity a práve on pozitívne vplýval na cisárovnú, aby uvažovala nad založením lekárskej fakulty na území dnešného Slovenska. Ako najschodnejšia sa javila cesta pripojiť ju do univerzitného zväzku už existujúcej historickej Trnavskej univerzity (1635), k čomu došlo v roku 1769 pri jej reforme, a univerzita tak získala štvrtú fakultu. Profesormi na novozriadenej lekárskej fakulte sa na základe výberu von Swietena stali jeho žiaci z Viedne s vekovým priemerom 31 rokov. Pred odchodom do Trnavy dostali podrobné inštrukcie, ako majú vyučovať a organizovať celý vzdelávací proces. Na univerzite bolo zriadených päť samostatných katedier: na troch sa vyučovali

teoretické predmety (katedra anatómie; katedra patológie, fyziológie a farmakológie; katedra botaniky a chémie), na ďalších dvoch praxis – katedra interného lekárstva a katedra chirurgie, pôrodnictva a očného lekárstva. Dĺžka štúdia nebola presne stanovená, až v roku 1775 ju určili na päť rokov. Záverečné, rigorózne skúšky na lekárskej fakulte tvorili od roku 1775 najskôr teoretické lekárske predmety a o niekoľko dní neskôr skúška z interného lekárstva. Po úspešnom absolvovaní bolo úlohou kandidáta vypracovať počas troch mesiacov dizertáciu a pripraviť sa na dišputu, ktorej sa zúčastnili len profesori lekárskej fakulty. Keď na nej obstál, nasledovala promócia za účasti akademických hodnostárov. Počet trnavských absolventov medicíny bol 39 a pochádzali z územia dnešného Slovenska, Maďarska, zo Sedmohradska, z Čiech, Rakúska, Nemecka, Talianska a Luxemburska. Najviac dizertácií bolo z patológie a liečenia interných chorôb, spolu päťnásť. Jednou z nich bola rozsahom veľká Pavla Jozefa Rodlspergera *Dissertatio inauguralis medica sistens dysenteriam, quae Tyrnaviae anno MDCCCLXXV epidemice grassata est*, ktorá v roku svojho obhájenia vyšla aj v akademickej tlačiarňi. O Rodlspergerovi sa v odbornej literatúre neuvádzajú takmer žiadne informácie, nezmieňuje sa o ňom ani biografický slovník. Z maďar-

ského súpisu tlačí a autorov od Szinyeieho sa tiež dozvedáme len názov práce. Na titulnom liste samotnej tlačie je autor menovaný ako Hungarus Commaromiensis, čo nás oprávňuje domnievať sa, že išlo o Maďara pôvodom z Komárna. Ďalej sa dozvedáme, že štúdium skončil v novembri 1775 ako magister chirurgiae po tom, ako obhájil svoju dizertáciu na verejnej dišpute. To, že napriek obhájeniu neskončil s titulom doktora me-

dícny, naznačuje, že nebol katolíckeho vierovyznania. Príslušníci inej konfesie síce mohli absolvovať po reforme univerzity štúdium, ale nedosiahli vyššie tituly.

Absolvent štúdia medicíny dedikoval svoju prácu „Vznešenému magistrátu slobodného kráľovského mesta Trnavy, osvieteným, vysoko váženým a cteným pánom a tiež vybranému spoločenstvu a ostatným obyvateľom mesta“. Venuje sa v nej vypuknutiu, príčinám, príznakom a liečeniu dyzentérie (úplavice). Nákazlivé choroby, na ktoré bola v minulosti veľká úmrtnosť, sa v meste vyskytovali pomerne často, a to preto, že sa nedodržiavali základné hygienické pravidlá. V Trnave zohrali dôležitú úlohu aj prírodné podmienky, pretože malý potok Trnávka s nevelkým spádom odplavoval odpadky len veľmi obmedzene. Epidémia dyzentérie vypukla v meste začiatkom júla 1775 a trvala aj v mesiacoch august a september. Ako píše autor, zasiahla všetkých obyvateľov mesta, ale najviac najnižšie vrstvy obyvateľstva. Je viac než pravdepodobné, že Rodlsperger pomáhal pri liečení chorých a opis priebehu choroby pochádza z jeho vlastného pozorovania. Skúsenosti využil pri voľbe témy dizertačnej práce a okrem poznatkov z autopsie sa pokúsil odôvodniť aj vývin epidémie.

Dielo sa člení na päť paragrafov, ktoré sa postupne venujú histórii (§ I.) a povahe (§ II.) choroby, poveternostným podmienkam pred vypuknutím epidémie (§ III.) a jej príčinám (§ IV.) a spôsobom liečby dyzentérie (§ V.). Prejavom choroby bolo najskôr zvracanie a hnačka, neskôr sa pridala triaška, zimnica a horkosť v ústach. Nasledovala červeň v tvári striedajúca sa s bledosťou, nechutenstvo, bielo-žltá farba jazyka a mdloby. Pacienti, ktorí chorobu zanedbali, sa cítili zle tri až štyri týždne a často sa stalo, že mala recidívu.

Na základe príznakov a priebehu choroby sa stanovilo, že ide o dyzentériu, čiže úplavicu. Na svoje

časy neobvyklé, vedecko-kauzálne je autorovo uvažovanie o súvislostiach medzi poveternostnými podmienkami a vypuknutím epidémie. Rodlsperger podrobne opisuje, aké počasie bolo od jari roku 1775: veľa pršalo, bolo sychravo a vlhko. Potom prišlo skoré, suché a horúce leto a teploty boli na vtedajšie časy vysoké. K ústupu choroby došlo až po ich poklese v polovici mesiaca septembra.

To, že práve počasie považoval mladý kandidát medicíny za jeden z hlavných dôvodov rýchleho šírenia choroby, dosvedčuje aj fakt, že do svojej dizertácie zaradil teplotné záznamy z júna až augusta roku 1775. Tie pochádzali priamo z meraní univerzitného observatória, ktoré viedol v tom čase astronóm František Weiss.

Ďalším dôvodom mala byť nedostatočná hygiena najmä vidieckeho obyvateľstva, záplavy, ktoré v tom roku postihli Trnavu a jej okolie, ale aj nezdravý zvyk Trnavčanov odhadzovať mrciny uhynutých zvierat do rybníka, z ktorého sa čerpala voda na pitie a varenie. V neposlednom rade mohla za vypuknutie choroby aj nerovnováha štyroch štiav v tele človeka, čo zodpovedalo súvekému názoru na príčiny chorôb, ktorý sa tradoval už od antiky.

Metódy liečenia dyzentérie sa líšili od štádia, v ktorom sa pacient nachádzal. Používal sa rumančekový odvar, vitriol, vonné soli, pri vážnejších stavoch klystír. Na posilnenie organizmu a navrátenie črevnej flóry do normálneho stavu sa využívala baza čierna a semená zeleného jačmeňa. Nakoniec sa odporúčalo konzumovať veľa masla a mlieka. Autor pomerne podrobne opisuje podávanie liečiv a ich efekt na zdravie pacienta. V diele sa autor odvoláva na už spomenutého viedenského lekára Gerharda von Swietenu a jeho liečebné postupy a menuje aj ďalšie dobové medicínske autority, napr. anglického lekára Thomasa Sydenhama (1624 – 1689), podľa ktorého je nazvaný Sydenhamov syndróm – neurologické poruchy

spôsobené nedoliečenými infekciami. Angličan odporúčal liečiť dyzentériu opiátmi, aby zbytočne nevysilovala telo chorého.

Dizertačná práca Pavla Jozefa Rodlspergera znamená oproti teoretickým prácam jeho spolužiakov posun vo vnímaní príčin a terapie chorôb. Nesie znaky moderného lekárstva a vedeckej práce, zaoberá sa konkrétnym výskytom choroby, ktorá mala infekčný a epidemický charakter. Napriek svojmu skromnému rozsahu má význam pre výskum dejín medicíny i ošetrovania chorých. Nemenej dôležitý je aj fakt, že sa priamo týkala mesta, v ktorom mladý autor študoval, takže je zaujímavá aj z hľadiska histórie zdravotnej starostlivosti v Trnave.

Napriek tomu, že účinkovanie lekárskej fakulty v Trnave bolo krátke, je nepochybné, že počiatky systematického medicínskeho vzdelávania na Slovensku siahajú práve k nej. Národnostná skladba jej absolventov zároveň dosvedčuje, že jej význam prekročil hranice Uhorského kráľovstva. ■

Použitá literatúra:

BOKESOVÁ-UHEROVÁ, Mária: *Lekárska fakulta Trnavskej univerzity (1770-1777)*. Bratislava: SAV 1962.

KOPECKÝ, Štefan: *Lekárska fakulta 1769 – 1777*. In: *Dejiny Trnavskej univerzity 1635 – 1777 1992 – 2010*. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis 2010.

RODLSPERGER, Pavol Jozef: *Dissertatio inauguralis medica sistens dysenteriam, quae Tyrnaviae anno MDCCCLXXV epidemice grassata est*. Tyrnaviae: Typis Tyrnaviensibus [1775].

Súťažná otázka: Čomu pripisoval Rodlsperger rozšírenie epidémie dyzentérie v Trnave v lete roku 1775? Správne odpovede zasielajte do 20. februára 2018 na adresu: Katedra klasických jazykov, Trnavská univerzita, Filozofická fakulta, Hornopotočná 23, 918 43 Trnava alebo emailom na klasjaz@truni.sk. Z účastníkov súťaže vyžrebujeme jedného, ktorý získa knižnú cenu.

Oprava:

V decembrovom čísle bolo nesprávne uvedené meno autorky článku Peter Pázmaň očami básnika a historika. Jeho autorkou bola Katarína Karabová. Za chybu sa ospravedľujeme.

Jakub Roháč, Štátny archív v Trnave

Trnavské pamiatky na archívnych plánoch 2. časť

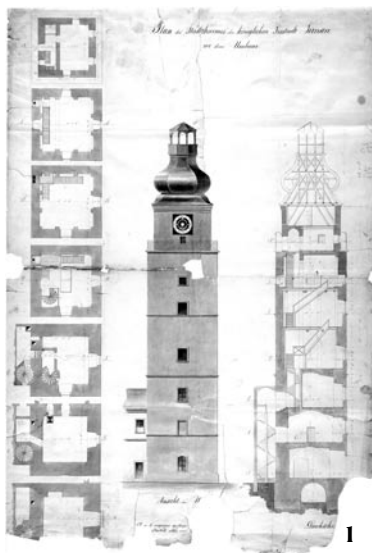
V prvej časti sme sa venovali pamiatkam, ktoré sa nezachovali, v tejto nahliadneme do nákresov a plánov, ktoré zachytávajú niekdajšiu podobu či plány prestavieb známych historických budov v meste a priblížime si ich historický kontext.

K najvýraznejším dominantám Trnavy patrí bezpochyby mestská veža. Jej stavba sa začala 28. júna 1574 potvrdením zmluvy medzi richtárom Jurajom Schleglom a murárskym majstrom Jakubom. Spolu s majstrami Bernátom a Michalom Keglevičom postavili imponantnú renesančnú stavbu, ktorá slúžila ako rozhľadňa, ale predovšetkým ako ukazovateľ statusu mesta.¹

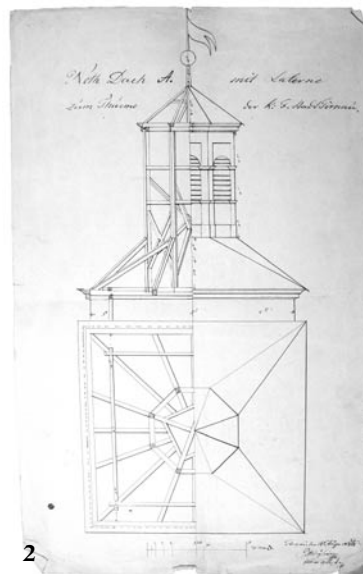
Po požiaroch v rokoch 1666 a 1683, keď strecha veže úplne zhorela, bola nahradená vysokou barokovou cibulovou strechou s lucernami na dvoch úrovniach, ktorú možno nájsť na väčšine trnavských vedút.²

Na vrchole veže bol pôvodne umiestnený mesiac a hviezda, okolo roku 1740 ich nahradila socha Immaculaty, ktorú 15. mája 1786 veľký víchor zo strechy strhol. Kanonik František Dravecký nechal za tisíc zlatých vytvoriť medenú pozlátenu sochu, ktorá bola osadená 8. septembra 1791, avšak v roku 1845 ju víchor z veže zrazil znova.³

V archíve sa zachoval plán veže, pochádzajúci z roku 1864, ktorý zobrazuje vežu a jej prierez od dnešnej Štefánikovej ulice. (Obr. č. 1) Podľa plánu pred prestavbou, ktorá prebiehala v rokoch 1864 – 1875, možno predpokladať, že víchor, ktorý zhodil z veže sochu, zničil aj vrchnú časť strechy, ktorá bola následne opravená len provizórne. Strecha veže preto bola hlavným predmetom prestavby a boli na ňu vypracované rôzne návrhy. (Obr. č. 2 – 7) Všetky ráтали s návratom Immaculaty na vežu a na jednom z nich sú znázornené sgra-

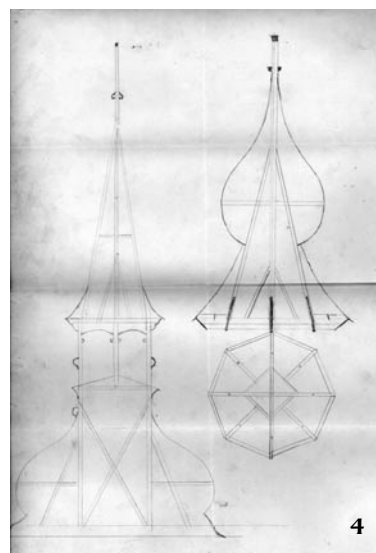
Nákres mestskej veže z pohľadu od Štefánikovej ulice, 1864.

2 – 7 Rozličné nákresy a návrhy strechy mestskej veže z rokov 1864 – 1875.

fitá na nárožniach nadstavby veže. Nakoniec bol však zrealizovaný návrh, vďaka ktorému mestská veža nadobudla dnešnú podobu.

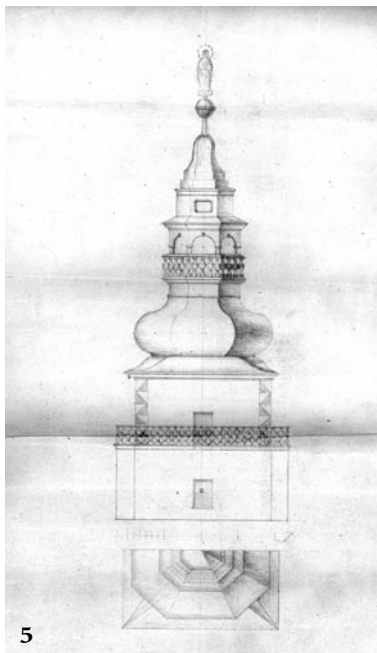

Na strechu bola 8. mája 1875 opäť osadená socha Panny Márie s dvoma tvármi, stojaca na pozlátenej guli. Pri rekonštrukcii

¹ ŠIMONČIČ, Jozef. *Mojej Trnave: k dejinám Trnavy a okolia*. Trnava : B-print, 1998, s. 302 – 303

² ŽUFFOVÁ, Jaroslava – STANÍK, Ivan. Urbanistický a architektonický vývoj mesta. In ŠIMONČIČ, Jozef (ed.). *Dejiny Trnavy*. Zväzok prvý. Trnava : Mesto Trnava, 2010, s. 430

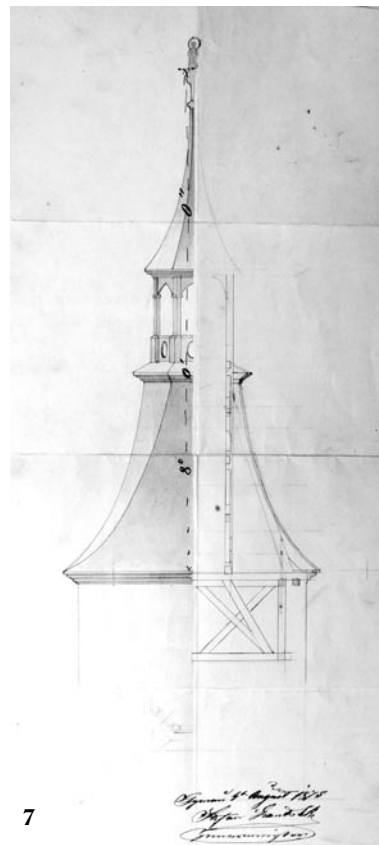
³ ŠIMONČIČ, Jozef. *Mojej Trnave: k dejinám Trnavy a okolia*. Trnava : B-print, 1998, s. 303

5

6

7

8

Remeselníci so sochou Immaculaty v dielni Petra Michalezta, 1938.

v rokoch 1938 – 1941 boli zatreté sgrafitá na nárožniach a nadstavbe veže a socha Immaculaty bola znovu pozlátená. (Obr. č. 8) V roku 1966 bola veža natretá na červeno, v roku 1973 získala zelený náter.

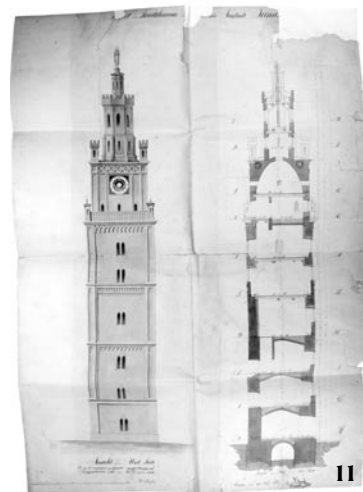
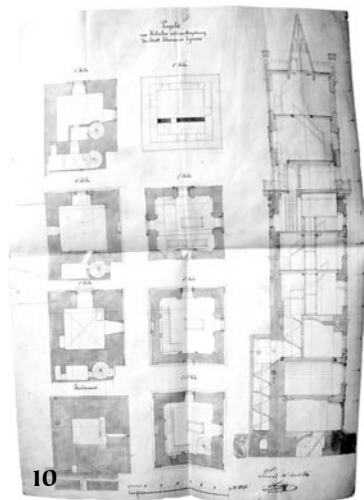
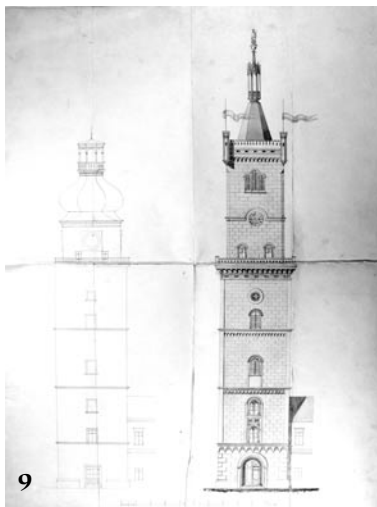
Veľká oprava strechy a sochy sa uskutočnila v roku 1997.⁴ Posledná rozsiahla rekonštrukcia veže prebehla s dôkladným prieskumom v rokoch 2004 – 2005. Pod väčším ciferníkom hodín, osa-

deným v roku 1809, boli objavené pôvodné sgrafitá, na povale susednej budovy taktiež zachované ozdobné renesančné kvádrovanie na nárožniach veže, ktoré bolo obnovené v plnom rozsahu. Na priechľí veže bol dostavaný arkier, ktorého zvyšky sa zachovali vo výške prvého poschodia.⁵

Zaujímavou kuriozitou sú tri zachované návrhy módnej neogotickej prestavby z roku 1864 (Obr. č. 9 – 12) Všetky spája historizujúci a romantizujúci štýl, azda s úmyslom poukázať na starobylé korene mesta. Nie je možné vylúčiť nacionalistickú iniciatívu, keďže na návrhu A. Weisza sa na hrote veže nachádza socha, pripomínajúca skôr sv. Štefana a na nárožných vežičkách vlajú uhorské zástavy. Akýkoľvek podobné rozsiahly stavebný zásah by renesančnú vežu

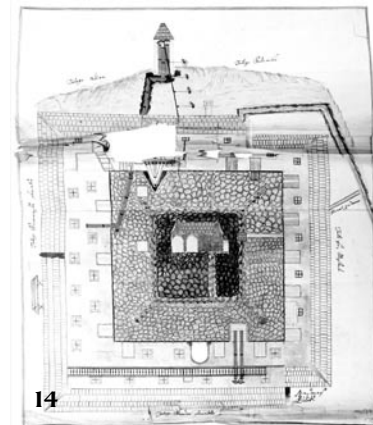
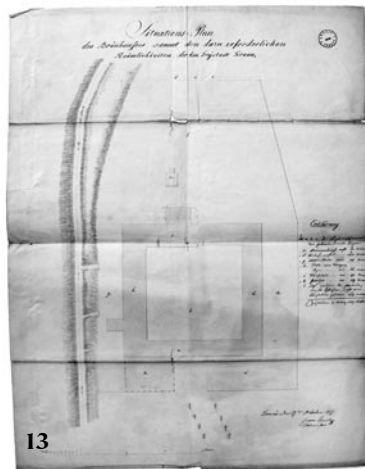
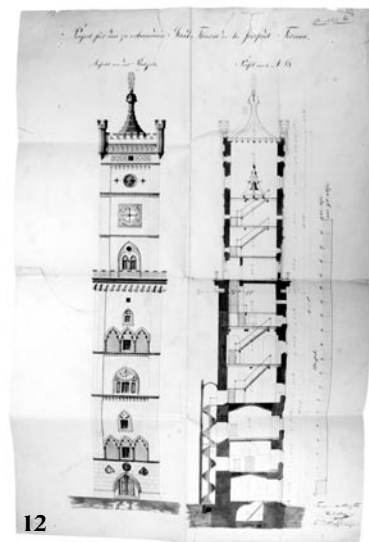
⁴ ŠIMONČIČ, Jozef. *Mojej Trnave: k dejinám Trnavy a okolia*. Trnava : B-print, 1998, s. 303 – 304

⁵ ŽUFFOVÁ, Jaroslava – STANÍK, Ivan. Urbanistický a architektonický vývoj mesta. In ŠIMONČIČ, Jozef (ed.). *Dejiny Trnavy*. Zväzok prvý. Trnava : Mesto Trnava, 2010, s. 413

9 – 10 – Návrh na prestavbu mestskej veže od A. Weisza.

Návrh na prestavbu mestskej veže od A. Liegla.

Návrh na prestavbu mestskej veže od Karola Maya.

historicky znehodnotil. Mesto však pravdepodobnejšie odradili vysoké náklady, ktoré by si takáto prestavba vyžadovala.

Pivovarníctvo je dokázateľne späté s Trnavou už od 16. storočia, odkedy pochádzajú prvé záznamy o výdavkoch na varenie piva. Mesto kúpilo svoj prvý pivovar od Petra Magera za 250 zlatých a prevádzkovalo ho do 18. storočia, keď ho začalo prenajímať. Posledným a zároveň najznámejším prenajímateľom bola firma Sessler

Situačný plán pivovaru z roku 1857.

Josef und Söhne. Jozef Sessler objekt značne rozšíril, zameriaval sa však prevažne na výrobu kvalitného sladu.⁶

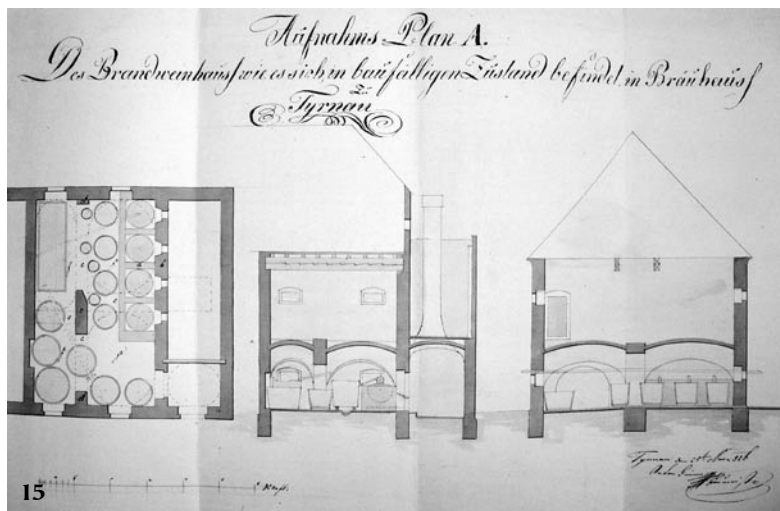
Budova pivovaru dodnes stojí na ľavom brehu Trnávky, severne od centra mesta. Z roku 1857 pochádza situačný plán so stručnou legendou, zakreslený 27. októbra Františkom Liszekom. (Obr. č. 13) Je na ňom zreteľné charakteristické usporiadanie budov pivovaru do štvorca i tok Trnávky v ľavej časti plánu, ktorého smer vyznačujú šípky. Do neho smerujú tri vývody kanálov z pivovaru. Severne od hlavných budov sa nachádza studňa (Brunnenhaus), sme-

Plán budov pivovaru od Andreja Bílika.

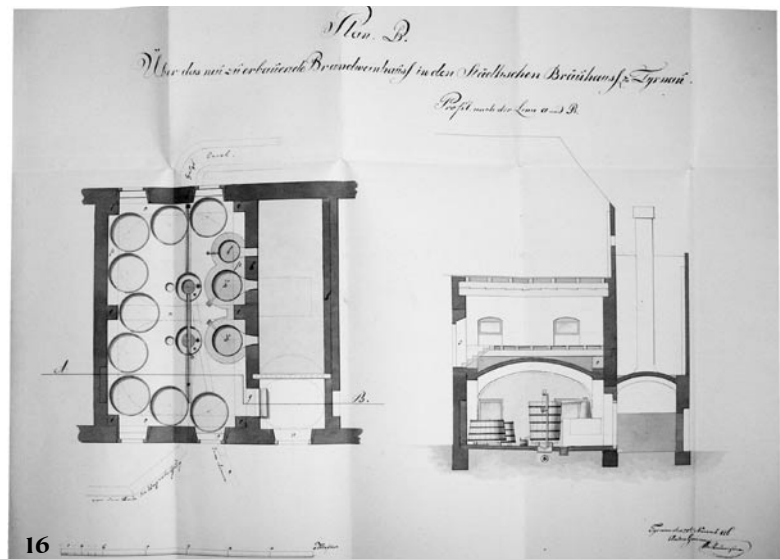
rom na východ hnojisko (Dungenlager). Smerom na juh vedie cesta do mesta so znázornenou alejou. Naľavo od nej sa nachádza záhrada (Garten) a napravo priedomie (Vorplatz).

Plán pivovaru Andreja Bílika (Obr. č. 14) je nedatovaný, pochádza však z 1. polovice 19. storočia. Neumelý náčrt je doplnený slovenskými popismi, ktoré vysvetľujú funkciu jednotlivých častí budovy. Nachádzala sa tu okrem hlavnej budovy so vstupnou bránou v dolnej časti pivovarského krídla aj pálenica, maštale a vlastný mlyn. Stavba v hornej časti náčrtu je pravdepodobne studňa, z ktorej vedie potrubie priamo do pivovaru.

⁶ ŠIMONČIČ, Jozef. *Mojej Trnave: k dejinám Trnavy a okolia*. Trnava : B-print, 1998, s. 78

Plán schátranej pálenice v budove pivovaru.

Plány prestavby pivovarskej pálenice.

Plány pálenice v budove pivovaru z 25. novembra 1826 pochádzajú z rysovacej dosky Antona Grünna. (obr. č. 15) Podľa nápisu bol stav tejto časti biedny a z toho dôvodu vypracoval návrh na prestavbu, ktorý dokončil už o tri dni, 28. novembra. (obr. č. 16) Návrh zahŕňal okrem spevnenia stien aj prekrytie miestnosti novou klenbou, keďže stará ju rozdeľovala na dve časti. Na tomto pláne je zakreslený aj

odtokový kanál, ktorý spolu s legendou umožňuje bezpečnú lokalizáciu pálenice na pláne Andreja Bílika, a to vo východnej časti severného krídla budovy.

Rád sv. Uršule, ľudovo nazývaný Uršulínky, začal svoju históriu v Trnave v roku 1724, keď tu na podnet grófa Imricha Esterháziho založili kláštor na základe piatich celých a jedného polovičného

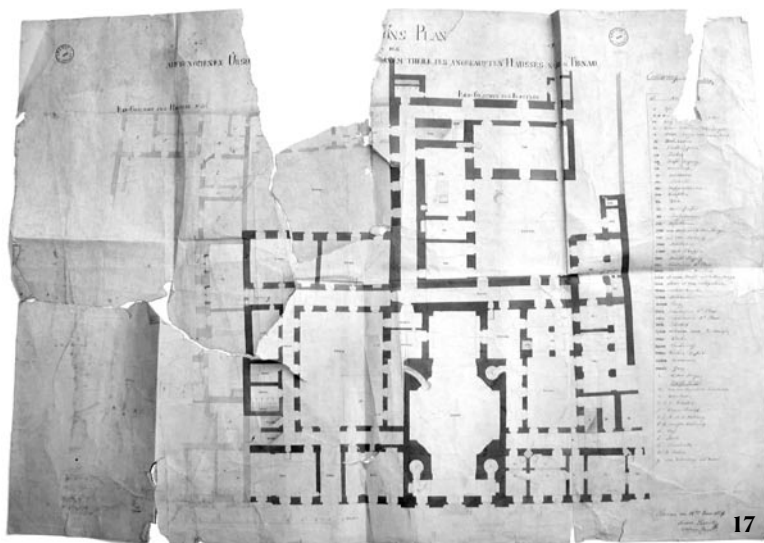
domu. V roku 1776 bola dokončená stavba Kostola sv. Anny na dnešnej Hviezdoslavovej ulici, vtedy Ulici Ľudovíta Veľkého.⁷ Plán Františka Liszeka zo 14. januára 1859 (obr. č. 17) predstavuje pôdorys rozsiahleho komplexu kláštora a kostola s jeho charakteristickou obdĺžnikovou loďou a štvorcovou apsidou, rámcovo však zachytáva aj susediace budovy. Plán obsahuje bohatý poznámkový aparát, ktorý vysvetľuje účely jednotlivých miestností. Západné krídlo budovy, na obrázku napravo od kostola, bolo neskôr spojené so susednou budovou a prestavané pre účely Pedagogického inštitútu v Trnave, ktorý bol založený v roku 1959.⁸ Dnes v týchto priestoroch rád Uršulínok spravuje Gymnázium Angely Merici.

Už z roku 1240 pochádza prvá zmienka o klariskách v Trnave. Sídliť v konvente Blahoslavenej Panny Márie umiestnenom v juhovýchodnom rohu mestských hradieb.⁹ Reformami Jozefa II. bol rád klarisiek v roku 1782 zrušený. V budove kláštora bola zriadená vojenská nemocnica, ktorá fungovala do roku 1850, keď ju nahradil vojenský ústav pre duševne chorých, no pre Trnavčanov bola budova naďalej známa ako Kláštorok. Jeho plány sa zachovali na dvoch výkresoch z roku 1877. (obr. č. 18 – 19) Zobrazujú miestnosti na jednotlivých podlažiach, často aj so zakresleným zariadením miestností či poznámkou o ich účele. Súčasťou areálu je aj kostol Nepoškvrnenej počatia Panny Márie. Poloha jeho veže je v pláne č. 19 znázornená výrazným modrým krížom. Nákrsky boli v nasledujúcich rokoch opravované a aktualizované, posledné úpravy oboch plánov sú datované do

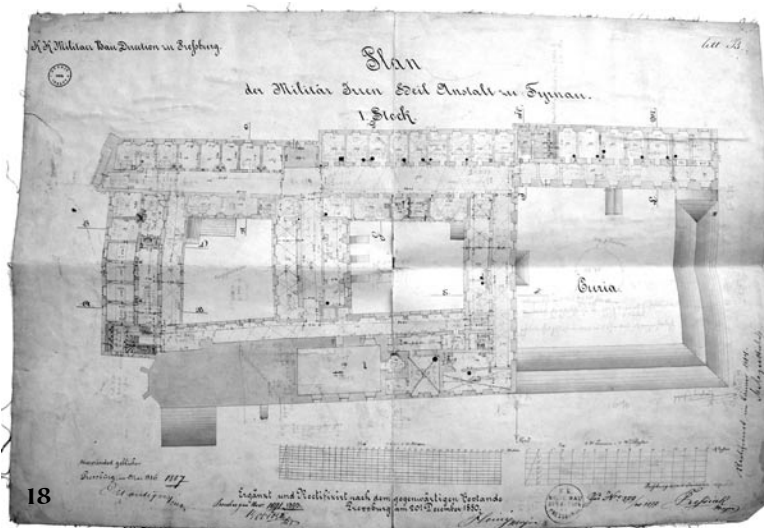
⁷ ŠTIBRÁNYIOVÁ, Mária. Topografia starej Trnavy (centra). In ŠIMONČIČ, Jozef (ed.). *Dejiny Trnavy*. Zväzok prvý. Trnava : Mesto Trnava, 2010, s. 378

⁸ HORVÁTH, Peter. Premeny mesta v období budovania socializmu. In ŠIMONČIČ, Jozef – WATZKA, Jozef (eds.). *Dejiny Trnavy*. Bratislava : Obzor, 1988, s. 214

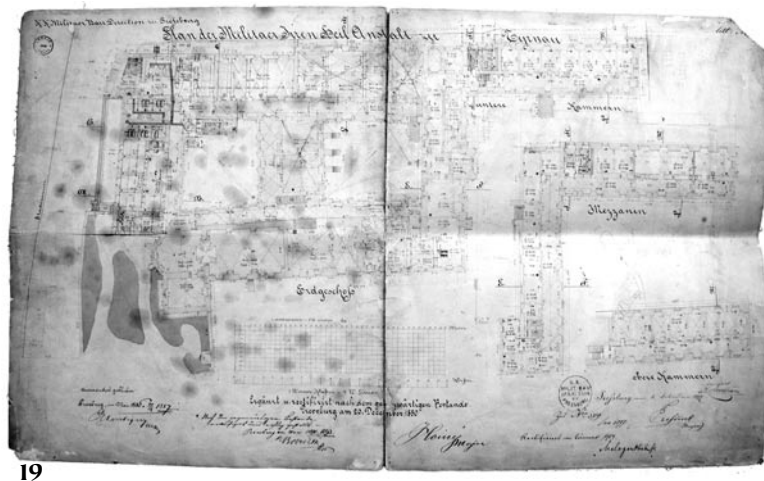
⁹ KAZIMÍR, Štefan. Stredoveká Trnava. In ŠIMONČIČ, Jozef – WATZKA, Jozef (eds.). *Dejiny Trnavy*. Bratislava : Obzor, 1988, s. 42 – 43

Pôdorys kláštora uršulínok.

18 – 19 Nákresy pôdorysu Vojenského ústavu pre duševne chorých.

roku 1893. Jednotlivé miestnosti sú číslované, no legenda sa nezachovala. Podrobne sú tu napriek tomu zachytené napríklad hygienické zariadenia. Na pláne č. 18 sa nachádza aj dnes už zaniknuté prízemné uličné krídlo kláštora, ktoré stálo na Halenárskej ulici a Múzejnom námestí. (obr. č. 20) Ústav bol zatvorený v roku 1945 a po nevyhnutnej rekonštrukcii bola budova v roku 1954 pridelaná ako sídlo Západoslovenskému múzeu v Trnave. V roku 2016 bola ukončená rozsiahla rekonštrukcia a modernizácia budovy, počas ktorej boli odhalené viaceré prekryté historické nápisy a iné prvky pochádzajúce z obdobia, keď budova slúžila ako kláštor klarisiek.

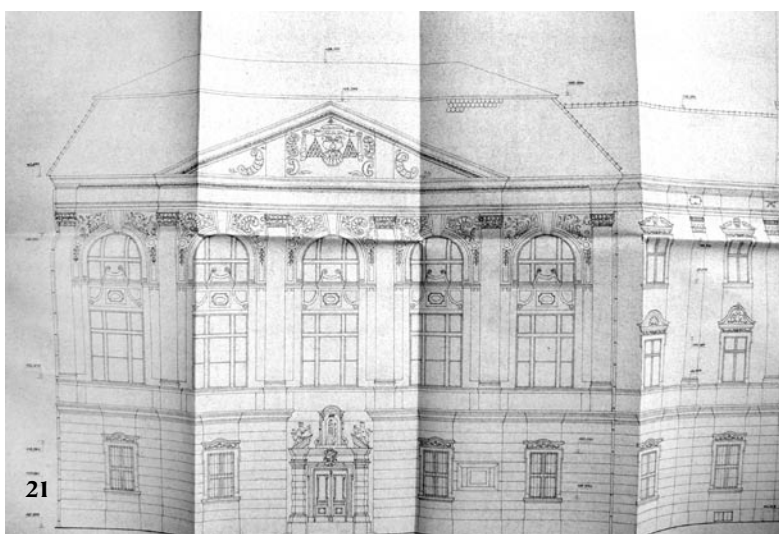

Do roku 1990 sídlili v priestoroch Mariánskeho seminára a šľachtického konviktu na Hollého ulici Kasárne kapitána Jána Nálepku. Ako súčasť areálu Trnavskej univerzity nechal arcibiskup Peter Pázmaň v roku 1616 vybudovať budovu ubytovne pre študentov zo šľachtických rodín. Vedľa nej dal Juraj Selepčeni v roku 1667 vybudovať prednáškovú sálu nazývanú Mariánsky seminár, skrátene Marianum. Budova konviktu bola v 1. polovici 18. storočia v dezolátom stave, preto na nariadenie Márie Terézie prebehla v rokoch 1747 – 1754 výstavba novej veľkolepejšej budovy v neskorobarokovom štýle. V 18. storočí bolo taktiež prestavané Marianum, ktoré však dnešnú podobu nadobudlo až pri secesnej prestavbe v roku 1908.¹⁰ Vojenská správa budov vykonávala zameranie budov kasární v septembri až decembri roku 1883. Stav budov, pôdorysy, prierezy a pohľady z rôznych strán boli zaznamenané na 36 výkresov v mierke 1:50. Najzaujímavejší je

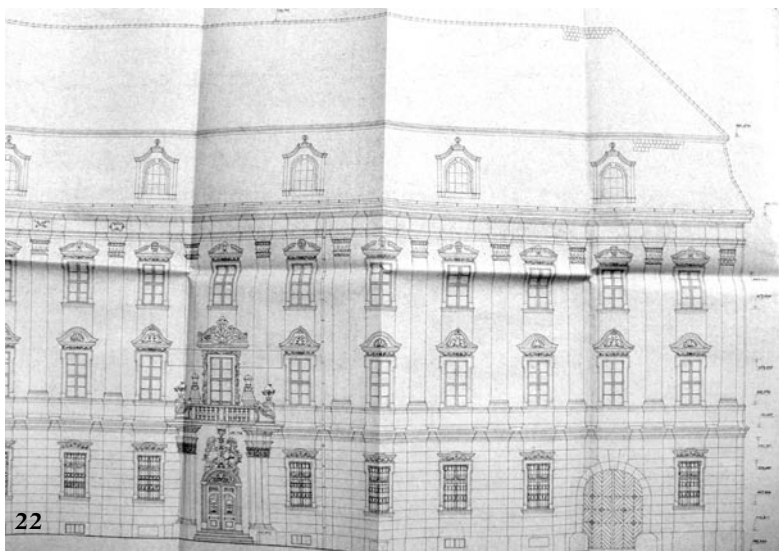
¹⁰ ŽIFFOVÁ, Jaroslava – STANÍK, Ivan. Urbanistický a architektonický vývoj mesta. In ŠIMONČIČ, Jozef (ed.). *Dejiny Trnavy*. Zväzok prvý. Trnava : Mesto Trnava, 2010, Ivan. s. 440

Pohľad na zaniknuté uličné krídlo bývalého kláštora klarisiek.

Zameranie fasády kasární kpt. Jána Nálepku, sála Marianum.

Zameranie fasády kasární kpt. Jána Nálepku, Šľachtický konvikt.

detailný náčrt fasády komplexu z Hollého ulice, ktorý detailne zachytáva bohatú výzdobu budov. (obr. č. 21 – 22) Je tak detailná, že na nej zreteľne vidno leva na erbe arcibiskupa Juraja Selepčeniho nad vchodom do Mariánskeho seminára a erb ostrihomského arcibiskupa Jána Černocho na štíte budovy, ktorý je doplnený kardiánskym klobúkom. Túto funkciu zastával v rokoch 1912 – 1927 a pravdepodobne v tomto období boli ukončené práce na nadstavbe budovy. Pod erbom tu však chýba nápisová páska. Zaujímavým detailom sú tiež chýbajúce hlavy a ruky na sochách nad portálom konviktu, ktoré pravdepodobne odrazili vojaci z kasární.

V roku 1991 sa začala rekonštrukcia schátraného poškodeného portálu konviktu, ktorý sa dostal do vlastníctva Arcibiskupského úradu. Časť prvkov bola v takom zlom stave, že musela byť nahradená replikami z prírodného aj umelého kameňa. Ukázalo sa, že najväčším problémom je oprava dvoch plastík na bokoch balkóna nad portálom. Dôkladný a náročný výskum pomohol odhaliť, že autorom diela bol významný sochár Ján Jozef Rössler. Hoci zobrazenie úplných sôch sa nepodarilo objaviť, porovnaním a historickým výskumom bolo určené, že pravdepodobne ide o alegorické znázornenie Fortuny (Šťasteny) a Grazie (Milosti). Vďaka tomu bolo možné vytvoriť faksimile oboch sôch. Nepodarilo sa však odhaliť, aké atribúty pôvodne držali v odlomených rukách, zostali preto prázdne v neutrálnej polohe. Osadené boli v poslednej fáze rekonštrukcie portálu v roku 1997.¹¹ ■

Všetky publikované plány a fotografie pochádzajú zo zbierok Štátneho archívu v Trnave.

¹¹ PUŠKÁR, Juraj. Reštaurovanie vstupného portálu do Šľachtického konviktu. In: *Pamiatky Trnava a Trnavského kraja* 4. Trnava : Pamiatkový úrad, Regionálne stredisko v Trnave, 2001, s. 35–40.

Simona Jurčová

Kurzy amatérskych maliarov v Trnave v 20. storočí Poznámky k neprofesionálnemu výtvarnému umeniu v Trnave

Kedysi bolo kreslenie súčasťou vyučovania nielen mladších žiakov (na ľudových školách), ale aj na vyšších stupňoch školstva – na mešťanekach, gymnáziách či vyšších odborných školách. Bezprostredne po vzniku Československa sa riešil na Slovensku nedostatok domácich odborníkov presunom z Čiech.

V Trnave sa vystriedalo niekoľko profesorov kreslenia, ktorí vypomáhali na štátnom reálnom gymnáziu Jána Hollého. Niektorí prišli vyučovať len na jeden školský rok, iní tu zostali dlhšie. Medzi špecialistami, ktorí vyučovali kreslenie a estetiku, boli českí a moravskí maliari: Ladislav Vokálek (1894 – 1962), v Trnave pôsobil v školskom roku 1925/26, Bohuslav Kozák (1903 – 1975), v Trnave pôsobil pol roka v školskom roku 1929/30, František Klikar (1904 – 1977), v Trnave pôsobil v školskom roku 1931/32, Jan Jílek (1905 – 1979), v Trnave pôsobil v školskom roku 1932/33, Jaroslav Pacák (1902 – 1965), v Trnave učil celé desaťročie v rokoch 1928 – 1938, Jíří Mandel st. (1886 – 1971), v Trnave učil od r. 1920 a Svatopluk Havrlík (1908 – 1966), ktorý v Trnave učil v rokoch 1933 – 1938. Poslední dvaja sa po rozdelení Československa v roku 1939 vrátili do Čiech.

Mládež bola za prvej ČSR odborné vedená ku kresleniu a mnohí dospelí sa mu venovali ako záľube aj neskôr, vo svojom voľnom čase. Dôkazy o záujme o amatérske maľovanie sa zachovali napríklad aj v novinách *Nové Slovensko*. V roku 1932 bol v čísle 5 uverejnený tento oznam:

„Kresliarsky a maliarsky kurz v Trnave. Dňa 1. februára 1932 poriadam za spoluúčinkovania majstra Jána Koniarka akad. sochára kresliarsky a maliarsky kurz. Prihlášky sa prijímajú denne 10 – 12 a od 3 do 6 u mňa v ateliéri. Ľudevít Andók, Trnava.“

Oznamy o tomto kurze pokračovali v novinách až po číslo 16 (do apríla 1932). Ľudevít Andók, rodák z Huste na Zakarpatskej Ukrajine (1884) bol fotograf a maliar, ktorý sa v Trnave objavil v roku 1924. Na

Profesor kreslenia Pavol Lukachich, fotoateliér Kabáth okolo r. 1935, zbierka ZSM

objednávku evanjelickej obce namaloval niekoľko portrétov – olejomalieb, ktoré sa stále nachádzajú na trnavskej evanjelickej fare. Fotoateliér mal na Malej promenáde (miesto pred evanjelicou farou a záhradou) a ako fotograf pôsobil v meste 15 rokov – do roku 1938. Znáмым domácim pedagógom kreslenia bol trnavský rodák Pavol Lukachich (14. 5. 1897 – 6. 5. 1962). Sám sa venoval umeleckej tvorbe, bol maliar aj ilustrátor. 1. septembra 1943 začal vyučovať v Biskupskom rímskokatolíckom slovenskom gymnáziu v Trnave. Po prechode frontu pokračoval vo vyučovaní na Štátnom reálnom gymnáziu v Trnave (1945 – 1946). Vyučoval kreslenie a umeleckú výchovu, ale aj matematiku, rysovanie a deskriptívnu geometriu. Od 1. 9. 1949 do 30. 6. 1950 učil na Učiteľskej akadémii v Trnave. Neskôr prešiel na pedagogickú školu, kde vychoval viacerých výtvarných umelcov. Okrem žiakov na školách sa venoval aj mládeži mimo škôl. V päťdesiatych rokoch bol jedným

Svatopluk Havrlík, pedagóg na trnavskom gymnáziu a milovník starej Trnavy, zbierka ZSM

z pedagógov Robotníckeho výtvarného krúžku vo Vozovke. Po polovici štyridsiatych rokov vyučoval kreslenie a maľovanie aj maliar Jozef Balogh a po ukončení vysokej umeleckej školy aj jeho syn Július, od roku 1947 člen Umeleckej besedy Slovenska. Ich ateliér navštevovali ešte ako študenti niekoľkí budúci trnavskí umelci, napríklad Jozef Dóka st, Jozef Jurča, neskôr Július Bartek a iní. Niektorí sa u nich pripravovali na prijímacie pohovory na výtvarné školy – stredné odborné, či na akadémie. Potom vyštudovali vysoké umelecké školy a sami sa stali profesionálnymi umelcami. Nový ľudovodemokratický štát sa po roku 1948 sústredil na vzdelávanie vrstiev obyvateľstva, ktoré sa dovtedy nachádzali na najnižších stupňoch sociálnej štruktúry. Klub výtvarníkov robotníkov vznikol 1. decembra 1950 za podpory odborového hnutia a kultúrnych referentov v závodoch. Podporu dostal v atmosfére vznikajúcich krúžkov

ľudovej tvorivosti aj zo strany profesionálnej organizácie – Zväzu československých výtvarných umelcov. Krúžok spočiatku viedli Jozef a Július Baloghovci, ktorí prostredníctvom neho vytvorili aj priestor na tvorbu spomínaných študentov umeleckých akademií. Oficiálne fungoval ako robotnícky krúžok amatérov, neoficiálne ako ateliérový priestor začínajúcich profesionálov. Trnavský krúžok počtli svojou návštevou a amatérov podporili viacerí renomovaní slovenskí umelci, napr. Ján Koniarik, Aurel Kajlich, Ján Mudroch, Jozef Kostka, Ladislav Čemický, Bedřich Hofstädter a iní. Členovia robotníckeho krúžku výtvarníkov – amatérov vystavovali svoje práce na 1. mája a na výročie Slovenského národného povstania. Zúčastňovali sa aj celoštátnych výstav ľudovej tvorivosti usporadúvaných v Trenčíne, Košiciach, Bratislave a v Prahe. Členovia krúžku sa najskôr stretávali v miestnostiach mesta, v dome na dnešnej Hlavnej ulici 17, a po roku sa presťahovali na poschodie meštianskeho domu na rohu námestia a dnešnej Hlavnej ulice. Od roku 1956 už pod vedením prof. Pavla Lukachicha prešiel krúžok organizačne pod Opravovne ČSD v Trnave (Vozovka).

Okrem maliarskeho pracoval aj sochársky krúžok, ktorý odborne viedol vtedy čerstvý akademický sochár Jozef Jurča, a výšivkársky krúžok pod vedením Alžbety Lichnerovej. Maliarsky krúžok viedla po smrti Pavla Lukachicha (1962) Edita Ambrušová. V rokoch 1965 – 1967 viedol celý krúžok Jozef Jurča a náplň krúžkovej činnosti rozšíril aj na prácu s mládežou. Medzi členov Robotníckeho výtvarného krúžku patrili napríklad: Pavol Kozáček, Valéria Motulková, Ľudovít Kameník, Beata Siegllová, Matilda Miklošovičová, Ignác Ottinger, Ladislav Ozábal, Žofia Matejková, Jindřich Richter, Arpád Mernický a ďalší.

Akademický sochár Jozef Jurča sa stal neskôr pedagógom novo vzniknutého výtvarného odboru

Jozef Jurča ako pedagóg robotníckeho výtvarného krúžku, archív autorky

Výtvarný krúžok dospelých pri LŠU v Trnave okolo roku 1980. V popredí Eva Poláková a najstaršia členka Sofia Matejková, v pozadí Michal Forisch ako model na portrét, archív Jozefa Valoviča

Práca v teréne pod vedením Jozefa Jurču, okolo r. 1985, archív autorky

Ľudovej školy umenia, dovtedy zameranej na hudbu (Mestská hudobná škola). Pedagogičkou výtvarného odboru bola v jeho úplných začiatkoch akademická maliarka Edita Ambrušová. Jozef Jurča nastúpil po nej a pôsobil niekoľko rokov ako jediný pedagóg výtvarného odboru ĽŠU v Trnave. Vyše 20 rokov v škole umelecky ovplyvňoval generáciu mládeže (od konca šesťdesiatych do konca osemdesiatych rokov 20. storočia). Na umeleckú dráhu pripravil aj niekoľkých budúcich výtvarníkov a architektov. Od roku 1976 nastúpil ako druhý učiteľ výtvarného odboru ĽŠU fotograf a pedagóg Peter Babka, ktorý sa neskôr stal riaditeľom samostatnej Základnej umeleckej školy výtvarnej v Trnave. Pri výtvarnom odbore ĽŠU v Trnave vznikol v sedemdesiatych rokoch krúžok amatérskych výtvarníkov, ktorí sa v škole schádzali na večerné hodiny vždy vo štvrtok a v piatok od 17. do 19. hodiny. Učili sa základy perspektívy, anatómie, kreslili portréty a zátišia. V terénaľovali trnavské uličky, detaily architektúry a v učebni sa venovali aj maľbe olejovými farbami. Vznikla takmer stabilná skupina amatérskych maliarov, ktorí pravidelne prezentovali svoju tvorbu na prehliadkach Trnavská paleta a mnohí boli za svoje diela aj oceňovaní. Medzi stálych členov patrili v tejto dobe napríklad Jozef Valovič, Tibor Hirner, Ernest Bílik, Štefan Jakabovič, Anton Janeček, Helena Dananaiová, Ľuboš Macák, Emília Krivosudská, či najstaršia členka Sofia Matejková. V tzv. krúžku dospelých pri ĽŠU v Trnave sa pripravovali aj študenti na prijímacie pohovory na stredné a vysoké umelecké školy. Trnavské osvetové stredisko organizovalo v rokoch 1995 – 2007 raz do mesiaca cyklus minikurzov maľby s lektorkou akad. maliarkou Hildou Hyllovou, kde sa stretávalo približne dvanásť amatérskych výtvarníkov. Na minikurzoch s odborným vedením zdokonaľovali svoj prejav vo výtvarných tech-

Výstava amatérskych výtvarníkov v Atómových elektrárňach v Jaslovských Bohuniach, jún 1987, archív Jozefa Valoviča

Júlíus Balogh vo svojom ateliéri, archív autorky

nikách. V Trnave však pôsobili i pôsobi viac neprofesionálnych výtvarníkov, pričom mnohí neboli nikdy členmi žiadneho krúžku, svojej záľube sa venujú individuálne. Regionálna súťažná výstava neprofesionálnej výtvarnej tvorby okresov Trnava, Hlohovec a Piešťany s názvom Trnavská paleta býva v Trnave každoročne na jeseň. Výstava existuje od roku 1968, o jej zrod sa popri pracovníkoch Trnavského osvetového strediska zaslúžili napr. Alojz Majerník, akad. maliarka Hilda Hyllová, akad. sochár Joseph Jurča, grafik Viktor Chrenko, PhDr. Vojto Haring,

ktorí aj aktívne pracovali v porote súťaže. V ostatných ročníkoch pracovali v porote najmä PhDr. Bohumír Bachratý a akad. maliar Milan Rašla. Už niekoľko rokov sa výstava koná v Západoslovenskom múzeu v Trnave, túto jeseň (2018) bude jubilejný 50. ročník. ■

Zdroje:
Robotnícky výtvarný krúžok v Trnave. Spracovali J. Jurča, B. Chmelík podľa spomienok L. Kameníka. In: *Kultúra a život Trnavy 9/1974*, s.10-11
Štátny archív v Trnave, fond novín a časopisov, Nové Slovensko 1932, č. 5, s. 3

Informácie o projektoch Trnavského osvetového strediska poskytla Mgr. Milada Kotlebová

Martin Jurčo, foto: autor

Tyrnavia erudita znovuobjavuje autorov historickej Trnavskej univerzity

Trnavská univerzita nielen svojimi výsledkami, ale aj symbolicky nadväzuje na veľkú éru pôvodnej jezuitskej univerzity, ktorá bola pred 240 rokmi presťahovaná do Budína. A túto tradíciu poctivo uchováva a prezentuje aj súčasníkom. Prvým väčším signálom je projekt knižnej publikácie *Vzdelaná Trnava / Tyrnavia erudita s profilmi osobností spomínanej éry*, ako boli trnavský Vergílius Štefan Čiba, trnavský polyhistor Martin Sentiváni, trnavský Ovidius Mikuláš Jánoši, ale aj cez témy ako napríklad *Oslava storočnice univerzity a jej mecénov* či *Zatmenie mesiaca a bitka pri Viedni očami Gabriela Kapiho*. Publikácia je prvou reálnou (a veríme, že v budúcnosti pokračujúcou) spoluprácou vydavateľských aktivít mesta a univerzity. Jej prezentácia bude v utorok 6. februára o 16. hodine v Univerzitnej knižnici v hlavnej budove Trnavskej univerzity.

Ako nám povedala editorka projektu Erika Juríková z Katedry klasických jazykov na Filozofickej fakulte Trnavskej univerzity, na úplnom začiatku pred tromi rokmi bola snaha zviditeľniť autorov spätých s prostredím historickej Trnavskej univerzity aj pre trnavskú verejnosť. Katedra klasických jazykov sa síce prakticky od svojho založenia v roku 1992 venuje latinským dielam z produkcie trnavskej akademickej tlačiarne, výsledky výskumu však boli dovtedy určené prevažne pre vedeckú komunitu. „Až po niekoľkoročnom bádani sme si naplno uvedomili, aké kultúrne bohatstvo sa skrýva v trnavských tlačiach, a okrem notoricky známych mien ako Sentiváni, Palkovič či Hevenesi je väčšina trnavských autorov diel prakticky neznáma,“ hovorí Erika Juríková. V spolupráci s No-

vinkami z radnice začala katedra pripravovať seriál popularizačných článkov *Známi i neznámi* autori historickej Trnavskej univerzity. Na našich stránkach sa začal objavovať od marca v roku 2015 a trvá dodnes. „Súčasťou textov boli vždy aj súťažné otázky pre čitateľov a práve vďaka nim sme zistili, že o tému je medzi Trnavčanmi a obyvateľmi z okolia pomerne veľký záujem. Pravidelne nás kontaktujú záujemcovia o regionálne dejiny a kultúru, niekedy sa chcú dozvedieť niečo navyše, občas s nami polemizujú, alebo nám chcú vyjadriť podporu v ďalšom výskume,“ hovorí Erika Juríková a pripomína, že nápad prepracovať tieto popularizačné texty a pripraviť z nich monografiu sa stretol s odozvou aj u trnavskej mestskej samosprávy a vznikol spoločný projekt Trnavskej univerzity a Mesta Trnavy, z ktorého vzišla kniha *Trnava erudita / Vzdelaná Trnava*.

Témy vyberali najskôr podľa osobnej preferencie každého autora, čomu sa venoval vo svojom vlastnom výskume v oblasti trnavských tlačí, podľa aktuálnej spoločenskej témy alebo ak ich nejaké dielo či životné osudy zaujali. V úvode knihy autori zdôraznili paralely medzi aka-

demickým i bežným životom v minulosti a dnes, s dôrazom na naše mesto, údaje o autorovi a pripojili zaujímavú ukážku z diela osobnosti v slovenskom preklade. „Jasne sme si uvedomovali, že barokové diela musíme súčasnému čitateľovi priblížiť v pútavej forme. Išlo nám aj o spropagovanie prekladov z latinčiny a o tento krásny jazyk vôbec. Neustále sa totiž boríme s malým záujmom o štúdium klasických jazykov, teda o latinský a starogrécky jazyk, a pritom 95 percent latinských diel, týkajúcich sa nášho územia, je stále nepreložených. Bohužiaľ, veľmi často zabúdame, že latinská kultúra je súčasťou sedemstoročnej histórie našich slovenských kultúrnych a literárnych dejín,“ hovorí Erika Juríková. Na vzniku originálneho projektu *Tyrnavia erudita* sa podieľali súčasní aj bývalí pracovníci Katedry klasickej filológie. Prof. Daniel Škoviera je popredný slovenský neolatínista a v súčasnosti jediný profesor klasickej filológie na Slovensku, ktorý bezprostredne stál pri vzniku novodobej Trnavskej univerzity a zrode katedry pred 25 rokmi. Erika Juríková je autorkou projektu, editorkou knihy, aj autorkou niekoľkých profilov. Spomeňme aj

ďalších autorov: Nicol Sipekiová a Katarína Karabová sú odbornými asistentkami a dlhoročnými pracovníčkami katedry. Jozef Kordoš je grécista, neolatinista a milovník latinských veršov, Lenka Fišerová v súčasnosti pracuje v Univerzite knižnici v Bratislave a Veronika Hlavatá je jednou z absolventiek katedry, ktorá sa v diplomovej práci zaoberala dielom Martina Sentivániho.

Všetky pôvodné texty čerpali z tlačených prameňov, ktoré sa dlhodobo snažia získavať buď v knižnej podobe kúpou v antikvariátoch, alebo v digitálnych knižniciach, kde sa tyrnaviká nachádzajú. „Paradoxne je tyrnavík viac v zahraničí ako na Slovensku, ale to súvisí s presťahovaním univerzity do Budína. Zo zahraničných inštitúcií je to predovšetkým Maďarská národná knižnica v Budapešti, Vedecká knižnica v Olomouci a Rakúska národná knižnica vo Viedni, ktorá má prakticky všetky staršie tlače voľne sprístupnené v digitálnej podobe. Zo slovenských spolupracujeme s Národnou knižnicou v Martine, s Čaplovičovou knižnicou v Dolnom Kubíne, s Univerzitnou knižnicou v Bratislave a priamo v Trnave so Západoslovenským

múzeom a Spolkom sv. Vojtecha, ktorí vo svojich fondoch uchovávajú slušnú zbierku tlačí z tunajšej akademickej tlačiarne. Pre informácie o živote a diele jednotlivých autorov sa ako najhodnovernejšie knižné zdroje ukazujú obsiahla práca francúzskeho jezuitu Karla Sommervogla a generálny katalóg jezuitov Rakúskej proveniencie od historika Ladislava Lukácsa, pracovníka Historického ústavu a archívu Spoločnosti Ježišovej v Ríme. V niektorých prípadoch bolo nevyhnutné absolvovať aj archívny výskum, napríklad v Ríme,“ hovorí Erika Juríková a dodáva:

„Hoci sa jezuitská Trnavská univerzita často označuje za provinčnú, predsa nás stále prekvapuje, ako promptne dokázali trnavskí profesori reagovať na moderné vedecké objavy. Napríklad filozof Andrej Jaslinský, ktorý sa zaoberal prírodnou filozofiou a v rámci nej aj otázkami vzniku života, už krátko po vydaní poznal práce Isaaca Newtona, alebo ďalší trnavský filozof Ján Krstiteľ Horváth, ktorého chápanie novovekej prírodnej filozofie vyvrcholilo do kritiky nemeckého filozofa Immanuela Kanta. Moderné sú aj didaktické metódy, ktoré profesori využívali. Príkladom

môžu byť krátke epigramy Františka Babaia venované uhorským kráľom, ktoré pravdepodobne slúžili študentom na ľahšie zapamätanie si životopisných údajov. Doteraz neznáma bola aj dráma kapušianskeho rodáka a absolventa Trnavskej univerzity Gabriela Kapiho venovaná Bitke pri Viedni v roku 1683, v ktorej okrem historických udalostí prekvapuje psychologické vykreslenie postáv tak na strane uhorskej, ako aj tureckého nepriateľa. A spomenula by som aj prakticky neznámeho trnavského Plinia Jána Krstiteľa Grossingera, autora Prírodovedy Uhorského kráľovstva, ktorý sa pokúsil o zachytenie a zjednotenie názvov živočíchov v latinskom i národných jazykoch.“ Počas 142-ročnej existencie historickej Trnavskej univerzity bolo v meste vytlačených zhruba 5 500 titulov. Aj keď odborníci predpokladajú, že mnohé vychádzali v opakovaných vydaniach a veľkú časť tvorili teologické a náboženské diela, ešte stále zostáva veľké množstvo nespracovaných kníh, neobjavených autorov, nepreložených latinských diel. V projekte preto chcú pokračovať, napríklad aj prostredníctvom článkov na stránkach našich Noviniek z radnice. ■

Peter Radványi

Tretina osobností v šiestom zväzku Biografického lexikónu Slovenska je z Trnavy

Trnava je výnimočná nielen svojou bohatou históriou a množstvom zachovaných pamiatok, ale aj veľkým počtom významných osobností, ktoré sa tu narodili, pôsobili alebo umreli. Dokazuje to aj najnovší, v poradí už 6. zväzok Biografického lexikónu Slovenska, ktorý vyšiel koncom minulého roka.

Lexikón je modernejšou verziou Slovenského biografického slovníka, ktorý vychádzal ešte za predchádzajúceho režimu, heslá v ňom boli poplatné dobe a mnohé ne(v)hodné osobnosti

sa doň ani nedostali. Novinka, ktorú vydal Národný biografický ústav Slovenskej národnej knižnice v Martine, prináša na skoro 800 stranách v abecednom poradí heslá asi 1 800 osobností s uzavretým životom a dielom zo všetkých oblastí tvorivej práce – kultúrneho, vedeckého, spoločenského, hospodárskeho, duchovného a politického života od Veľkej Moravy po dnešok, ktorých priezviská sa začínajú na písmená M a N. Medzi nimi je až 300 osobností, ktoré sú nejakým spôsobom spojené s naším mestom, regiónom či s celým územím

Trnavského kraja. Spomeniem z nich len tie najznámejšie mená ako Ján Baltazár Magin, Cyprián Majerník, Štefan Magdolen, Eduard Mahler, Kornel Mahr, Juraj Mandel, Ján Majko, Anton Malatinský, Viera Markovičová-Záturská, František Matoušek, František Otto Matzenauer, Stanislav Mihalička, Michal z Trnavy, Tichomír Milkin, Štefan Moyzes, Štefan Nemečkaj, Jozef Neumiller, Eliáš Nessenthaler, Jozef Nižnanský, Alexander Noskovič atď. S hrdosťou môžeme povedať, že skoro 20 percent celého lexikónu patrí Trnavčanom.

6. zväzok Biografického lexikónu Slovenska má ale jednu chybičku krásy. Vyšiel síce koncom roka 2017, no ako si môžeme prečítať v tiráži, boli do neho zaradení len dejatelia, ktorí zomreli do 31. decembra 2000. Kvôli takémuto dlhoročnému časovému obmedzeniu v novom zväzku nenájdeme heslo básnika, redaktora a umeleckého fotografa Jána Motulka (1920 – 2013), ktorý dlhé roky žil a pôsobil v Trnave ako

redaktor Spolku sv. Vojtecha, ani trnavského rodáka Ladislava Meliorisa (1934 – 2007), prvého profesora hydrogeológie na Slovensku a rektora Univerzity Komenského v Bratislave či básnika, prekladateľa a publicistu Vojtecha Miháľika (1926 – 2001), rodáka z Dolnej Stredy, ktorý študoval na trnavskom gymnáziu. Pravda, treba si uvedomiť, že príprava encyklopedickej publikácie takéhoto zamerania a rozsahu si vyžaduje dostatok času

a absolútna aktuálnosť je nedosiahnuteľná, no aj tak si vieme predstaviť posun uzávierky redakcie o päť až desať rokov.

Samozrejme, ani táto „neaktuálnosť“ neznižuje význam novej publikácie. Jej zostavovateľom želim veľa trpezlivosti pri ich zásluhnej mravčej práci a už teraz sa teším na ďalších Trnavčanov v nadchádzajúcom 7. zväzku Biografického lexikónu Slovenska. ■

Martin Jurčo, foto: autor

Bystrík Červený: Milujem Trnavu, rastie nám do krásy, za nič na svete by som ju nevymenil.....

Trnavčania ho vďaka rôznym vystúpeniam poznali už pred viac ako pätnástimi rokmi. No do širšieho povedomia sa dostal po roku 2005 po víťazstve v talentovej súťaži. Bystrík Červený (nar. 25. júna 1982 v Trnave) ju vyhral v konkurencii dvesto štyridsiatich štyroch skupín a interpretov. Už mal na svojom konte skladbu Snívaj, ktorá sa hrala vo viacerých rádiách. Po úspechu vznikol prvý album a nasledovali koncerty po celom Slovensku. Spieval v mnohých projektoch, napríklad v národnom kole eurovíznej súťaže. Od roku 2005, keď sa jeho účinkovanie zintenzívnilo, spolupracoval napríklad so známou skupinou Komajota (v roku 2007), spieval s Robom Pappom, trnavskou hviezdíčkou Dominikou Mirgovou, ale aj takými mladými hviezdami súčasnej populárnej hudby ako je Adam Ďurica alebo Zuzana Smatanová. Spomeňme jeho doterajšie tri albumy: prvý *Mám, čo som chcel* (2005) vyšiel po víťazstve v talentovej súťaži, potom nasledovali CD platne: *Len ty a ja* (2007) a *Bublifuk* (2010).

Bystrík účinkuje so svojou kapelou, ktorej členmi sú viacerí Trnavčania: Peter Kadera hrá na

basovej gitare, Gabriel „Angel“ Vohlárik a Juraj Rudík na bicích nástrojoch, Roman Áč na banjo, Ondrej Kadlečík na trúbke, Tomáš Garček na klávesoch a samozrejme Bystrík spieva, hrá na gitare, občas aj na ústnej harmonike.

■ **Dnes žijete v centre mesta, no vyrastali ste na Kopánke. Aké bolo vaše detstvo a akú úlohu v ňom hrala hudba?**

- Navštevoval som Základnú školu na Námestí Slovenského učeného tovaríšťa a študoval na Strednom odbornom učilišti

železničnom odbore colný deklariant a zasielateľ. No už vtedy ma to ťahalo k hudbe. Skôr než som sa profesionalizoval, vystriedal som rôzne zamestnania, jedným z nich bolo aj rozvážanie mlieka po Trnave. Vtedy som si zarobil na svoju prvú aparatúru a odvtedy sa živím len hudbou.

■ **Znela u vás v rodine hudba, alebo sa viac športovalo?**

- Vyrastal som spolu so svojimi dvomi bratmi na sídlisku Zátvor. Mali sme krásne detstvo, aj vďaka tomu, že naši rodičia športovali, mama hrala basketbal a otec

hádzanú. Detstvo sme trávili na ihriskách a v telocvičniciach. Môj starší brat hral futbal, ja hádzanú a basketbal a najmladší brat baseball. V podstate som si myslel, že sa v dospelosti budem živiť športom. Až kým som nepričuchol ku gitare. U nás v rodine nikto nehral na žiaden nástroj. Na gitare som začal hrať len preto, aby som bol v niečom lepší ako môj starší brat (smiech). Ani v škole som na hudobnej veľmi nevynikal, aj keď hudbu som rád počúval. Dokonca som dostal od učiteľky hudobnej poznámku do žiackej knižky, lebo som cez prestávku hral bez dovolenia na klavíri. A môj otec učiteľke do žiackej odpísal: Je mu to vzácné, doma také nemá (smiech).

■ Dodnes popri klávesoch, ako to už býva, u vás domiňuje gitara. Do akého obdobia môžeme datovať váš skutočný hudobný začiatok?

- Na gitare som sa učil hrať až v osemnástich rokoch. Nechodil som do žiadnej umeleckej školy, ani na hodiny gitary. Učil som sa sám. Začínal som prikladáním prstov na hmatník. Cvičil som aj šesť či osem hodín denne. To bolo trápenie hlavne pre moju rodinu a susedov (smiech). Pretože som spočiatku nevedel zahrať žiadnu prevzatú pesničku, vymýšľal som si vlastné, a tak vznikali moje prvotiny. Rok nato som v jednom trnavskom pube zahral v na koncerte kapely Silent Duo. Tam si ma všimol majiteľ a oslovil ma, či nechcem u nich hrať. Tak som si kúpil aparatúru a začal som hrať rôzne prevzaté aj svoje pesničky. Bola to najväčšia škola. V tom pube si ma všimol Jozef Stopka, ktorý bol v tom čase manažérom Richarda Müllera, a ponúkol mi spoluprácu. Tam sa v podstate zrodila moja kariéra.

■ V roku 2005 však v skutočnom slova zmysle odštartovala vaša kariéra výhrou v súťaži talentov Coca Cola Popstar.

Aký zlom to bol a ako sa pozoráte na iné talentové súťaže, cez ktoré prešla dnešná mladšia generácia spevákov?

- Do spomínanej súťaže ma prihlásil vtedajší manažér Jozef Šebo. Postavil mi skvelú kapelu. Vo finále bola silná konkurencia. Neveril som, že to vyhrám, ale išiel som tam s tým, že si to užijem. Predsedom poroty bol Vašo Patejdl a on nakoniec rozhodol, že nám dajú prvé miesto. Ten pocit si pamätám dodnes. Bol o to krajší, že som súťaž vyhral s vlastnou tvorbou. Superstar sa začala, myslím, v tom istom roku ako Coca Cola Popstar, ale ja som už mal zmluvu s vydavateľstvom. Už ma Superstar nelákala. Mal som pocit, že tak sa nechcem prezentovať.

■ Výhrou tejto súťaže bola aj možnosť nahráť album. Aké bolo to prvé už profesionálne nahrávanie a ako vznikla zostava vašej kapely?

- Prvé nahrávanie môjho albumu bolo splnenie sna. Producentom prvého albumu Mám, čo som chcel boli známi hudobníci Oskar Rózsa a Juraj Kupec. Pred Oskarom som mal veľký rešpekt, bolo úžasné sledovať ho pri práci. Mal som zložených viac ako päťdesiat pesničiek, z ktorých sme vybrali jedenásť. Muzikantov dával dokopy Jozef Šebo, ktorý bol aj spoluproducentom. Na albume spolupracovali aj takí hudobníci ako Stanko Kociov na bicie, Martin Wittgruber na klávesoch, Igor „Ajdži“ Szabo na perkusiách, Juraj Kupec na gitare, spomínaní Oskar Rózsa a Ivan Zadrabaj na basovej gitare a Bruno Oravec na klávesoch. Azda som na nikoho nezabudol. Základ mojich piesní je pesničkársky, aby sa dali zahrať len s gitarou. Potom sa už volí ku každej piesni samostatný aranžmán. Prvý album bol skôr pop-rockový.

■ O čom sú vaše pesničky? Sú malými príbehmi o bežných veciach?

- Sú väčšinou o živote, o láske, ale aj o bežných veciach, ktoré zažívam. Moje albumy odhaľujú kus môjho života a každá pieseň ukrýva príbeh. Na pesničkách je úžasné to, že si každý v nich vie nájsť ten svoj. Inšpirácia je všade okolo mňa. U mňa vzniká najprv melódia, a potom text. Tie najlepšie pesničky som zložil za tri minúty, hudbu aj text naraz. Ale to sa podarí veľmi výnimočne (smiech).

■ Hudba je pre vás nielen spôsobom ako komunikovať s ľuďmi, ale aj možnosťou ako cestovať po celom Slovensku a občas sa objaviť aj dakde vo svete.

- Milujem hudbu a teším sa z každej novej skúsenosti. Každý koncert, kde sa ľudia bavia, je pre mňa významný. Mám radosť, že som vďaka hudbe mohol hrať v Londýne, v Bostone, New Yorku, v Barcelone alebo napríklad na festivale v nádhernom holandskom meste Gröningen. Robím hudbu už pätnásť rokov a je úžasné sledovať, ako nám pribúdajú priaznivci a fanúšikovia, ako s nami rastie generácia. Užívam si každý koncert, a to aj vďaka mojej kapele, ktorá to so mnou ťahá už dlhé roky. A som veľmi vďačný aj za nich. Je to pre mňa druhá rodina.

■ Na prelome rokov sa tak trochu bilancuje, čo sa podarilo, ale aj plánuje. V decembri ste sa viackrát predstavili aj trnavskému publiku a na tento rok pripravujete opäť nový koncertný program.

- Čo sa nám podarilo? Stretli a spoznali sme kopec ľudí. Narodila sa nám dcérka Terezka. Nahráli sme nový singel Prajem si a nakrútili sme k nemu videoklip. Tento rok s ním oficiálne vychádzame. Nahrávame aj štúdiový album s našimi úpravami ľudových piesní. Niekedy v máji nám vychádza pieseň Na Kráľovej holi, ku ktorej budeme tiež pripravovať

videoklip a na jeseň chystáme pre fanúšikov veľký koncert, plný prevkapaní. Chystáme toho veľa, tak verím, že sa nám to všetko podarí podľa našich predstáv.

■ **Napriek tomu, že pracovne trávite čas na rôznych miestach Slovenska, najmä v Bratislave,**

s Trnavou ste spojený stále. Dokonca žijete v samom centre mesta.

- Som patriot. Milujem Trnavu a teším sa, že nám rastie do krásy. Narodil som sa tu, vyrástol, mám tu rodinu, priateľov a stále tu žijem. Nevymenil by som naše

mesto za nič na svete. Detstvo, ako som už hovoril, som trávil na ihrisku a v telocvičniach, väčšinu času na Slávii. Mám odtiaľ len tie najlepšie spomienky. Veľmi rád mám aj centrum mesta, v ktorom bývam, a chvíle pri káve v trnavských kaviarničkách... ■

Pavol Tomašovič

Jedenásť skladieb pre potešenie

Koniec minulého roka priniesol všetkým milovníkom bluesu darček v podobe nového štúdiového albumu Ľuboša Beňa a Bonzo Radványiho. Obidvaja hudobníci v ňom ponúkajú šesť vlastných kompozícií a päť originálnych úprav svetových bluesových skladieb. O špecifické spestrenie celého nosiča sa postarali aj hosťujúci hudobníci Miro Buzrla hrou na heligónku a Paľo Hrnčírík hrou na elektrickú gitaru.

Vďaka takémuto zloženiu si môžu priaznivci bluesovej hudby opäť vypočuť celú kapelu Slovak Blues Project. Prirodzene, dominujú v nej Bonzo Radványi, ktorý hrá na dobro a ústnu harmoniku, a Ľuboš Beňa hrou na rezofonickú gitaru, basgitaru a bicie. Obidvaja tu nadväzujú na úspešný album Nemám hlad, nemám smäd, ktorý vyšiel pred piatimi rokmi. Priazeň a sympatie si určite získa aj tento nový vydavateľský hudobný počín. Autorov sme síce mali možnosť počuť na koncertoch už veľakrát, avšak nedá mi nespomenúť veľmi príjemné prevkapanie hneď pri prvom vypočutí nového CD-čka, ktoré bolo spôsobené netypickým, avšak veľmi harmonickým súzvukom heligónky a dobro-gitaru. Úvodná skladba napriek svojmu názvu Bad Moon (Temný mesiac) naznačuje, že zdroj svetla a harmónie spočíva v nás, čo napokon potvrdzujú obidvaja hudobníci svojimi dobro-gitarami. Tam, kde je dobro a dobrí hráči, je záruka, že dobro môže preniknúť aj k nám. Naplno som to pocítil pri upravenej skladbe kapely The Rolling Stones No Expectations, pri ktorej sa umne k dobrám pripojila heligónka Mira Buzrla. Výsledok je taký dobrý, že som sa k skladbe musel znovu vrátiť. No aj každá ďalšia skladba má

svoju jedinečnú atmosféru. Tú neopakovateľnú, plnú vianočných hudobných darčiekov, sme si mohli vychutnať aj pri uvedení nového albumu v rámci Bigbítových Vianoc 2017 v zaplnenej trnavskej Synagóge Café. Vravieva sa, že doma nebýva nikto prorokom. No atmosféra koncertu v synagóge, ako aj nový CD-nosič sú určite potvrdením výnimky z tohto pravidla. V konečnom súčte to potvrdzuje aj anketa internetového portálu bluesmusic.sk, kde bol Bonzo Radványi

vyhlásený v rokoch 2011 až 2016 za najobľúbenejšieho slovenského bluesového speváka a spolu s Ľubošom Beňom patria k špičke bluesového dua. Obidvaja si k svojmu životnému jubileu, ktoré si vlni pripomenuli, venovali darček v podobe nového CD-čka, ktoré je, tak ako sa patrí, jedinečným darčekom aj pre všetkých milovníkov bluesu. Producentom novinky, ktorá vyšla v hudobnom vydavateľstve Indies Happy Trails v Brne, je Ľuboš Beňa a obal navrhla Zuzana Pálešová. ■

Miroslava Kuracinová Valová, foto: René Miko

Modrý vták je symbolom hľadania šťastia .....

V polovici decembra uviedlo Divadlo Jána Palárika svoju 257. premiéru. Hra *Modrý vták* je asi najslávnejším dielom symbolistu Maurice Maeterlincka. V hlavných úlohách detí hľadajúcich modrého vtáka vystupujú Martin Križan (Tytyl) a Silvia Holečková (Mytyl). Pes je Tomáš Vravník, Kocúr Michal Jánoš a Svetlo Petra Blesáková. Vo viacerých úlohách osôb i zdanlivo neživých vecí uvidíme domácich hercov Miroslava Beňuša, Tomáša Mosného, Máriu Jedľovskú a Ninu Kočanovú, dôležitou súčasťou predstavenia sú aj hosťujúce osobnosti Monika Stankovičová, Dáša Moderová, Michal Blaho, René Sorád, Braňo Mosný a Vanda Tureková. Réžia: Peter Palik; dramaturgia: Martin Geišberg; scéna: Ján Zavarský; kostýmy: Eva Kleinová; hudba: Martin Geišberg; choreografia: Stanislava Vlčeková.

Autor hry *Modrý vták* (1908)

Maurice Polydor-Marie-Bernard Maeterlinck (1862 – 1949) bol belgický dramatik, básnik a esejista píšuci po francúzsky, predstaviteľ symbolizmu. Pochádzal zo zámožnej rodiny, takže na rozdiel od iných spisovateľov nikdy nepoznal núdzu. Vyštudoval právo a stal sa advokátom. V roku 1895, keď sa presťahoval do Paríža, sa svojho povolania vzdal a začal sa naplno venovať literatúre. Za jeho všestrannú literárnu činnosť, a najmä za dramatické diela, mu bola v roku 1911 udelená Nobelova cena za literatúru. Jeho tvorba sa vyznačuje hľadaním podstaty ľudského života, čo sa prejavilo nielen v dramatickej tvorbe, ale napr. aj v jeho esejach a známej knižke *Život včiel*, v ktorej poukazuje cez fungovanie včelieho spoločenstva na dôležitosť ľudskej koexistencie. Hra *Modrý vták* je v prvom rade rozprávkou, ktorá oslovuje detského diváka tým, že hlavné postavy – súrodenci chlapec Tytyl a dievčatko Mytyl – sú mu vekovo blízke. Sú chorí a ležia v nemocnici, kde sú veľmi smutní a kde v spánku, v krajine netušených možností za svojimi viečkami, zažijú neuveriteľné dobrodružstvo. Prekvapí ich tam pojašená, ale láskavá striga Beryluna (Monika Stankovičová), ktorá vlastní zázračný diamant meniaci neživé veci na živé a ktorá ich poprosí o pomoc pri záchrane chorého dievčatka. To, čo môže pomôcť, je modrý vták, ktorého sa Tytyl (Martin Križan) a Mytyl (Silvia Holečková) vyberú hľadať. Problémom však je, že či cestu zvládnu, alebo nie, čaká ich (skôr,

alebo neskôr) smrť. Deti sa však nezľaknú, veď ich sprevádza aj verný Pes (Tomáš Vravník) a Kocúr (Michal Jánoš), ktorý sa falošne tvári, že deťom pomáha, ale v snahe predĺžiť si život im cestu komplikuje. Ich ochrancom a radcom je aj Svetlo, v trnavskom uvedení Petra Blesáková, ktorá v choreografii Stanislavy Vlčekovej uplatňuje aj svoje baletné dispozície.

Deti sa v snahe nájsť modrého vtáka dostávajú do minulosti i budúcnosti, stretajú svojich zosnulých starých rodičov (zistia pri nich, že svojich mŕtvych navštevujeme spomienkami), ale aj Čas (Tomáš Mosný) a svojho ešte nenarodeného bračeka. Musia sa stretnúť s Nocou (Vanda Tureková), smrťou (René Sorád) a otvoriť dvere, za ktorými sú vojny, choroby, hlad. Dostávajú sa do sveta pôžitkov, kde musia odolať rôznym lákadlám, lebo keď im prepadnú, už nikdy sa nedostanú ďalej. Musia prejsť lesom, ktorý túži po pomste na ľudskom rode, a dokázať mu svoju čistotu; prejdu

rajom, kde stretnú čistú Materinskú lásku (znovu Vanda Tureková) a veľa drobných ľudských radostí, ale ocitnú sa aj na tmavom cintoríne... Prežijú vlastne celý ľudský život, čomu viac rozumejú dospelí diváci, ba aj mnohé z jednoduchých právd vyjadrených symbolickým jazykom zasiahnu viac dospelých ako deti, pre ktoré sú ešte neverbálne obsiahnuté v nazeraní na svet. (Materinská láska: „Všetky matky sú bohaté, keď milujú svoje deti. Žiadna nie je chudobná, žiadna nie je škaredá. Láska je vždy najkrajšia z radostí. A keď vyzerajú smutné, stačí jediný bozk, ktorý dostanú alebo dajú, aby sa všetky ich slzy premenili na hviezdy ukryté v láskavých očiach.“)

Rozprávková hra *Modrý vták* sa vždy po uvedení udržiava veľmi dlho v repertoári divadiel, je v pravom zmysle slova nadčasová a láka nielen deti, ale aj dospelých, ktorí ešte nezabudli snívať, ktorí môžu dokonca prežiť vyslovene očistný zážitok, vyrovnáť sa cez túto me-

taforu o hľadani ľudského šťastia či nádeje s mnohými bolesťami, pochybnosťami, smrťou. Nežný a pomalý príbeh predchnutý láskou, ktorý sa oplatí v tejto uponáhľanej dobe aj nežne a pomaly vychutnať. V závere divákov očakáva silné posolstvo o hodnote ľudského života, života pre iných ako najvyššom ľudskom poznaní. Ako uvádza stránka djp.sk: „Deti na konci pochopia, že skutočné šťastie nemožno naháňať, ale že je ukryté v nás a v našej schopnosti súcitiť a rozdávať šťastie ostatným. Snahou tvorivého tímu okolo režiséra Petra Palika nie je

len pretlmočiť ideu diela najmladšej generácii, ale pomocou poetických obrazov a emotívnej hudby ponúknuť divákovi silný estetický zážitok.“ Tento cieľ sa im podarilo do bodky naplniť. Scéna Jána Zavorského a kostýmy Evy Kleinovej dostávajú predstavenie do krajiny fantázie jednoducho, a predsa jasne a čitateľne, a to na prvý pohľad zanedbateľnými detailmi, ktoré však dotvárajú tú pravú atmosféru, aj vďaka hudbe Martina Geišberga a Daniela Špinera. Návrhy masiek a bábok má „na svedomí“ samotný režisér Peter Palik, svetelný dizajn

Juraj Jakabčín, pomocnú réžiu a projekcie Michal Jurík. Spoločnými silami vytvorili pre divákov DJP zážitok, na ktorý sa nezabúda. Akoby svojím počínom s radosťou podčiarkli slová v zdôvodnení udelenia Nobelovej ceny Mauricovi Maeterlinckovi od Švédskej akadémie: „... za mnohostrannú literárnu činnosť a najmä za dramatické práce, ktoré sa vyznačujú bohatou fantáziou a poetickým idealizmom a ktoré občas v závoji rozprávkovej podoby odhaľujú hlbokú inšpiráciu a tajomne oslovujú ľudský cit a imagináciu.“ ■

Miroslava Kuracinová Valová, foto: Ctibor Bachratý

Macbeth a život na Chodníku uprostred javiska .....

Divadlo DISK prináša svojim divákovi ďalšie nové predstavenie. Chodník bol premiérován koncom novembra a účinkujú v ňom členovia divadla: Monika Babicová, Jozef Belica, Missi Chudá, Daniel Duban, Silvia Ištoková, Zuzana Jankovská, Braňo Mosný, Ján Rampák a Alžbeta Sersenová.

Divadlo DISK prináša svojim divákovi ďalšie nové predstavenie. Chodník bol premiérován koncom novembra a účinkujú v ňom členovia divadla: Monika Babicová, Jozef Belica, Missi Chudá, Daniel Duban, Silvia Ištoková, Zuzana Jankovská, Braňo Mosný, Ján Rampák a Alžbeta Sersenová. Autorské divadlo pod taktovkou režiséra Blaha Uhlára je v hre Chodník na začiatku i konci „orámované“ citátom zo Shakespearovho Mackbetha: „Život je kráčajúci tieň, zlý herec, čo ako páv sa nosí na doskách a vzápätí už o ňom nepočuť. Život je príbeh vyzprávaný kreténom, príbeh plný blábotu, čo neznamená nič.“ Scény, ktoré sa striedajú na jednoduchom javisku, sú vlastne interpretáciou týchto slov – život je... neznamená nič. A možno všetko. Život je predsa tak ako najnovšie predstavenie divadla DISK vyskladaný z často „ničnehovoriacich“ scén, ktoré nikam nevedú, ktoré ubližujú, ktoré chceme vytesniť, a ktoré ho napriek tomu definujú. Život je tak ako divadlo vlastne skladačka dielikov, niekedy ukončená v polovici, niekedy úplne nesúrodá, bolestivá,

škaredá, a len vo vzácnom prípade celistvá, hodnotná a krásna. Jednoduché biele kostýmy autorky Miriam Struhárovej majú u každého herca vždy iný farebný akcent vo forme vertikálnej „cestičky“ na rukávoch a na chrbte, ktorá dĺžkou presahuje samotný odev – tak ako naše cesty presahujú naše životy: I keď nesvetoborne, ale vždy sme v spleti vzťahov, kde nemôžeme len tak ľahko zaniknúť... Na scéne sa striedajú partnerské páry (muž a žena, dve ženy a hovoriaci kôň) plné nedorozumenia, egoizmu, nezlučiteľné, a predsa nerozlučiteľné; dospelá dcéra s matkou, ktorá stále túži po láske; sprievodkyňa trpezlivo čakajúca na klientov... Koncentrovaný pocit zbytočnosti a nepochopenia. Holý zadok, s ktorým do života prichádzame i z neho odchádzame. Čo však túto „drámu“ odlišuje od života, to je poctivá snaha divákovi odkomunikovať v reálnom živote často nevyvovedateľné skutočnosti. Divadlo je zrkadlom života a život je cesta a „cesta je cieľ“. Niekedy iba chodník, ale aj chodník musí niekam viesť. Vzťahy sú zmesou lásky a krutosti, ich existencia

z nás vysáva život, ich neexistencia to robí tiež. Zo zásady však každý túži po tom, čo nemá, po vzťahu či oslobodení od neho. Sloboda je však ťažko definovateľná, takže i „zlé vlastníctvo“ alebo „vlastníctvo zlého“ vzťahu sa zdá často lepším riešením. Bolí chodiť medzi ľuďmi, bolí byť doma, bolí byť sám. Život je bremeno, ktorého nosnosť je definovaná výdržou nositeľa. A kde je láska? Je obsahom balíčka? Patrí do majetku? Prejavuje sa dávaním alebo privlastňovaním? Je to zapeklité, občas to chce terapiu... Arteterapiu smiechom i katarziou, ktorú dokáže vrchovate ponúknuť práve múza Tália... Takže nabudúce v divadle DISK! ■

Martin Jurčo, foto: autor

Meno Benjamína sa zapísalo do spomienok mnohých malých i veľkých čitateľov .....

Pravidelní návštevníci knižnice ju dôverne poznajú. Nechýbala na väčších podujatiach, prezentáciách kníh, stretnutiach s čitateľmi, na besedách v knižničnej záhrade a v poslednom období najmä na stretnutiach Fóra humoristov. Nečudo, veď to boli nielen stretnutia čitateľov s literatúrou, ale zároveň aj jej podujatia. Dnešní tridsiatnici si ju pamätajú z rôznych detských stretnutí, veď aj ona stála napríklad pri zrode tradície Noci s Andersenom, ktorá sa začínala práve v trnavskej knižnici Juraja Fándlyho. Hovoríme o dlhoročnej knihovníčke Benjamíne Jakubáčovej (nar. 19. júla 1955 v Trnave).

Benjamína Jakubáčová vyrastala v Majcichove, po absolvovaní Strednej všeobecnovzdelávacej školy absolvovala nadstavbu na Strednej knihovníckej škole v Bratislave. Pracovala v oddelení beletrie, na metodickom oddelení, po revolúcii na detskom oddelení a napokon zavŕšila svoje pracovné obdobie v pozícii vedúcej výpožičných služieb a zástupkyne riaditeľky Lívie Kolkovej.

Benjamína nikdy nezabúda pripomenúť, že všetky aktivity, ktorými sa knižnica počas desaťročí dostávala do povedomia Trnavčanov, boli spoločným výsledkom práce zariadeného kolektívu súčasných knihovníčok i predchádzajúcich generácií pod vedením riaditeľiek Janky Ághovej a Emílie Díteovej. Svoje kolegyne spomína Benjamína aj v malej knihe krátkych textov s názvom Zo zákulisia, v ktorej opisuje drobné radosti knihovníckeho remesla. Dočítame sa tam napríklad o osude Andersenovníka v záhrade knižnice, o čarovnom kozube v detskom oddelení,

tajomstve košíka sestry Mikuláša Schneidera-Trnavského v hudobnom oddelení, láskach knihovníkov i úspechoch napríklad Veroniky Chorvatovičovej z detského oddelenia i Júliusa Barteka z oddelenia pre nevidiacich v súťaži Žijú medzi nami, či Zuzany Mesárošovej z útvaru knižničných fondov. Nechýbajú zaujímavé príbehy čitateľov, ani ich skomoleniny mien autorov i názvov kníh.

■ Vďaka menu Benjamína si vás zrejme v škole s nikým nemýlili a neoslovovali vás priezviskom, ako to zväčša býva...

- V našej rodine bolo viacero nevšedných mien ako Konštantín, Školastika, Vít, Medard, ale to moje Benjamína je naozaj výnimočné. Radi si to s Benjamínom Škrekom pri každom stretnutí pripomíname. Ja osobne som sa so ženskou podobou tohto mena nestretla. Rodičia ma ním poctili z vďaky za starostlivosť rehoľnej zdravotnej sestry Benjamíny o môjho chorého otca. Vraj mu zachránila život. Preto ho nosím s hrdosťou.

■ Vyrastali ste v Majcichove. Z akej rodiny ste vzišli a čo formovalo váš vzťah ku kniham?

- Knihy boli v našej rodine samozrejmosťou. Otcov brat Konštantín Horecký bol spisovateľ, riaditeľ vydavateľstva Osveta a pracoval aj v Matici slovenskej. Jeho manželka Katarína robila v Slovenskej národnej knižnici v Martine knihovníčku a bibliografku. Majú troch synov a všetci robia v tejto oblasti, teda buď píšú alebo vydávajú knihy. Podobne aj u nás v rodine v Majcichove bol najmä otec aktívny nielen na poli kultúry, ale angažoval sa vo viacerých oblastiach života obce. Spoločne sme dlhé roky písali obecnú kroniku. Je to akýsi rodinný gén. Logické bolo, že som rada čítala a recitovala. Ako dieťa som chodila do našej majcichovskej knižnice a od strednej školy som už navštevovala trnavskú knižnicu. Aj cez prázdniny som tu brigádovala. Najčastejšie to bolo vo výpožičkách. Poznala som teda cez trnavskú knižnicu prácu knihovníka už na strednej škole.

■ Napokon ste však neštudovali knihovníctvo na vysokej škole.

- Mala som zlý kádrový posudok, nemala som šancu ísť na vysokú školu, tak som sa prihlásila aspoň na nadstavbové štúdium na Strednej knihovníckej škole v Bratislave. Hlavnými predmetmi boli knihovníctvo, katalogizácia a bibliografia, slovenská a svetová literatúra, ako popísať knihu a zapísať o nej údaje. Viedli nás k tomu, aby sme mali všeobecný rozhľad. Táto škola existuje aj dnes, ale je viac zameraná na informatiku. Potom som nastúpila do trnavskej knižnice. Prijíma ma Janka Ághová, ktorá bola vtedy mladou riaditeľkou knižnice. Nastúpila som ako knihovníčka v beletrii. V tom čase bolo naše oddelenie v budove osvetly na začiatku pešej zóny vľavo, kde je dnes sporiteľňa. V dnešnom oddelení odbornej literatúry – na prízemie, bolo detské oddelenie, a v budove knižnice sídlili aj rôzne iné organizácie ako bol vtedy napríklad Národný front. Napokon sme dostali celú budovu a do prízemnia prešla čítareň aj oddelenie beletrie. Detské oddelenie sa presťahovalo na druhé poschodie.

■ Na úvod ste sa teda zapísali dobre, no dlho ste nezostali v prvej línii v kontakte s čitateľmi a začas ste prešli na metodické oddelenie. To je v tejto práci zrejme posun k akejsi teórii.

- Emília Díteová bola vedúcou metodičkou a ponúkla mi prácu metodičky knižníc iných sietí. Tam patrili napríklad školské či podnikové a odborárske knižnice. Mala som na starosti kontrolu práce týchto knižníc podľa knižničných požiadaviek – či majú správne evidencie, triedenie a podobne. No v tomto čase som začala viac inklinovať k detskej knihe. Bolo to zaiste aj pod vplyvom práce v školských knižniciach.

■ Po materskej dovolenke ste v roku 1992 prišli na detské oddelenie. Je to 25 rokov, a presne toľko má aj projekt Prázdninový superklub. Spomeňme aj ďalšie projekty pre deti – Noc

s Andersenom, Celoslovenský snem Kráľov čitateľov, časopis Čaruška, nehovoriac o stretnutiach s autormi. Čo sa vtedy najviac čítalo?

- Pred revolúciou to bolo najmä povinné čítanie. Vychádzalo veľa kníh ale ponuka nebola taká bohatá a pestrá ako dnes. V tom čase pravidelne prichádzali s učiteľkou celé triedy a všetci sa zapísali za čitateľov. Stáva sa to aj teraz, ale všetko závisí od zanietenosti a ochoty učiteľov. Po roku 1992 sme začali vnímať odliv čitateľov, čo bolo dané aj spoločenský odklonom od kultúry v porevolučnom období. Deti sme preto chceli do knižnice prilákať rôznymi spôsobmi. Napríklad aj spomínanou Nocou s Andersenom, ktorú sme uskutočnili ako prvá knižnica na Slovensku v roku 2001. A potom sa rozšírila z Trnavy na celé Slovensko. Podobne sme u nás začínali s Prázdninovým superklubom. Každá streda je vyhradená stretnutiam so spisovateľmi, ilustrátormi a inými zaujímavými osobnosťami. Postupne sme získavali aj priazeň sponzorov a mestskej samosprávy a spomínaní spisovatelia a ilustrátori sa stali našimi kamarátmi. Spomeniem napríklad Jána Navrátila alebo Ľubomíra Feldeka, s ktorými sme v kontakte dodnes. Často sme spolupracovali s autorkou Maťka a Kubka Mariannou Grznárovou, Antonom Habovštiakom, Martou Šurinovou, Danielom Hevierom, Braňom Jobusom, Gabikou Futovou, Evou Kopúnkovou a ďalšími. Takto vznikol aj projekt Literárny salón. Krásny vzťah sme si vybudovali s ilustrátorkou Okсанou Lukomskou, ktorá sa často stretáva s našimi čitateľmi. Keď prišli s manželom Mykolom a dcérou Lesiou z Ukrajiny, pracovala ako reštaurátorka na obnove pešej zóny. Lesia vtedy prežila všetok voľný čas práve u nás v knižnici. Vďaka priateľským stretnutiam sme našich regionálnych spisovateľov skontaktovali aj s vydavateľmi, napríklad s Danušou Dragulovou-Faktorou a ďalšími. Táto práca

mi priniesla mnoho podnetných stretnutí so zaujímavými ľuďmi.

■ Neskôr, keď ste prešli do funkcie zástupkyne pre výpožičné služby, museli ste rozhodovať aj o tom, aké knižky nakúpiť. Podľa čoho ste sa rozhodovali?

- Zriaďovateľ nám dá rozpočet pre celú prevádzku knižnice a z neho sa potom odkrajuje časť na nákup kníh. Sme veľká knižnica a máme deti, dospelých aj dôchodcov, preto musíme byť proporcionálni. Kolegyne z každého oddelenia vedia, čo si ľudia pýtajú. A na základe týchto skúseností sa nakupuje. Myslím, že sa to knižnici darí. V poslednom období ročne na všetkých oddeleniach knižnice pribudne spolu zhruba 5 000 knižničných jednotiek. V minulosti bolo najviac výpožičiek v oddelení odbornej literatúry. Postupne, po rokoch, sa to obracia. Používateľov odbornej literatúry je menej, študenti často využijú internet a pribúdajú výpožičky beletrie a oddychovej literatúry. Pokiaľ ide o detskú literatúru, je to stabilizované, i keď je výpožičiek o trochu menej. Na druhej strane sú celé rodiny, ktoré nás pravidelne navštevujú. Nechceme rezignovať na všeobecný trend, že sa menej číta. Čitateľom vychádzame v ústrety, zavádzame novinky ako bibliobox alebo samoobslužný pult, online kontá, vynovujeme priestory a vybavenie knižnice.

■ V poslednom čase ste však pripravovali najmä podujatia v čítarni. Spomeňme spomedzi mnohých aspoň Fórum humoristov. O ktoré podujatia je najväčší záujem?

- Najväčšie úspechy máme pri prezentácii a stretnutiach regionálnych autorov. To sú najpočetnejšie navštevované podujatia, ktoré sme rámcovali názvom Trnavské kontexty. Záujem je aj o stretnutia so známymi slovenskými autormi, ktorí k nám prídu prezentovať svoje nové knihy. A často sa vďaka príjemnej atmosfére k nám znova vracajú.

Veľmi dobrý projekt sa vyvinul zo spomínaného Fóra humoristov. Pôvodne to mala byť len čítačka autorov, ktorí píšu humoristickú literatúru do zásuviek. Napokon z toho vznikol dlhodobý cyklus, ktorý si členovia pripravujú sami scenáristicky, aj hudobne. V tom som týmto členom pomáhala a trochu ich nasmerovala. Musím však spomenúť aj niektoré kuriozity, napríklad prípravu

besied pre odsúdených v Ústave na výkon trestu odňatia slobody v Hrnčiarovciach nad Parnou. Mojmým najväčším profesionálnym zážitkom, ale zároveň aj najväčšou previerkou organizačných schopností bol projekt knižnice a mesta Libriáda – Knižný salón, ktorý sa uskutočnil v rokoch 2006 a 2008 a mal u návštevníkov veľký úspech.

■ **Teraz, keď ste v súvislosti**

s odchodom do dôchodku prešli zo strany knihovníkov na stranu návštevníkov knižnice, zaiste budete mať viac času aj na čítanie. Aké knihy čítate?

– V poslednom období som prepadla severskej kriminálke. Čítam teda všetko, čo píšu švédski i nórski autori. Páči sa mi najmä ich vykreslenie prírody. Čítam aj slovenskú súčasnú prózu, ale tam si skôr vyberám. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: Marián Bartoš

Januárový futbal pod strechou mal grády.....

Pohár predsedu ObFZ v Trnave aj jubilejný memoriál rozhodcov sa tešili diváckej priazni

Kožená lopta láka po celý rok. Jej januárový rozlet pod strechou mestskej športovej haly bol sympatický. Tiež vo videckom strihu. Najskôr, počas prvej nedele 2018, dostal priestor na umelom trávniku sedemnásť zápis celodenného Pohára predsedu Oblastného futbalového zväzu v Trnave. Premiérovo sa v ňom predstavilo desať najlepších tímov z jesenných súťaží. Lanský primát obhájili Špačince. Zverenci Petra Mrvu, bývalého prvotrigového stopéra Spartaka Trnava, získali finálový skalp vode-radského kolektívu tesnou výhrou 3:2. V súboji o tretí stupienok mala navrch Horná Krupá, výsledkom 5:3 odsunula Zvončín na štvrté miesto. Ceny odovzdával šéf futbalovej oblasti, bývalý trnavský prvotrigový rozhodca Vladimír Hracho. V spoločenskej vsuvke nechýbalo ani vyhlásenie Jedenástky roka ObFZ 2017. Zostavili ju na základe hlasovania trénerov a novinárov. Do výberu All Stars zaradili aj 25-ročného Richarda Sekeru z Trnavy-Modranky. Odchovanec Lokomotívy sa do futbalového diania vrátil po dlhšej maróдке a v drese Dolnej Krupěj (6. liga) dosiahol na jeseň devätnásť gólov. O šesť dní neskôr patrila palubovka MŠH na Rybníkovej ulici memoriálu nezabudnuteľných futbalových rozhodcov, Piešťanca Petra Kubínu a Trnavčana Mariána Šmidoviča. Skôr menovaný

Aj halový futbal vidieckych celkov vie ponúknuť kvalitný šport. Minulý mesiac sa o tom presvedčili priaznivci koženej lopty v trnavskej hale na Rybníkovej pri sledovaní dramatických duelov zimných turnajových ponúk, v prvom prípade sa súperilo na zelenom koberci.

športovec z kúpeľného mesta mal štyridsaťšesť rokov, keď si poňho prišla zubatá, kým Mariánova kniha života sa zatvorila na štyridsatej tretej kapitole. „Všetkým zainteresovaným, ktorí sa akýmkoľvek dielom pričinili o dôstojný priebeh jubilejnej turnajovej spomienky, adresujem naše úprimné poďakovanie,“ uviedol riaditeľ turnaja Jozef Šmidovič pri dekarovaní šiestich tímov a najlepších hráčov na jednotlivých postoch. Potlesk bariér sa ušiel aj arbitrom Rudolfovi Fričovi a Jaroslavovi Kravárikovi. „Títo naši kamaráti odpískali všetkých dvadsať ročníkov bez nároku na finančnú odmenu,“

dodal J. Šmidovič.

Hralo sa ostošesť, no vzácné fair. Skalní si vskutku prišli na svoje, veď počas piatich hodín videli nejednu zápletku vo vývoji skóre. Najmä keď išlo do tuhého. Remízou sa napríklad skončili obe semifinálové stretnutia aj finále. Záverečné výsledky teda prišli na známosť až v nadstavbe zo značky pokutových kopov. Konečné poradie Memoriálu P. Kubínu a M. Šmidoviča 2018: 1. Slavoj Boleráz, 2. ŠK Blava Jaslovské Bohunice, 3. Dynamo Malženice, 4. Družstevník Dechtice, 5. TJ Veľké Lovce (okres Nové Zámky), 6. ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: spartak.sk

Jozef Matúš bol aj športový bard

Nadlho sa upísal Spartaku, no nešetril ani pomocou iným telovýchovným subjektom

V stredu 29. novembra 2017 sa Jozef Matúš pobral do večnosti. Skon rektora trnavskej UCM zarmútil širokú akademickú obec. Rodák z nášho mesta (* 2. marec 1940) však vyoral tiež hlbokú brázdou na poli telesnej kultúry. Pre autora príspevku – športového redaktora a organizátora – bývali stretnutia s touto neprehliadnuteľnou osobnosťou vždy prospešne strávenými chvíľami. Jozefa Matúša som poznal ako pokojného, rozvážneho človeka. Dobro mal v srdci aj na dlani. Vedel poradiť, usmerniť, dať myšlienkam reálny pohľad. Jeho curriculum vitae z telovýchovného prostredia v slovenskom Ríme by zaplnilo omnoho väčší priestor než máme k dispozícii.

Ďalší bard športovej Trnavy nám totiž zanechal vskutku obsiahlu faktografiu svojho pôsobenia. Od-

chovanec futbalovej Lokomotívy to brankársky skúšal aj v Spartaku, no do užšieho A-kádra Antona Malatinského sa napokon nedostal. A tak opäť ochraňoval žltomodrú svätyňu železničarskeho mužstva. Začiatkom sedemdesiatych rokov prišiel jeho návrat do červenočierneho prostredia, lenže na funkcionársku stoličku. Mladý J. Matúš sa stal podpredsedom a o päť rokov neskôr predsedom široko rozvetvenej Telovýchovnej jednoty Spartak TAZ. Po kratšej prestávke ho čoraz viac ťahalo k bílím anjelom. Futbalový oddiel Spartaka teda viedol z predsedníckej pozície v rokoch 1981 – 1990.

Osobitné state by si akiste zaslúžila jeho všestranná pomoc pre športovú verejnosť na riadiacich postoch v mestskej i okresnej samospráve. Kvôli zostručneniu vyše polstoroč-

ného telovýchovného sumáru J. Matúša už iba jeden dôvetok. Na ostatnom pôsobisku, vo funkciách dekana a rektora, urobil z UCM-ky známou baštu trnavského vysokoškolského športu. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: archív autora

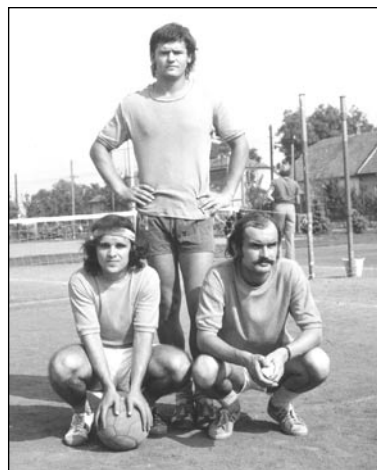
Zwiržinov memoriál režirovali Košičania

Dvadsiaty druhý turnaj v kráľovskej disciplíne nohejbalových trojíc sústredil na palubovke mestskej športovej haly tucet tímov

O nohejbale v trnavskom kolobehu možno písať zoširoka, veď tradícia ponúka obsiahle záznamy. Písal sa rok 1965, keď zo susednej Moravy doniesol domov svieže nohejbalové výhonky stredoškolský učiteľ Milan Fandl. Loptová hra nad nízkou sieťou vtedy zaujala prvých aktérov aj prizeraúcich sa zvedavcov v priestore SPTS-ky na Zavorskej ceste. Z okrajovej štvrte sa toto odvetvie pre jednotlivcov, dvojice a trojice onedlho rozšírilo do ďalších mestských častí. Aktívitou hýrili najmä oddiely TJ SZM Fortuna a TJ Slávia.

Presuňme sa do prítomnosti. Trnavský vianočný smeč má za sebou dvadsiaty druhý diel. Tiež s finančnou pomocou mestského magistrátu ho pripravili nadšenci z NK Slávia. Usporiadateľský štáb viedla dvojica Peter Hlinka a Mikuláš

Hanzlík. K úspechu akcie prispeli účastníci z celého Slovenska. Predstavili sa v dvanástich zostavách, vrátane troch trnavských. Hlavnú cenu z ôsmeho pokračovania Memoriálu Róberta Zwiržinu staršieho (* 22. 11. 1938 – † 7. 9. 2009) si po zásluže odnieslo trio KAC Košice. Východoslovenskí hostia vyhrali všetky stretnutia 2:0 na sety. Striebornú priečku obsadil A-celok Slávie Trnava a bronzoví boli nohejbalisti Kúpeľov Piešťany. Družstvo z mesta liečivých prameňov koučoval 81-ročný Miloš Fabián. Bývalý reprezentant Československa získal rovné dve desiatky majstrovských titulov. Okrem iného bol členom exekutívy medzinárodnej federácie IFTA. Ako jediného nohejbalistu zo Slovenska ho uviedli do Siene slávy. Fabiánovi zverenci z NK Kúpele tejto zimy odsunuli

Mikuláš Hanzlík (v dolnom rade vľavo) je legendou trnavského nohejbalu. Dlhoročný nahrávač opatrúje vo vitríne aj zlatú medailu z majstrovstiev Slovenska 1978 v konfrontácii trojíc.

v trnavskej hale na štvrtú pozíciu výber SNL. Dramatický náboj mali i ďalšie duely 22. ročníka.

Spravodajsky ešte zaznamenajme neúspešných štvrtfinalistov, ktorí zhodne skončili na 5. – 8. mieste: Vrbové, Sliač, Turzovka a rezervná zostava domácej Slávie. Mimochodom, v novej sezóne uplynie štyridsať rokov od šampionátu

Slovenska, keď M. Hanzlík sa pričínil o majstrovský titul trnavských farieb v kráľovskej súťaži trojíc. Známý nestor sa okolo tohto športu krúti doteraz. Ako tréner, organizátor, ba aj na hráčskom poste. „Teším sa na nové nohejbalové dvorce,

ktoré nám v areáli Slávie buduje mestská samospráva,“ neskrýval radosť pri našom rozhovore. Akiste niet pochyb, že moderný stánok v lokalite Na rybníku pomkne Hanzlíkovu partiu k ďalším úspechom trnavského nohejbalu. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: Marián Bartoš

Hasiči bežali v nevšednom výstroji

Všetkým častiam džogingovej trilógie žičilo mimoriadne prajné počasie

Bežecká oslava sviatkov zimy na prelome rokov sa v našom meste tešila pozitívnemu ohlasu zo strany súťažiacich aj priaznivcov. A pritom v prvom i treťom randevú Trnavskej bežeckej trilógie nečakali na víťazné postavy pódiové gratulácie. Tie patrili až celkovým premiantom nášho masového seriálu, Ondrejovi Kubovi a Dagmar Vargovej. Ďalší mali možnosť potykať sa s pani Štastenou pri pretekárskej tombole vecných cien.

Tiež primátor mesta Trnavy Peter Bročka úspešne odbehol celú trilógiu a pri záverečnom podujatí prideliť štartové číslo aj viceprimátorovi Tiborovi Pekarčíkovi. Snáď najväčší divácky obdiv patrilo dvom trnavským hasičom, Zoranovi Benedikovičovi (1985) a Eduardovi Glembovi (1983). Obaja zvládli Trojkráľovú šestku v kompletnom pracovnom výstroji, na chrbte s kyslíkovou bombou. „To pre prípad, keby nám počas pretekov došiel dych,“ prezradili s úsmevom. Do cieľa síce doklusali uznojení, no s príjemným pocitom. Nečudo, veď v takomto nepohodlnom mundúre si odkrútili vyše šesťkilometrový kros. Záverečnú kapitolu TBT absolvovali – vedno so svojim štvornohým spoločníkom – aj lakrosári Igor Zatko a Stanislav Hanus, členovia ligového klubu Trnava Sabers. Džoging je o stretaní sa ľudí rovnakej krvnej skupiny, tej bežeckej. Navzájom si fandia i kamarátsky pomáhajú. Dvojnásobný olympionik Milan Dvorščík, bývalý cyklistický reprezentant na ceste a teraz aj kondičný bežec, krátko pred štartom tohtoročnej Trojkráľovej šestky zabudol mobil na lavičke

Domáci hasiči Zoran Benedikovič a Eduard Glemba absolvovali Trojkráľovú šestku v takomto atypickom bežeckom výstroji.

slávičieho areálu. V duchu sa s ním rozlúčil. Bol však milo prekvapený. To keď moderátor vyzval jedného zo zábudlivcov, aby si prišiel po telefonický nález do kancelárie. Rok predtým sa s podobným gestom čestného človeka zasa stretol pri tej istej bežeckej akcii iný vytrvalec, František Volek z Horných Orešian. Jemu vypadol mobil zo šuštiakovej bundy. Nečudo, že sa prenármanne potešil, keď mu nálezcovia po pretekoch odovzdali nájdenu vec.

Inak, naostatok dostalo priestor krátke pripomenutie si vzácneho jubilea. Na Nový rok sa totiž v slovenskom Ríme premiérovito bežalo prvého januára 1988. Presnejšie, išlo o podujatie v lesoparku na okraji Trnavy. Novoročný beh zdravia tam založila trojica M. Belko, L. Kmeč a J. Lieskovský. Krosová trať povedľa prírodného kúpaliska merala 8,5 kilometra a spomedzi rovnej stovky vytrvalcov si víťaz-

nú šerpu odniesol Karol Lipovský (Iskra Vrbové). Odtedy ešte tieto preteky nepauzovali. Podobne nemali prestávku ani ďalšie dve časti, Zimný beh zdravia (26. decembra) či Trojkráľová šestka (6. januára). Hoci nie vždy nastavilo počasie takú vľúdnu tvár, ako to bolo pri TBT 2017 / 2018.

Celkové poradie v trilógii: muži a chlapci (66 hodnotených): 1. Ondrej Kubo (rok narodenia 1993, 3NT Triathlon Bratislava, súčet umiestení 3), 2. Matúš Kompas (1992, Atletický oddiel Šaľa, 6), 3. Medard Féder (2001, AŠK Pezínok, 10), 4. Daniel Medvecký (1975, BK Viktoria Horné Orešany, 14). ženy a dievčatá (12 hodnotených): 1. Dagmar Vargová (1981, AK Bojničky, 3), 2. Renáta Šikulová (1993, Karpatskí Vlci Pezínok, 6) – obhajkyňa prvenstva v TBT, 3. Petra Mráziková (1978, Piešťany, 9), 4. Iveta Kongyiková (1972, Senec, 14). ■

(lies)

Šport v skratke

■ POHÁR ZOSTAL DOMA –

Predsilestrovská futbalová šou sa hrala dvadsiaty ôsmy raz. Najstarší halový turnaj internacionálov na Slovensku vznikol v decembri 1990 z podnetu M. Rožňáka a J. Lieskovského. Pohár primátora mesta Trnavy získali v ostatnom popoludní bývalí prvligisti Spartaka. Išlo o pätnásty triumf domácej zostavy. Striebornú priečku obsadila Slovácká Slavia Uherské Hradiště a bronzová bola Dukla Banská Bystrica. Najlepším brankárom turnaja sa stal Marián Černý, z hráčov v poli bol ocenený Miroslav Karhan (obaja Spartak) a súťaž kanonierov vyhral Marek Bažík (Dukla). Stretnutia viedol trnavský rozhodca Karol Ševčík. V programe ani tentoraz nechýbalo ocenenie jubilantov. Pamätnú plaketu si odniesli sedemdesiatnici Alojz Fandel (päťnásobný majster ČSSR, neskôr tréner) a Stanislav Šimko (dlhoročný funkcionár Spartaka). Rovnakej pocty sa dostalo Vladimírovi Ekhardtovi. Bývalý prvligista a terajší lodivod spartakovských juniorov oslávil minulý mesiac 60. narodeniny.

■ NEDOŽITÉ ŠESŤDESIATINY

– Vo štvrtok 28. decembra 2017 uplynulo 60 rokov od narodenia Jozefa Polešenského. Trnavský rodák, po vysokoškolskom štúdiu doktor pedagogiky, mal širokospektrálny záber. Pretekársky sa venoval najmä atletickej chôdzi. Pri tejto disciplíne zostal aj ako tréner juniorskej reprezentácie ČSSR, asistent hlavného kouča federálneho výberu mužov, či pedagóg v bansko-bystrickom športovom gymnáziu. Telesná kultúra ho v druhej polovici deväťdesiatych rokov zväbila pre zmenu do sveta žurnalistiky. Tiež sa stal z neho uznávaný moderátor medzinárodných i masových podujatí, blízke mu bolo agentúrne spravodajstvo a poslucháči napríklad poznali jeho hlas z osobitého reportova-

Marcel Lomnický vyhral Silvestrovskú cenu v hode bremenom piaty raz. Foto: Marián Bartoš

nia na vlnách trnavského Rádia Forte. Žiaľ, J. Polešenský sa do športového neba nepobral priskoro, 5. januára 2017. Na svojho kolegu a kamaráta však jeho priatelia ani po roku nezabudli. Jozefovu pamiatku si uctili pietnou spomienkou v rodnom meste, pri hrobe na Kamennej ceste.

■ NOVÝ PREDSEDA ZsFZ –

Trnavčan Ladislav Gádoši (* 3. 5. 1957) sa do povedomia širokej futbalovej verejnosti dostal najmä počas tridsaťročnej etapy na rozhodcovskej pozícii. Okrem iného účinkoval vo federálnej, vrcholnej slovenskej, ba aj v poľskej lige. Najvyššie ocenenie, Zlatú píšťalku, udelili trnavskej persóne zelených trávnikov v ankete za sezónu 1993/94. V období 1986 – 2003 viedol Gádoši úctyhodných 399 prvligových stretnutí. Celé desaťročie pôsobil na medzinárodnej scéne s odznakom FIFA. Do strešných orgánov európskeho a svetového futbalu ho neskôr zaradili aj ako pozorovateľa rozhodcov. Začiatkom januára 2018 sa L. Gádoši naplno vrátil do domáceho diania najpopulárnejšej loptovej hry, keď po odmlke bol na nitrianskom sneme zvolený za predsedu Západoslovenského futbalového zväzu. V tejto funkcii už predtým pracoval.

■ PIATY TRIUMF LOMNICKÉHO

– Silvestrovská cena v hode bremenom pozvala súťažiacich do vynoveného areálu Slávie. Tridsaťta piata rozlúčka výkonnostných aj rekreačných pretekárov so starým rokom najviac svedčala Marcelovi Lomnickému, piatemu kladivárovi Hier XXXI. olympiády v Riu de Janeiro (2016). V trnavskej lokalite Na rybníku pokrstil nový sektor víťazným hodom 10,5-kilogramového bremena tesne pod štyridsaťmetrovoú hranicou. Poradie mužov na stupni najlepších: 1. Marcel Lomnický (39,95 m), 2. Karol Končoš (obaja ŠK Dukla Banská Bystrica, 34,40), 3. Libor Charfreitag ml. (AŠK Slávia Trnava, 33,73), 4. Jiří Koukal ml. (AK Spartak Dubnica n. V., 32,14), 5. Daniel Danáč (AC Stavbár Nitra, 29,15), 6. Martin Mistrík (AK Daniča Zvolen, 24,29). Poradie žien: 1. Patrícia Slošárová (Dukla Banská Bystrica, 14,82 m), 2. Eva Charfreitagová ml. (Slávia Trnava, 13,50), 3. Nikola Ganobčíková (TJ Orava Dolný Kubín, 12,89). Veková B-kategória mužov: 1. Roman Bachratý (Slávia Trnava) 20,19, 2. Antonín Orlík (AK Hodonín, 18,11), 3. Peter Toman (Športové gymnázium Jozefa Herdu Trnava, 17,44), ... 6. Ján Malek (Zavar, 10,19) – účastník všetkých tridsiatich piatich ročníkov. ■

Gorazd Kollárik

Kráľovská hra sa mu stala vernou spoločníčkou na celý život

Už viacej ako tridsať rokov býva v kráľovskom meste Trnave rodák z Kroměříža Alois Lanč (* 18. 2. 1948), ktorého celoživotnou záľubou sa stala logická hra – šach. V tomto starobyľom meste našiel nielen veľa svojich priateľov, ale aj prácu.

Možno si na neho ešte spomenú diváci zo Šachových festivalov Tírnavia (v r. 1986 sa delil o prvé a druhé miesto), ako sedí za šachovým stolíkom a uprene hľadí pred seba na šachovnicu. Vedľa nej má položený hrnček s čiernou kávou, z ktorého si občas odpije. Nenechá sa rušiť okolím. Nepotrebuje si zakrývať uši rukami. Dokáže sa aj tak dokonale sústrediť na hru. Neúnavne premýšľa nad šachovou stratégiou a taktikou v partii. Hľadá v nej vyhrávajúci variant, lebo nie je priateľom tzv. veľmajstrovských remíz. Taký zostal aj doteraz. Občas ho môžeme stretnúť už ako seniora aj pred radnicou, s naším časopisom o živote a kultúre v Trnave v ruke.

■ Kto vás naučil hrať šach a koľko ste mali vtedy rokov?

- Prvé moje kroky do školy ako šesťročného chlapca viedli súčasne aj do závodného klubu v rodnom meste, kde mal klubovňu šachový oddiel Slávia Kroměříž. Prečo ma tam otec, ktorý sám šach nehral, zaviedol, neviem. Ale vznikla záľuba, ktorá trvá dodnes.

■ Čím vás priťahuje kráľovská hra?

- Ako každý šport, aj šach dáva priestor na určitú sebarealizáciu, súťaživosť, možnosť komunikácie; navyše trénuje logické myslenie.

■ Ktoré svoje šachové úspechy považujete za najvýznamnejšie?

- Od roku 1960 som sa zúčastňoval celoštátnych majstrovstiev dorastencov a neskôr aj mužov. V praktickom šachu je treba pripomenúť víťazstvo vo finále majstrovstiev dorastu ČSSR v roku 1966, víťazstvo vo finále Majstrovstiev Čsl. armády r. 1969, 4. miesto v Majstrovstve ČSSR r. 1974, splnenie normy medzinárodného majstra

v Balašiche pri Moskve r. 1977, v Děčíně r. 1978, splnenie veľmajstrovskej normy v Trnave r. 1986. Praktickú hru dopĺňam korešpondenčným šachom. Od r. 1970 hrám medzinárodné súťaže, kde som reprezentoval ČSSR a neskôr Slovenskú republiku v predkolách ME, finále ME, kvalifikáciách olympiády či finále olympiády aj individuálne turnaje, napr. pri príležitosti 25. jubilea Rižského časopisu ŠAHS (1984 – 1989), pri príležitosti Fínskej federácie FIN JUB – 30 (1991 – 1997), Nemeckej federácie BdF 50 (1996). Kongres korešpondenčného šachu ICCF mi udelil titul medzinárodného majstra v r. 1992, titul medzinárodného veľmajstra v r. 1995. Z medailí je potrebné pripomenúť najmä olympijské zlato z poslednej olympiády posledného spoločného československého družstva v r. 1998, bronzovú medailu v 21. finále majstrovstiev sveta jednotlivcov v r. 2008 a zlato zo VII. ME družstiev v r. 2011 už v tíme samostatného Slovenska.

■ Sledujete šachovú rubriku v NzR? Ako sa vám páči?

- Mestský časopis Novinky z radnice pozerám priebežne a, samozrejme, najmä šachovú rubriku. V súčasnosti je to jediná možnosť propagácie šachu v podmienkach mesta a prezentácia úspešnej histórie trnavského šachu, lebo súčasné výsledky zaostávajú.

■ Aký je váš názor na zavádzanie šachu do škôl ako povinný, resp. nepovinný predmet?

- Téma o šachu na školách je stará viac ako 40 rokov. Sú štáty, kde šach je tradičným národným športom a je preto preferovaný na rôznych stupňoch vzdelávania. U nás nemá také zázemie a sme radi, keď sa nájdú erudovaní šachisti a riaditelia škôl, ktorí spoločne na školách umožnia výučbu ako nepovinný predmet alebo vo forme krúžku.

■ Prečo hráte šach aj korešpondenčne, keď mnohých hráčov odradilo využívanie šachových programov pri hre?

- Áno, je veľa dobrých korešpondenčných šachistov, ktorí prestali hrať a odmietajú hrať proti počítačom. Sám hrám korešpondenčný šach od strednej školy a je to dodnes pre mňa doplnenie teórie pre praktickú hru a bol to jeden zo spôsobov komunikácie so svetom prostredníctvom korešpondenčných lístkov a pohľadníc. A zberatelia známok tiež boli spokojní. Toto všetko zmizlo, hrá sa cez web-server a z 99 percent proti počítačom. Bez počítača hrať šach v súčasnej dobe asi nie je možné. Ako databáza alebo kontrola taktiky je počítač nutnosť, ale ľudskú myšlienku nahradiť nevie a mnohokrát spohľadnutie sa na počítač pokazí niekoľkoročné úsilie.

■ **Ste niekto konásobným účastníkom Šachových festivalov Trnava. Ako si na ne s odstupom času spomínate? Nie je vám za nimi ľúto?**

- Šachové festivaly Trnava zostávajú v spomienkach nielen hráčov, priamych účastníkov, ale aj mnohých šachových priaznivcov. Na tú dobu to bola veľkolepá šachová akcia, na ktorej sa zúčastnili hráči zo všetkých svetadielov. Samozrej-

me, najviac spomínajú tí, ktorým sa podarilo splniť medzinárodné normy, a tak sa niektorým otvorila cesta do šachového profesionálneho života. Mnohokrát dostávam v zahraničí otázku, či sa nebude festival opäť konať. Ale doba sa zmenila, ekonomika je neúprosná, sponzori sa nehrnú, takže zostávajú len spomienky.

■ **Zúčastňujete sa pravidelne aj Majstrovstiev Slovenska v šachu seniorov. Čím vás najviac priťahujú?**

- Vek sa nedá zastaviť, tak ako i v iných športoch, mladí sa derú dopredu. Medzinárodná šachová federácia FIDE zaviedla pre starších šachistov otvorené majstrovstvá Európy a sveta, ktorého sa zúčastnia víťazi majstrovstiev krajín a tí, ktorí si turnaj uhradili. Majstrovstvá Slovenska sa hrajú vždy v máji v krásnom prostredí Tatier a víťaz získa príspevok a možnosť hrať oficiálne majstrovstvá. V súčasnosti sú dve kategórie, prvá pre mladších od päťdesiatich rokov, druhá od šesťdesiatich piatich rokov. Mýlil by sa ten, kto sa domnieva, že turnaje nemajú úroveň. V oboch kategóriách hrá rad veľmajstrov, a to je jeden z dôvodov, čím

nás akcia priťahuje, nehľadiac na to, že je tam množstvo známych z mladosti a možnosť zaspomínať si.

■ **Aké sú vaše šachové plány do budúcnosti? budúcnosti?**

Za ktoré šachové kluby hráte?

- Trochu zákerná otázka. V mojom veku hovoriť o šachových plánoch je trochu problematické. Vždy si naplánujem dva turnaje do roka; v máji Majstrovstvá SR seniorov a v septembri Tatranský pohár, ale záleží na okolnostiach. Oproti iným športom je možné šach hrať za viacero družstiev. V súčasnosti hrám na Slovensku za Lokomotívu Trnava a ŠK Komplet Modranka, v moravskej lige v rodnom Kroměříži.

■ **Odkiaľ ste sa prisťahovali do Trnavy, ako dlho už bývate v kráľovskom meste a ako ste tu spokojný?**

- Do Trnavy som sa presťahoval po krátkom pôsobení z Havířova v roku 1985. Je to veľmi dlhá doba, ktorú poznamenali najmä spoločenské zmeny, ktoré sa odzrkadlili vo výstavbe historického mesta. Uplynulo už vyše tridsať rokov, čo žijem v Trnave, kde som našiel rodinné a pracovné zázemie i množstvo priateľov. ■

Jaroslav Lieskovský, foto: Jozef Žitňanský

Olympijské karate v trnavskom balení

Úpolový šport v kimonách bude pod piatimi kruhmi debutovať v Tokiu 2020

Keďže tvorcovia Noviniek z radnice ponúkajú čitateľom prvé vydanie u tohto roku, obísť nemožno ani telovýchovné dianie na sklonku toho predošlého. Už neodmysliteľne doň patril Vianočný turnaj v karate. Rodný list mu vystavili v decembri 1982. Známe podujatie ešte doteraz nemalo odmlku. Víťazný pohár si z 36. edície športového zápasu kumite odniesli reprezentanti Srbska. Strieborný skončil výber Slovenského zväzu karate a bronzový stupienok pripadol borcom domáceho KK Slovšport. Zaplnená trnavská hala aplaudovala počas celodennej nádielky nového olympijského športu, hotujúceho sa po takúto poctu

Juniorky pri športovom zápase kumite.

do Tokia 2020, predovšetkým pri prehliadke slovenských nádejí. Išlo o majstrovstvá SR od mladšieho dorastu až po vekovú kategóriu U21. Dievčatá a chlapci pricestovali do Trnavy siedmy raz. Vyšantili sa do foroty. V šampionáte jednotlivcov ostošesť súperilo 389 mladých adeptov (432 štartov) zo šesťdesiatich troch klubov. Ich zápolenia v kata a kumite súbežne

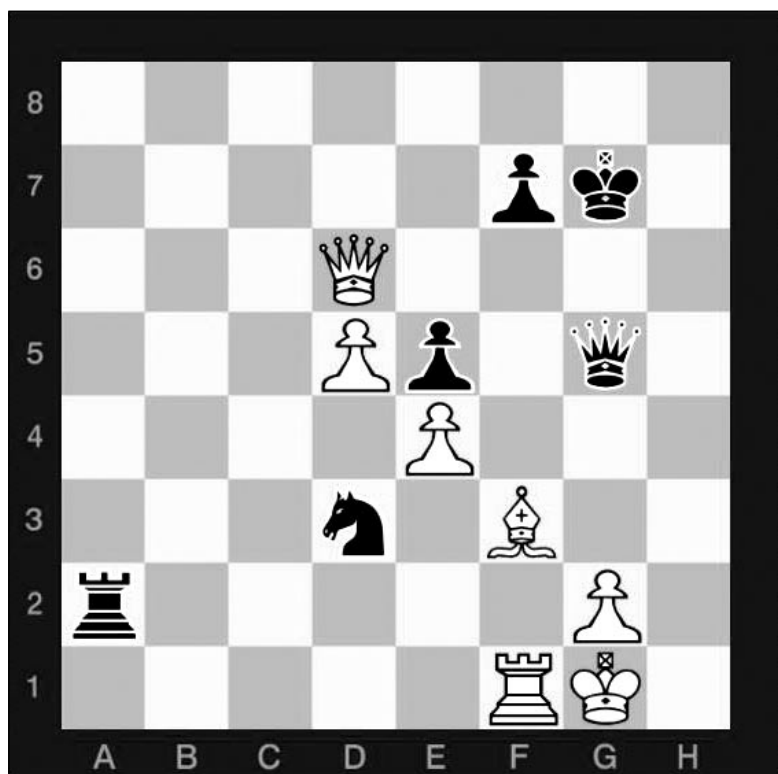
prebiehali na šiestich samostatných tatami. V celkovom súbte cenných kovov sa na vrchol pyramídy vyhupli študenti z bratislavskej Športovej školy karate. Dovedna získali deväť zlatých, päť strieborných a tri bronzové medaily. Druhý najvyšší počet pódiových zásahov mali v celoštátnych majstrovstvách talentovaní členovia Karate klubu Iglow Spišská Nová Ves (5 – 3 – 2) a tretí

skončil Karate klub MŠK Žiar nad Hronom (5 – 2 – 4). Zvlášť bola hodnotená konfrontácia dvadsiatich siedmich družstiev so šesťdesiatimi súťažiacimi. Aj v nej kraľovala ŠSK Bratislava – so štyrmi zlatými a dvoma bronzovými umiestneniami – pred Športovou školou karate Prievidza (2 – 0 – 1) a Športovým klubom CMK Banská Bystrica (1 – 2 – 0). ■

GK Hrajte kráľovskú hru s Novinkami z radnice

Záver šachovej partie: Báňas – Lanč, SVK Extraliga 2008 / 2009, postavenie po ťahu 49. - Va2 (7 - 6)

V Trnave býva viacero šachistov, ktorí sa môžu pochváliť medzinárodným šachovým titulom. Jedným z nich je šachový veľmajster v KŠ Alois Lanč (nar. sa v r. 1948 a 18. februára oslávi svoje 70. narodeniny), ktorý patrí k slovenskej extratriede v korešpondenčnom šachu (k 1. 4. 2017 mal počet tzv. Elo-bodov ICCF: 2422 a je v rebríčku slovenských aktívnych korešpondenčných šachistov TOP 20 na 20. mieste) a dokonca hral aj vo finále XXI. majstrovstiev sveta, ktoré sa hralo e-mailom a trvalo takmer tri roky od 1. augusta 2005 do 11. mája 2008, kam sa prebojoval z turnaja kandidátov XX. majstrovstiev sveta, keď obsadil 5. miesto. Začínal ako praktický hráč a ako tridsaťročný dosiahol titul medzinárodného majstra. Od roku 1983 hrával za Lokomotívu Trnava, ale aj za Slovakofarmu Hlohovec. Bol pravidelným účastníkom medzinárodných šachových turnajov Tírnavia. Zúčastnil sa aj posledného 13. ročníka Memoriálu Richarda Rétiho. Popri praktickom šachu začal hrať aj korešpondenčne a tiež medzinárodne. V spomínanom finále XXI. MS obsadil 4. miesto so ziskom 8 bodov medzi pätnástich finalistov, keď zaostal za víťazom (majstrom sveta) o dva body. Bol historicky už tretím zástupcom Slovenska vo finále MS. Bol členom družstva, ktoré získalo v r. 2011 na VII. ME

zlatú medailu, keď hral na prvej šachovnici. Pri hre si stratégiu šachovej partie určuje sám, ale v taktike šachu si necháva jednotlivé varianty prepočítať pre kontrolu aj s pomocou počítača. Efektívnosť činnosti šachistu sa takýmto spôsobom zvyšuje, keď uvažujeme, že mozgové bunky človeka podliehajú rôznym vplyvom okolia a aj jeho zdravotnému stavu, únave, udalostiam v rodine, zamestnaní a pod.

Aloisove šachové majstrovstvo si ukážeme v partii proti Trnavčanovi Jánovi Báňasovi v Slovenskej extralige, ktorá sa hrala v Bratislave 14. 2. 2009. Duelanti rozohrali kráľovskú indickú obranu (E94), kde sa snažil hrať biely (Báňas) aktívne na dámskom a čierny (Lanč) na kráľovskom krídle: 1.d4 Jf6 2.c4 d6 3.Jc3 Jbd7 (3. - e5 4.Jf3 Jbd7 5.Sg5 Se7 6.e3 0-0 7.Dc2 c6 8.Sd3 h6 9.h4!? b5?!, Kasparov vs. Larsen, Tilburg 1981;

4.d:e5 d:e5 5.D:d8+ K:d8 6.Sg5
Se6 7.Jf3 Jbd7 8.e3 Sb4 9.Se2 Ke8
10.S:f6 g:f6 11.Vc1 Vg8 12.0-0 S:c3
13.V:c3 e4 14.Jh4 Vd8 15.Vd1 Je5
16.V:d8+ K:d8 17.f3 e:f3 18.J:f3 Ke7
=) 4.e4 (4.Jf3 e5 5.g3 Se7 6.Sg2
0-0 7.0-0 c6 8.Dc2 Ve8 9.Vd1
Dc7, Lowenfish vs. Capablanca,
Moskva 1925; 4.e3 e5 5.Sd3 Se7
6.f4 0-0 7.Jf3 podľa Nimcoviča
s možným pokračovaním: 7. - e:
d4 8.e:d4 d5 9.c5 h6 10.c:b6 J:b6
11.0-0 c5 12.Je5 c:d4 13.Jb5 Sa6
14.J:d4 S:d3 15.D:d3 Je4 16.Se3
Sc5 17.Vac1 Dd6 18.Jf5 S:e3+ 19.D:
e3 Df6 20.Dh3 Jd6 21.J:d6 D:d6 =)
4. - e5 5.Jf3 g6 6.Se2 Sg7 7.0-0 0-
0 8.Sg5 h6 9.Sh4 c6
10. d5 c:d5 11.c:d5 a6 12.a4 a5
13.Jd2 Jc5 14.f3 b6 15.Jb5 Sa6
16.Vb1 S:b5 (K remíze viedlo:
16. - Dd7 17.b4 a:b4 18.V:b4 Jh5
19.Jc4 S:b5 20.V:b5 J:a4 21.J:b6
J:b6 22.V:b6 Vfb8 23.Db3 V:b6
24.D:b6 Jf4 25.Sb5 Da7 26.D:a7
V:a7 27.Vc1 f5 28.Sf1 f:e4 29.f:e4
Sf8 30.Sd8 Va2 31.g3 Je2+ 32.S:

e2 V:e2 33.Vc4 Kf7 =) 17.S:b5
Dc7 18.Jc4 Jh5 19.Sc6 Vab8 20.Ja3
g5 21.Sf2 Jf4 22.Jb5 De7 23.Jc3
h5 24.Sb5 Sh6 25.b4 a:b4 26.V:
b4 Kh8 27.Je2 J:e2+ 28.S:e2 Vg8
29.h3 Va8 30.Dc2 Vgc8 31.Sb5 g4
32.f:g4 h:g4 33.h:g4 Dg5 34.Se2?!
(Remíza sa dala ešte stále udržať:
34.Sc6 Vab8 35.a5 D:g4 36.a:
b6 Vg8 37.S:c5 d:c5 38.Vb3 V:b6
39.Sd7 D:g2+ 40.D:g2 V:g2+ 41.K:
g2 V:b3 42.V:f7 Vb7 43.d6 Vb2+
44.Kf3 Vd2 45.Vf6 Kg7 46.Ve6 c4
47.Sb5 c3 48.d7 c2 49.Vc6 V:d7
50.V:c2 Vf7+ 51.Ke2 =; 39.V:b6??
Se3+ 40.Kh1 Dh4 mat, 40.Vf2 D:
g2 mat.)
34. - J:a4 35.Vc4 Jc5 36.Vb1 Vcb8
37.Vcb4 Dg6 38.Sf3 Sf4 39.V:b6 V:
b6 40.V:b6 Dh6 41.Vb1 Va3 42.Vd1
Kg7 43.Kf1 Se3
44.Kg1 S:f2+ 45.D:f2 Df4 46.Vf1
Jd3 47.Db6 Dh6 48.g5 D:g5 49.D:
d6 Va2 (Pozri diagram!) 50.Sg4??
(Biely pripravil pre čierneho pascu,
na ktorú mu však nenaletel.)
50. - Jf4! (Otrávený biely strelec:

50. - D:g4?? 51.Df6+! Kh7 52.D:
f7+ Dg7 53.Dh5+ Kg8 54.De8+
Kh7 55.Vf7 V:g2+ 56.Kf1 Vg1+
57.Ke2 Jf4+ 58.Kd2 Vg2+ 59.Kc3
Vg3+ 60.Kc4 D:f7 61.D:f7+, 52.
- Kh8 53.Df8+ Kh7 54.Vf7+ Kg6
55.Vf6+ Kh7 56.Vh6 mat.) 51.V:
f4 D:f4 52.Sf3 Dg3 (53.Da3 V:a3
54.Se2 Va1+ 55.Sf1 Df4 56.g3 D:
f1+ 57.Kh2 Va2 mat.) a biely sa
vzdal.
Otázka pre našich čitateľov – rie-
šiteľov: Ako mal hrať biely v 50.
ťahu, aby udržal partiu na remízu?
K významnému životnému ju-
bileu želáme Aloisovi Lančovi
pevné zdravie, veľa príjemných
chvilí strávených nad šachovnicou
a mnoho ďalších šachových úspe-
chov.

**Riešenie skladby č. 36 (Mihal-
čo):** 1.Vd1! Ve5 2.d:c7 Sd5 3.Dc5
Vd6 4.Jc6 D:c6 5.Vg1 h:g1D+ 6.D:
g1 D:c7 7.Dg6 mat, keď po 1.Vg1?
h:g1D! 2.D:g1? vzniknú pre čier-
neho tri únikové polia. ■

ZÁPADOSLOVENSKÉ MÚZEUM

BUDOVA NA MÚZEJNOM NÁM. 3
tel. 033/55 12 913, 033/55 12 911,
e-mail: zsmuzeum@zupa-tt.sk, info:
www.zsmuzeum.sk

Expozície .....
Príroda Malých Karpát, Sakrálné
pamiatky, Ľudová hrnčína,
Kampanologická expozícia,
Archeologická expozícia, História
Trnavy, Gotická Trnava, Krása
zašlých čias, Oratórium, Štefan
Cyril Parrák – pocta kráľovi
zberateľov, Osobnosti športu TTSK,
Klarisky v Trnave, Ľudový textil
trnavského regiónu a História a
súčasnosť dobrovoľného hasičstva
v TTSK

Výstavy.....
■ **MILOSRDENSTVO
V HISTÓRII**
Prínos veľkokňaznej Elizavety
Fiodorovny do činnosti Ruského

Červeného kríža – dokumentárna
výstava pri príležitosti 150. výročia
založenia ruského Červeného kríža
v spolupráci s veľvyslanectvom
Ruskej federácie v Slovenskej
republike
do 11. 2. 2018

■ **BOLO U NÁS MORE**
geologická výstava doplnená
fotografiami
do 26. februára 2018

**ZBIERKOVÝ PREDMET
MESIACA**
Z mineralogickej zbierky ZSM

PODUJATIA .....
■ **ŠKOLA ĽUDOVÝCH
REMESIEL**
Kurz výroby z kože

■ **SPOLUPRÁCA
S NÁVŠTEVNÍKMI**
KVÍZ O MÚZEU – vedomostný
kvíz pre žiakov II. stupňa ZŠ
Sprievodné podujatie k návšteve
expozícií a výstav ZsM

Kvíz rozširuje informácie o činnosti
múzea ako pamäťovej inštitúcie
V cene vstupného do múzea – na
požiadanie

**DOM HUDBY M. SCHNEIDERA
TRNAVSKÉHO**
Ul. M. Schneidera Trnavského 5,
Trnava
ZIMNÁ SEZÓNA 1. 11. – 28. 2.
Vstup len na objednávku, návštevy
prosíme ohlasovať cez pracovné
dni u lektorov v hlavnej budove na
tel. č. 033 / 5512 913

EXPOZÍCIE:
Pamätná izba Mikuláša Schneidera
Trnavského, Dvorana slávy dobra,
S láskou za pravdu – expozícia z
cirkevných dejín Trnavy

Výstavy.....
**POZNÁTE HUDOBNE
NÁSTROJE?**
výstava zo zbierok ZsM
do 31. 12. 2018

PODUJATIA .....

PROGRAM SPOLUPRÁČE

SO ŠKOLOU

■ **BOLO U NÁS MORE** – výtvarná dielňa pre deti od 3 do 10 rokov na objednanie. vstupné pre MŠ 0,50 € / 1 osoba

Pre deti 6 – 10 rokov 1 € alebo 1 kultúrny poukaz / 1 osoba
Pedagogický dozor má vstup zdarma

■ MAĽBA NA KAMENE

– výtvarná dielňa pre žiakov ZŠ, hendikepovaných návštevníkov a dôchodcov na objednanie
Vstupné 1 € alebo 1 kultúrny poukaz / 1 osoba
Pedagogický dozor má vstup zdarma

■ MIKULÁŠ SCHNEIDER

TRNAVSKÝ – vedomostný kvíz pre žiakov II. stupňa ZŠ
Sprievodný program k expozícii o živote a diele hudobného skladateľa Mikuláša Schneidera Trnavského
Kvíz nasleduje po absolvovaní sprievodného slova v expozícii

MÚZEUM KNIŽNEJ KULTÚRY

Námestie sv. Mikuláša 10, tel. č. 033 / 5514421

ZIMNÁ SEZÓNA 1. 11. – 28. 2.
Vstup len na objednávku, návštevy prosíme ohlasovať cez pracovné dni u lektorov v hlavnej budove na tel. č. 033 / 5512 913

EXPOZÍCIA

WILLIAM SCHIFFER

život a dielo sochára a medailéra

Výstavy.....

OBJAVITELIA A CESTOVATELIA

Cestopisy z historickej knižnice do 29. 3. 2018

SLOVÁCI, PÍŠTE PO SLOVENSKY!

Výstava k 250. výročiu narodenia A. Bernoláka do 31. 12. 2017

PODUJATIA .....

Sprievodné podujatie k výstave

OBJAVITELIA A CESTOVATELIA
Čítanie pre MŠ z knihy Vipo cestuje

po Európe

Čítanie žiakov I. stupňa ZŠ z knihy Smelý zajko v Afrike (J. Cíger-Hronský)

Čítanie žiakov II. stupňa ZŠ z knihy Cesta cez Turecko a Egypt do Svätej zeme (Daniel Šustek)
Trvanie: 15 – 20 minút

GALÉRIA J. KONIARKA

tel.: +421 33 55 11 659

imfoggk., www.gjk.sk

PRIPRAVOVANÉ VÝSTAVY:

■ 8. februára o 18.00 h

v Kopplovej vile

ZRCADLO TICHÁ

Výstava ôsmich maliarov – pedagógov Juhočeskej univerzity v Českých Budějoviciach, ktorej námetom je obraz a jeho výstavba od klasických, cez alternatívne, až po experimentálne prístupy
Kurátorka: Zuzana Duchková do 25. 3. 2018

AKTUÁLNE VÝSTAVY:

Synagóga – Centrum súčasného umenia

■ **Kludia Korbeličová: [kon]text**
site-specific inštalácia mladej slovenskej sochárky
Kurátorka: Marianna Brinzová do 25. 3. 2018

■ Anton Čierny: Môj domov je „vlhká hmlistá krajina“

site-specific inštalácia v podkroví synagógy
Kurátor: Roman Popelár do 25. 3. 2018.

Záhrada Kopplovej vily

■ DIONÝZ TROSKÓ

Výstava sochárskych objektov, ktorých ideový rámec vzišiel zo snahy reinterpretovať architektúru zabudnutých industriálnych pamiatok
Kurátor: Filip Krutek do 30. 3. 2018

Stále expozície

■ JÁN KONIAREK (1878 – 1952)

Zakladateľ moderného slovenského sochárstva – stála expozícia sochárskej tvorby

■ KLENOTY DOMOVA – výber

diel zo slovenského výtvarného umenia 20. storočia

■ **GALÉRIA PORTRÉTOV – výber diel z kolekcie portrétného žánru reprezentujúcich vývoj portrétného maliarstva od konca 18. storočia po súčasnosť zo zbierok GJK**

AKCIE / AKTIVITY

■ ART Laboratórium 2018

Tvorivé dielne a výtvarná tvorba k aktuálnym výstavám pre MŠ, ZŠ, SŠ podľa záujmu škôl

KNIŽNICA J. FÁNDLYHO

Rázusova 1, tel. č. 0910 488 376 od 8.00 do 14.30 h, www.kniznicatrnavska.sk, kniznica@kniznicatrnavska.sk, zákaznicka linka: 033/55 13 896

Knižnica Juraja Fándlyho
Knižnica Juraja Fándlyho

■ 2. februára o 10.00 h

v oddelení pre deti

UROBME SI MASKY

Tvorivá dielňa pre deti do 15 rokov

■ 12. februára o 10.00 h

oddelení pre deti

11.00 h v pobočke Tulipán

MALÍ POMOCNÍCI

Beseda s jubilujúcou spisovateľkou a ilustrátorkou Danicou Pauličkovou

■ 6. februára o 14.00 h v oddelení pre deti

V ERBU LVICE

Kino pre nevidiacich a slabozrakých – premietanie filmu s audio-komentárom

■ 8. februára o 9.00 h

v učebni

MOZGOVÝ JOGGING

Tréningy aktivizujúce kognitívne schopnosti seniorov – prvé stretnutie

■ 21. februára o 10.00 h v učebni

KNIŽNICA – DOM PLNÝ BOHATSTVA

Stretnutie pre seniorov v rámci projektu Aktivita ako dominantný spôsob starnutia

Hudobné oddelenie na Ul. M. Schneidera Trnavského 5

■ **22. februára o 10.00 h**
MÔJ ŽIVOT S HUDBOU – stretnutie s talentovanými klaviristkami Zuzanou Reiffersovou a Máriou Benovou spojené so štvorročnou hrou na klavíri

■ **SIMONA MARTAUSOVÁ**
 Hudobno-slovné pásmo pre žiakov 2. stupňa ZŠ a študentov SŠ pri príležitosti 30. výročia narodenia folkovej a gospelovej speváčky

■ **FAŠIANGY**
 Hudobno-slovné pásmo o tradíciách a zvykoch nášho ľudu pre žiakov I. stupňa ZŠ a pre školské kluby. Zaujímavosťou o kolektívnu návštevu si môžu dohodnúť termín osobne v hudobnom oddelení, telefonicky: 033/55 11 590), alebo e-mailom: hudobne_oddelenie@knižnicatrnava.sk

DIVADLO J. PALÁRIKA

Tel.: 033 /551 11 25
 email: pokladnadjp.sk, www.djp.sk

- **1. štvrtok 19.00 TRI LETUŠKY V PARÍŽI**
- **2. piatok 19.00 SLUHA DVOCH PÁNOV**
- **4. nedeľa 16.00 MODRÝ VTÁK**
- **5. pondelok 10.00 MODRÝ VTÁK**
- **6. utorok 19.00 VEĽKÝ GATSBY**
- **7. streda 19.00 VEĽKÝ GATSBY**
- **9. piatok 19.00 ACH TIE ŽENY, ACH TÍ MUŽI**
- **11. nedeľa 16.00 MALÝ PRINC**
- **12. pondelok 19.00 DIMITRIJ SAMOZVANEC**
- **13. utorok 19.00 TIMON ATÉNSKY**
- **14. streda 10.00 DIVNÝ JANKO**
- **15. štvrtok 18.00 POCTA DUŠANOVI NEBYLOVI**
 – Súkromné tanečné konzervatórium Dušana Nebylu v Trnave
- **23. piatok 10.00 Lev Nikolajevič Tolstoj: VLÁDA TMY** – verejná generálka
- **19.00 Lev Nikolajevič Tolstoj: VLÁDA TMY** – predpremiéra
- **24. sobota 19.00 Lev Nikolajevič Tolstoj: VLÁDA TMY** – PRE-

MIÉRA

- **26. pondelok 19.00 VLÁDA TMY**
- **27. utorok 19.00 OBCHOD NA KORZE** – Divadlo Jonáša Záborského Prešov
- **28. streda 10.00 ZMIERENIE alebo DOBRODRUŽSTVO PRI OBŽINKOCH**

ŠTÚDIO

- **8. štvrtok 19.00 PALÁRIK alebo BESKYDOV**
- **22. štvrtok 19.00 LETNÉ OSY, ktoré nás štípu ešte aj v novembri**

.....
Západoslovenské múzeum, Galéria Jána Koniarka, Divadlo Jána Palárika a Knižnica Juraja Fándlyho sú v zriaďovateľskej pôsobnosti Trnavského samosprávneho kraja

TRNAVSKÉ MATERSKÉ CENTRUM

Okružná 20, tel. 0907 790 046,
 www.trnavskemc.sk,
 www.facebook.com/
 TrnavskeMaterskeCentrum

- **1. 2. / 10.00 ZDOBÍME NA KARNEVAL** – tvorivé dielničky pre rodičov s deťmi – výroba girlandy
- 2. 2. od 9.00 do 12.00 Otvorená herňa MC
- **5. 2. / 9.30 CVIČENIE NA FITLOPTÁCH** – ďalšie skupiny / 10.15 a / 11.00 podľa veku dieťaťa
- 16.30 ENGLISH TEATIME** – anglické konverzácie s Mackou, nahlasovanie vanma@seznam.cz
- **6. 2. / 9.00 HUDOBNÁ ŠKOLA YAMAHA** Robík
- 10.00 Prvé krôčiky k hudbe**
- 16.00 KARNEVAL** – rodinné podujatie plné zábavy, tanca, súťaží a odmien, vstupenky v predpredaji: 3 € /os.
- **7. 2. / 9.00 GITAROVÝ KRÚŽOK** pre začiatočníčky a mierne pokročilé s Mgr. Máriou Durcovou
- 10.00 MONTESSORI HERNIČKY** – potrebné nahlásiť sa vopred, vstupné 2 € pre rodinu
- 16.30 VESELÁ GITARA** – angličtina s Ikou Kraicovou pre deti do štyroch rokov

- **8. 2. / 10.00 FAREBNÁ LOPTIČKA** – tvorivé dielničky s Lenkou
- 18.00 CVIČENIE PRE ŽENY VLASTNOU VÁHOU**, nahlasovanie na 0911 088 078
- **9. 2. / 10.00 PODPORNÁ SKUPINA NOSENIA DETÍ** – nahlasovanie nosime.deti.trnava@gmail.com
- **12. 2. / 9.30 CVIČENIE NA FITLOPTÁCH** – ďalšie skupiny / 10.15 a / 11.00 podľa veku dieťaťa
- 16.30 ENGLISH TEATIME** – anglické konverzácie s Mackou – nahlasovanie vanma@seznam.cz
- **13. 2. / 9.00 HUDOBNÁ ŠKOLA YAMAHA** Robík
- 10.00 Prvé krôčiky k hudbe**
- 17.00 CVIČENIE PRE ŽENY VLASTNOU VÁHOU** s trénerkou Mgr. Ankou Surjakovou
- 18.00 CVIČENIE PRE TEHOTNÉ** – potrebné nahlásiť sa vopred na 0911 088 078
- **14. 2. / 9.00 GITAROVÝ KRÚŽOK** pre začiatočníčky a mierne pokročilé s Mgr. Máriou Durcovou
- 10.00 SPIEVANKY** – detské pesničky pri gitare s Ľubošom
- 10.00 LIFE KOUČING** – Ako hovoriť, aby nám ľudia rozumeli – Mgr. Michalcová, vstupné 5 €
- 16.30 VESELÁ GITARA** – angličtina s Ikou Kraicovou pre deti do štyroch rokov
- **15. 2. / 10.00 ZDRAVÉ NÔŽKY** – cvičenia hravou formou na predchádzanie plochým nôžkam, potrebné nahlásiť sa vopred
- 18.00 CVIČENIE PRE ŽENY VLASTNOU VÁHOU**, nahlasovanie na 0911 088 078
- **16. 2. / 10.00 VÝVIN REČI** – Ako rozlíšiť, kedy ide / problém, prednáška s Mgr. E. Šarközyovou
- **17. 2. / 9.00 DÁMSKE NOHAVICE** – kurz šitia pre dospelých, potrebné nahlásiť sa do 12. 2. do 12.00 h – viac na <http://trnavskemc.sk/aktuality>
- **19. 2. / 9.30 CVIČENIE NA FITLOPTÁCH** – ďalšie skupiny / 10.15 a / 11.00 podľa veku dieťaťa
- 16.30 ENGLISH TEATIME** – anglické konverzácie s Mackou, nahlasovanie vanma@seznam.cz
- **20. 2. / 9.00 HUDOBNÁ ŠKO-**

LA YAMAHA – Robík

10.00 Prvé krôčiky k hudbe

17.00 CVIČENIE PRE ŽENY

VLASTNOU VÁHOU

18.00 CVIČENIE PRE TEHOTNÉ

■ 21. 2. / **9.00 GITAROVÝ KRÚ-**

ŽOK pre začiatovníčky a mierne

pokročil s Mgr. Máriou Durcovou

10.00 MONTESSORI HERNIČKY

– potrebné nahlásiť sa vopred,

vstupné 2 € pre rodinu

16.30 VESELÁ GITARA – anglič-

tina s Ikou Kraicovou pre deti do

štyroch rokov

■ 22. 2. / **10.00 ZDRAVÉ NÔŽ-**

KY – cvičenia hrovou formou na

predchádzanie plochým nôžkam,

potrebné nahlásiť sa vopred

18.00 CVIČENIE PRE ŽENY

VLASTNOU VÁHOU, nahlasova-

nie na 0911 088 078

■ 23. 2. / **10.00 PODPORNÁ**

SKUPINA DOJČIACICH MATIEK,

vstupné 2,5 €

■ 24. 2. / **9.00 DÁMSKE NOHA-**

VICE – kurz šitia pre dospelých,

druhé stretnutie

■ 26. 2. / **9.30 CVIČENIE NA**

FITLOPTÁCH – ďalšie skupiny /

10.15 a / 11.00 podľa veku dieťaťa

16.30 ENGLISH TEATIME – ang-

lické konverzácie s Mackou, nahla-

sovanie vanma@seznam.cz

■ 27. 2. / **9.00 HUDOBNÁ ŠKO-**

LA YAMAHA – Robík

10.00 Prvé krôčiky k hudbe

17.00 CVIČENIE PRE ŽENY

VLASTNOU VÁHOU

18.00 CVIČENIE PRE TEHOTNÉ

■ 28. 2. / **9.00 GITAROVÝ KRÚ-**

ŽOK pre začiatovníčky a mierne

pokročil s Mgr. Máriou Durcovou

10.00 SPIEVANKY – detské pes-

ničky pri gitare s Ľubošom

10.00 LIFE KOUČING – Riešenie

konfliktných situácií, Mgr. Michal-

cová, vstupné 5 €

16.30 VESELÁ GITARA – anglič-

tina s Ikou Kraicovou pre deti do

štyroch rokov

KINO HVIEZDA

kinohviezdatt@gmail.com,

www.kinohviezda.trnava.sk

■ 1. 2. / 16.00 JA, TONYA
18.10 DAJ MI TVOJE MENO

20.30 ZMENŠOVANIE

■ 2. 2. / 16.00 NIŤ Z PRÍZRAKOV

18.15 ZMENŠOVANIE

20.35 DAJ MI TVOJE MENO

■ 3. 2. / 15.30 FERDINAND 2D

17.20 JA, TONYA

19.20 DAJ MI TVOJE MENO

21.30 ZMENŠOVANIE

■ 4. 2. / 18.30 JA, TONYA

20.30 ZMENŠOVANIE

■ 5. 2. / 20.30 NIŤ Z PRÍZRAKOV

■ 6. 2. / 16.00 JA, TONYA

18.00 KÁVA A CIGARETY

20.00 NA KONCI SVETA

■ 7. 2. / 16.00 NIŤ Z PRÍZRAKOV

18.15 DAJ MI TVOJE MENO

20.30 ZMENŠOVANIE

■ 8. 2. / 16.30 SNEHOVÁ KRÁĽOV-

NÁ: TAJOMSTVO OHŇA A ĽADU

2D

18.30 PÄTDESAT ODTIEŇOV SLO-

BODY

20.30 PÄTDESAT ODTIEŇOV SLO-

BODY

■ 9. 2. / 16.00 SNEHOVÁ KRÁĽOV-

NÁ: TAJOMSTVO OHŇA A ĽADU

2D

18.00 15:17 PARÍŽ

20.00 PÄTDESAT ODTIEŇOV SLO-

BODY

■ 10. 2. / 15.30 SNEHOVÁ KRÁ-

ĽOVNÁ: TAJOMSTVO OHŇA A ĽADU

2D

17.30 PÄTDESAT ODTIEŇOV SLO-

BODY

19.30 15:17 PARÍŽ

21.30 PÄTDESAT ODTIEŇOV SLO-

BODY

■ 11. 2. / 13.30 SNEHOVÁ KRÁ-

ĽOVNÁ: TAJOMSTVO OHŇA A ĽADU

3D

15.30 SNEHOVÁ KRÁĽOVNÁ: TA-

JOMSTVO OHŇA A ĽADU 2D

17.30 PÄTDESAT ODTIEŇOV SLO-

BODY

19.30 PÄTDESAT ODTIEŇOV SLO-

BODY

■ 12. 2. / 16.30 SNEHOVÁ KRÁ-

ĽOVNÁ: TAJOMSTVO OHŇA A ĽADU

2D

18.30 PÄTDESAT ODTIEŇOV SLO-

BODY

20.30 15:17 PARÍŽ

■ 13. 2. / 16.00 PÄTDESAT OD-

TIEŇOV SLOBODY

18.00 ROZCHOD NADERA A SIMIN

20.00 CHLAPI NEPLAČÚ

■ 14. 2. / 16.00 PÄTDESAT OD-

TIEŇOV SLOBODY

17.50 PÄTDESAT ODTIEŇOV SLO-

BODY

20.00 Cestovateľské kino: KUBA

■ 15. 2. / 16.30 THE DISASTER

ARTIST

18.30 DOVIDENIA TAM HORE

20.30 BLACK PANTHER 2D

■ 16. 2. / 16.00 DOVIDENIA TAM

HORE

18.00 OBYČAJNÁ TVÁR

20.00 BLACK PANTHER 2D

■ 17. 2. / 15.30 SNEHOVÁ KRÁ-

ĽOVNÁ: TAJOMSTVO OHŇA A ĽADU

2D

17.30 DOVIDENIA TAM HORE

19.30 THE DISASTER ARTIST

21.30 BLACK PANTHER 2D

■ 18. 2. / 13.30 SNEHOVÁ KRÁ-

ĽOVNÁ: TAJOMSTVO OHŇA A ĽADU

3D

15.30 SNEHOVÁ KRÁĽOVNÁ: TA-

JOMSTVO OHŇA A ĽADU 2D

17.30 OBYČAJNÁ TVÁR

19.30 BLACK PANTHER 3D

■ 19. 2. / 16.30 OBYČAJNÁ TVÁR

18.30 THE DISASTER ARTIST

20.30 DOVIDENIA TAM HORE

■ 20. 2. / 16.00 OBYČAJNÁ TVÁR

18.00 KLIENT

20.00 BEZ LÁSKY

■ 21. 2. / 17.00 THE DISASTER

ARTIST

■ 22. 2. / 18.30 VEČNE TVOJA

NEVERNÁ

20.30 NOČNÁ HRA

■ 23. 2. / 16.00 VEČNE TVOJA

NEVERNÁ

18.00 THE POST: AFÉRA V PENTA-

GONE

20.00 NOČNÁ HRA

■ 24. 2. NEPREMIETAME

■ 25. 2. / 13.30 PRAČLOVEK

15.30 PRAČLOVEK

17.30 VEČNE TVOJA NEVERNÁ

19.30 PODOBA VODY

■ 26. 2. / 16.30 VEČNE TVOJA

NEVERNÁ

18.15 PODOBA VODY

20.30 NOČNÁ HRA

■ 27. 2. / 16.00 THE POST: AFÉRA

V PENTAGONE

18.00 PATERSON

20.00 ROCK'N ROLL

■ 28. 2. / 16.30 PRAČLOVEK

18.30 NOČNÁ HRA

20.30 PODOBA VODY

Kalendár kultúrnospoločenských podujatí

■ 6. februára o 16.00 h v Univerzitetnej knižnici Trnavskej univerzity TYRNAVIA ERUDITA

Uvedenie novej knihy, ktorá je výberom z dvadsiatich latinských prác profesorov Trnavskej univerzity (1635 – 1777) vytlačených v trnavskej akademickej tlačiarňi počas jej pôsobenia v Trnave. Pedagógovia Katedry klasických jazykov Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity sa pri príležitosti 25. výročia jej obnovenia rozhodli preložiť a ponúknuť tieto diela aj s medailónmi autorov – filozofov, rečníkov, historikov i polyhistorov. Kniha Tyrnavia erudita vydaná v spolupráci s Mestom Trnavou poukazuje na prepojenie mesta a akademického prostredia cez osobnosti, ktoré tu pôsobili

■ 8. februára o 18.00 h v Galérii Jána Koniarka ZRCADLO TICHÁ

Vernisáž výstavy ôsmich maliarov – pedagógov Juhočeskej univerzity v Českých Budějoviciach, ktorej námetom je obraz a jeho výstavba od klasických, cez alternatívne, až po experimentálne prístupy

■ 10. februára od 10.00 h na Hlavnej ulici TRNAVSKÉ FAŠANGI

10.00 h Fašangové hody – zabíjačkové dobroty od majstra mäsiara Gašparíka
10.00 – 12.00 h, 14.00 – 16.00 h
Maškari idú – tvorivé dielne – výroba masiek a maľovanie na tvár
10.30 h sprievod masiek a detské folklórne súbory Trnavček a Drienka

POCHOVÁME BASU

14.00 h pouličné divadlo KVELB: Karneval
15.00 h sprievod masiek s pouličným divadlom KVELB
15.15 h vystúpenie folklórneho súboru Verešvaran a dychovej hudby Verešvaranka

■ 11. februára od 16. do 20.00 h v Trnavskom dvore TANČIARENĚ PRE SENIOROV

Do tanca hrá Duo Expres, vstup je voľný

■ 16. – 18. februára
v mestskej športovej hale
FESTHRY 2018 – deviaty ročník festivalu spoločenských hier. Pre deti aj dospelých sú pripravené strategické, rodinné i zábavné party hry, stavebnice, hlavolamy, stolný futbal, air-hockey, šach a rôzne atrakcie
16. februára od 15.00 do 20.00 h
17. februára od 10.00 do 20.00 h
18. februára od 13.00 do 18.00 h

■ 24. februára o 19.00 h v Divadle Jána Palárika Lev Nikolajevič Tolstoj: VLÁDA TMY

Premiéra novej inscenácie. Dej sa odohráva v zaostalej dedine, kde sú ľudia ovládaní elementárnym pudom prežiť. Dravá túžba po majetku, intrigy a neudržateľná vášeň vyúsťia do zločinu. Ale tým sa to celé ešte len začína. Vláda tmy odhaľuje najtemnejšie úskalia ľudskej duše a zároveň je hlbokou analýzou rozkladu tradičných poriadkov v dedinskom kolektíve i v súčasnom svete...

■ 24. februára o 20.00 h v divadelnom štúdiu DISK Blaho Uhlár a kolektív DISK: SOLITUDO

Brutálna satira o samote, kríze morálky, hodnôt a vzťahov v spoločnosti

Účinkujú: Monika Babicová, Jozef Belica, Daniel Duban, Missi Chudá, Braňo Mosný, Ján Rampák, Betka Sersenová a Peter Tilajčík
Réžia: Blaho Uhlár

Súbor DISK sa v pozmenenej zostave pokúša spoznať a zmapovať situáciu, v ktorej sa človek často ocitá – samotu. Pre niekoho je bolesťou, pre niekoho vykúpením. Sám môže byť človek na opustenom ostrove, ale aj uprostred ľudí. Samota môže spôsobiť psychickú traumu, ale aj regenerovať vnútro človeka. Rôzne pohľady na samotu sa herci pokúšajú vyjadriť dynamickými výstupmi, veľmi často s komickým až groteskným akcentom. Projekt podporili: Nadácia Tatra banky, Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, MESTO TRNAVA a Trnavský samosprávny kraj. Vstupné 4 eurá, študenti 3,50 eura, rezervácia vstupeniek na daniel@duban.sk, predaj vstupeniek v TTI (mestská veža)

■ 25. februára od 16. do 20.00 h v Trnavskom dvore TANČIARENĚ PRE SENIOROV

Do tanca hrá Duo Expres, vstup je voľný

■ 25. februára o 19.00 h
v Dome kultúry
BANKÁRI – v kabaretnom predstavení divadla Aréna odhaľuje päťica hercov skrytý svet peňazí, účtov, úrokov, hypoték, ktoré ovplyvňujú náš život viac, ako si myslíme

Trnavské fašangie

10. 2. 2018
Hlavná ulica
Trnava

FAŠANGOVÉ HODY

10.00 h Zabíjačkové dobroty
od majstra mäsiara Gašparíka

MAŠKARI IDÚ

10.00 – 12.00 h / 14.00 – 16.00 h

Tvorivé dielne – výroba masiek
a maľovanie na tvár

10.30 h Sprievod masiek
a DFS Trnavček a DFS Drienka

POCHOVÁME BASU

14.00 h Pouličné divadlo
KVELB „Karneval“

15.00 h Sprievod masiek
s pouličným divadlom KVELB

15.15 h FS Verešvaran
a DH Verešvaranka